

San Mateo

Ju'hmëë' kih' Jesús he' ga'sii'

Matä'

Lä-jëë' dsa- ma-gyuh- kyaä' Jesucristo
(Lc. 3:23-38)

¹ Jee' la- na-sii- jmii- kih' lä-jëë' dsa- ma-gyuh- kyaä' Jesucristo hi- laä' sa'ju- kih' David, hi- ma' laä' sa'ju- kih' Abraham. ² Abraham ma' laä' jmii- Isaac. Isaac he' ma' laä' jmii- Jacob. Jacob ma' laä' jmii- Judá kyaah' lä-jëë' øøyh'. ³ Judá ma' laä' jmii- Fare kyaah' Zara. Choo' hi- he' ga-laä' Tamar. Fare he' ma' laä' jmii- Esrom. Esrom ma' laä' jmii- Aram. ⁴ Aram he' ma' laä' jmii- Aminadab. Aminadab ma' laä' jmii- Naasón. Naasón he' ma' laä' jmii- Salmón. ⁵ Rahab kyaah' Salmón ga-laä' cho'jmii- Booz. Rut kyaah' Booz he' ga-laä' cho'jmii- Obed. Obed he' ma' laä' jmii- Isaí. ⁶ Isaí ma' laä' jmii- rey David. Më' Uría kyaah' rey David he' ga-laä' cho'jmii- Salomón. ⁷ Salomón he' ma' laä' jmii- Roboam. Roboam ma' laä' jmii- Abía. Abía ma' laä' jmii- Asa. ⁸ Asa he' ma' laä' jmii- Josafat. Josafat ma' laä' jmii- Joram. Joram ma' laä' jmii- Uzía. ⁹ Uzía he' ma' laä' jmii- Jotam. Jotam ma' laä' jmii- Acáz. Acáz ma' laä' jmii- Ezequía. ¹⁰ Ezequía he' ma' laä' jmii- Manasé. Manasé ma' laä' jmii- Amón. Amón ma' laä' jmii- Josía. ¹¹ Josía ma' laä' jmii- Jeconía kyaah' lä-jëë' øøyh'. Jii- kih' Josía ga-jääy' he- wii' dsa-

Israel ta⁺ hwa⁺ Babilonia. ¹² Ma⁻ngëë' ma⁻nää⁺ dsa⁻ Israel ta⁺ hwa⁺ Babilonia, Jeconía he' ma' laa⁺ 'jmii⁻ Salatiel. Salatiel ma' laa⁺ 'jmii⁻ Zorobabel. ¹³ Zorobabel he' ma' laa⁺ 'jmii⁻ Abiud. Abiud ma' laa⁺ 'jmii⁻ Eliaquim. Eliaquim ma' laa⁺ 'jmii⁻ Azor.

¹⁴ Azor he' ma' laa⁺ 'jmii⁻ Sadoc. Sadoc ma' laa⁺ 'jmii⁻ Aquím. Aquím ma' laa⁺ 'jmii⁻ Eliud. ¹⁵ Eliud he' ma' laa⁺ 'jmii⁻ Eleazar. Eleazar ma' laa⁺ 'jmii⁻ Matán. Matán ma' laa⁺ 'jmii⁻ Jacob. ¹⁶ Jacob he' ma' laa⁺ 'jmii⁻ José, hi⁻ ga⁺laa⁺ dsa⁻ñuu^h kya⁺ María. María he' ga⁺laa⁺ choo⁺ Jesús hi⁻ ga⁺lä⁻chee⁺ Cristo (he⁻ hnøø⁺ jäh⁺ hi⁻ na⁻hñaa⁺). ¹⁷ Lä⁻jëë⁻ 'jmii⁻ dsa⁻ he' të⁻ gya⁺kyee⁺ dsa⁻ wa⁻ra⁻ ga⁺heen⁺ lä⁻jaa⁻ lä⁻jaa⁻ lä⁻ ga⁺løø⁺ kya⁺ah⁺ Abraham, lä⁻ ga⁺të⁻ David. Lä⁻ja⁻ të⁻ gya⁺kyee⁺ dsa⁻ ka⁻lä^h, he⁻ ga⁺løø⁺ kya⁺ah⁺ David lä⁻jiih⁺ ma' ga⁺jääy⁺ he⁻ wñ⁺ dsa⁻ Israel ta⁺ hwa⁺ Babilonia. Lä⁻ja⁻ të⁻ gya⁺kyee⁺ ka⁻lä^h, he⁻ ga⁺løø⁺ lä⁻ ma' ga⁺näay⁺ Babilonia, lä⁻jiih⁺ ga⁺lä⁻chaa⁺ Cristo.

*Lä⁻la⁻ ga⁺lä⁻chaa⁺ Jesús
(Lc. 2:1-7)*

¹⁸ Lä⁻la⁻ ga⁺lä⁺ ma' ga⁺lä⁻chaa⁺ Jesucristo. María chooy⁺ ma' na⁻la⁻ hmooh⁺ kiyh⁺ kya⁺ah⁺ José. Pero jää⁺ ja⁻ga⁺ kaay⁺ øøyh⁻, ma⁻kya⁺ ba⁺ María gyuu⁻ kya⁺ah⁺ be⁺ kih⁺ Jmi⁻lle⁺ Na⁻jngñ⁺. ¹⁹ José, dsa⁻ñuu^h kya⁺ay⁺, ma' jmeey⁻ he⁻ llu⁺ jmah⁺, hi⁻ sa⁻ ma' hnøøy⁺ ' ma' mi⁻kwah⁺ dsa⁻ kih⁺ María, he⁻ja⁻ ga⁺lla⁺ dsëy⁺ ma' beey⁺ to⁻kë⁺ ba⁺. ²⁰ Ma⁻ngëë' ma' jmeey⁻ huúdsë⁻ lä⁻ja⁻, ga⁺lä⁻jnaä⁺ kiyh⁺ jaa⁻ ángel kya⁺ Dio jee⁺ na⁻gwñy⁻, hi⁻ ga⁺jäh⁺ siyh⁺:

—José, sa'ju- kih' David, ta' wa' gah' kaah' María na-, jmääh' dsa- me' kyaah'. Jëeh', kyaah' be' kih' Jmi-llé' Na-jngii' ba' ja-, he- kyaay- gyuu-.
 21 Lä' chaa- jaa- gyuu- kyaay' hi- mi'cheeh' Jesús, jëeh' hi- he' lää' dsa- gooh' hnäh' kih' dso'kye-.

22 Ga- lä' jë- he- ja- ga- la' mah' lä- te' lä- koo- ga- jäh' dsa- hi- ga- ngëe' juu' kih' Dio llo'joo', lä- koh' ma' ga- jäh':

23 Jaa- chih- me' kwaa- hi- sa- ma- jëe- dsa- ñuu- , kaay' gyuu- mah' lä- chaa- jaa- gyuu- ñuu- kiyh'. Hi- gyuu- he' lä- chee- Emanuel. Juu' la- hnøø' jäh': Dio kyaah' jne'.

24 Lä- koo- ma' ga- ñe' José jee' këy- ja-, ga- jmeey' lä- koo- mada- he- ga- jmeey' ángel kyaa' Dio kiyh', ga- heeh- bih' ga- kaay' María. 25 Pero sa- ga- lä- kyuy- lä- jiih' ga- lä- chaa- gyuu- ñuu- to- ne' kyaay', hi- ga- mi' cheey- Jesús ma- ngëe' ma- lä- chaa- .

2

Dsa- hi- ma' kyuu- ha- lä- chaa' nuu' gyuu- ga- jmääy' jøøh' gyuu- Jesús

1 Ga- lä- chaa- Jesús Belén, koo- jwii- mäh- he- hla- hwa' Judea, lä- koo- ma' laa' Herode dsa- ta' jee' ja-. Hi- lä- koo- ma' ga- lä- chaa- Jesús, ga- lla- nää' ta' jwii- Jerusalén dsa- hi- ma' kyuu- ha- lä- chaa' nuu' gyuu'. Hi- he' ya- nää' ta- la- ga- hya- hyoo-. 2 Hi- ma' ngiiy- juu':

—¿Na- rey kyaa' dsa- judiu hi- ma- lä- chaa- ? Ga- jëe' jnääh' ga- hñaa' nuu' kyaay' ta- la- ga- hya-

hyoo-. He-ja- ma-ya-nøø^d jnääh¹ mah¹ jmee¹ jnääh¹ j_{uu}h⁻ kiyh¹.

³ Lã⁻koø⁻ ma¹ ga⁻nuu¹ rey Herode lä⁻ja⁻, ga⁻hee¹ ba¹ dsëy¹, hi⁻ ja⁻ ba¹ lä⁻ja⁻ ga⁻la¹ kih¹ lä⁻jëë⁻ dsa⁻ hi⁻ ma¹ tääh¹ Jerusalén. ⁴ He-ja- ga⁻jmee¹ rey mada⁻, ga⁻tëëyh¹ lä⁻jëë⁻ dsa⁻kaah¹ kyaa¹ jmi⁻dsa⁻ kyaah¹ ta⁻jwoh¹ kyaa¹ ley mah¹ ga⁻ngiiy¹ juu¹ kiyh¹, ha⁻ jee¹ jwii⁻ la¹ kwaat⁻ lä⁻chaa⁻ Cristo. ⁵ Mah¹ ga⁻jäh¹ dsa⁻ he¹ siiyh⁻:

—Jee¹ jwii⁻ mäh⁻ he⁻ chee⁻ Belén he⁻ hla⁻ hwa¹ Judea ba¹ lä⁻chaay⁻. Jëeh¹, lä⁻ja⁻ ga⁻sii¹ jaa⁻ hi⁻ ma¹ ngëë⁻ juu¹ kih¹ Dio jää⁻:

⁶ Hne⁻ Belén, jwii⁻ mäh⁻ he⁻ hla⁻ hwa¹ Judea, sa¹ jäh¹ hne⁻ mäh¹ ga¹ kih¹ lä⁻jë⁻ jwii⁻ kaah¹ he⁻ na⁻hee⁻ hwa¹ na⁻.

Jëeh¹, kyah¹ hne⁻ ya⁻hëë¹ jaa⁻ hi⁻ ka¹ nē, hi⁻ hää¹ dsa⁻ Israel hi⁻ laa¹ dsa⁻ kyaan⁻.

⁷ He-ja- jee¹ na⁻hmää¹ ba¹ ga⁻tëeh¹ Herode dsa⁻ hi⁻ ya⁻nää¹ ta⁻la⁻ ga⁻hya⁻ hyoo⁻, ga⁻ngiiy¹ juu¹ kiyh¹ joh¹ jmi¹ ma⁻hya⁻ he⁻ ga⁻jëëy¹ ga⁻hñaa¹ n_{uu}¹ he¹. ⁸ Ja⁻ga⁻ ga⁻chee¹ dsih¹ ta⁻ Belén, mah¹ ga⁻jäh¹ siiyh⁻:

—Go⁻nää¹ hnäh¹ jee¹ oo⁻, go⁻kii¹ da¹ hnäh¹ juu¹ kwee⁻ kih¹ gy_{uu}⁻ he¹. Wa⁻ra⁻ ga⁻jnääh⁻ hnäh¹, ja⁻ ya⁻nääh¹ hnäh¹ jmeeh¹ hnäh¹ juu¹ kin⁻, mah¹ jnä¹ ka⁻läh¹ niin⁻ na⁻jmeen¹ j_{uu}h⁻ kiyh¹.

⁹ Lã⁻koø⁻ ma¹ ga⁻nuuy¹ juu¹ kih¹ rey, ga⁻näay¹. Hi¹ cha⁻n_{uu}¹ hi⁻ ga⁻jëëy¹ ta⁻la⁻ ga⁻hya⁻ hyoo⁻, ngooy¹ ta⁻ cha⁻nē dsa⁻ he¹ lä⁻jiih¹ ga⁻tëëy¹ jee¹ ma¹ kyaa¹ gy_{uu}⁻. Jee¹ ja⁻ ga⁻hëëy¹ koø⁻ hweh⁻.

¹⁰ Lã⁻ ma¹ ga⁻jëëy¹ lä⁻ ma⁻hee¹ ja⁻ba¹ cha⁻n_{uu}¹

he', ga'lä'ä' chaay' llu' cha' miih'. 11 Ma' ga'taayh' cha'neh' ja', ga'jēy' gyuu' kyaah' María chooy'. Ja'ga' ga'juuyh' jney' ga'jmäy' jøøh'. Ga'näy' jee' ma' tääh' kuu' kiyh' mah' ga'kwēy' ku'nøø', ga'kwēy' wa'chu', hi' koo' ga'he' chee' mirra. 12 Ma'ngēy' he' ja', ga'mi'jnää' Dio kih' dsa' he' jee' na'gwuy' mah' mo'so' ma' dsa'jēy' ta' jee' ma' gya' Herode. Ga'jluy' jyoh' jwē' mah' ga'lla'näy' ta' hwa' kiyh'.

Ga'näy' ta' hwa' Egipto

13 Lä'koo' ma' ga'nää' dsa' hi' kyuu' ha' lä' chaa' nuu' he', ja' ängel kya' Dio ga'lä'jnää' kih' José jee' ma' këy' mah' ga'siyh'.

—Noo', jää' gyuu' kyaah' chooy' mah' go'nää' hnäh' ta' hwa' Egipto. Jee' oo' jäh' ta'ko'jiuh' lloo' jmii' jmeen' juu' kyah'. Jēh' hnaah' Herode gyuu' mah' jngēy'.

14 Lä'koo' ma' ga'ñe' José jee' ma'na'gwuy', lä'chah' hwē' ja' ga'jäy' gyuu' kyaah' María, ga'näy' ta' hwa' Egipto. 15 Jee' ja' ga'taayh' lä'jiuh' ga'juu' Herode. Mah' lä'ja' lä'te' lä'koo' ga'jäh' dsa' hi' ga'ngēy' juu' kih' Dio, lä' ma' ga'jäyh': "Ta' hwa' Egipto ga'tēhn' gyuu' kyaan'."

Ga'jmeey' Herode mada' juu' lä'jēy' gyuu' ñuu' h'

16 Ma' ga'lä'liih' Herode ga'mi'goo' dsa' hi' ma' kyuu' he' kiyh', ga'lä'leey' jwēte. He'ja' ga'hēy' joh' jmii' ma'lä'hii' lä' ma' to'nē' ga'jēy' dsa' he' nuu'. Mah' ga'jmeey' mada' kih' hløø' he' jngēy' lä'jēy' gyuu' ñuu' h' hi' ja'ga' ga'lä'chaa' lä'jiuh' hi' ma'hää' to'ñe' hi' ma' chaa' jwii' Belén,

lä⁺kye⁻ kih⁺ hi⁻ ma⁺ tääh⁺ jäh⁺ lä⁻ku⁺ lä⁻jii⁺ kih⁺ jwii⁻
ja⁻. ¹⁷ Lä⁻ja⁻ ga⁺ lä⁻te⁺ lä⁻koo⁻ ga⁺ jäh⁺ Jeremía hi⁻
ga⁺ngëe⁺ juu⁺ kih⁺ Dio jää⁺, he⁻ lle⁻ lä⁻la⁻:

¹⁸ Ga⁻lä⁻nauh⁺ koo⁻ juu⁺ jee⁺ jwii⁻ Ramá,

peer⁻ ti⁻meeh⁻ dsé⁺ dsa⁻, hoo[~] dsa⁻, hoo[~] dsa⁻.

Sa⁺ju⁻ kih⁺ Raquel ba⁺ he⁺ hi⁻ hoo[~] kih⁺ gyuu⁻
kya⁺.

Sa⁻ hii[~] nõh⁺ dsëy⁺, kih⁺ he⁻ ga⁺juu⁺ jwëe⁺ gyuu⁻
kya⁺.

¹⁹ Ma⁻ngëe⁺ ma⁻juu⁺ Herode, jaa⁻ ángel kya⁺
Dio ga⁻lä⁻jnää⁺ kih⁺ José jee⁺ ma⁺ na⁻gwii⁻, hwa⁺
Egipto. ²⁰ Mah⁺ ga⁻siiyh⁺:

—Noo⁻, tee⁻ gyuu⁻ kya⁺ah⁺ chooy⁺, mah⁺ gwa⁺ah⁻
ta⁺ Israel ka⁻läh⁺. Jëeh⁺, ma⁻juu⁺ ba⁺ hi⁻ ma⁺ hnøø⁻
ma⁺ jngëeh⁺ gyuu⁻.

²¹ He⁻ja⁻ ga⁺nooy⁻ mah⁺ ga⁺tëey⁻ gyuu⁻ kya⁺ah⁺
chooy⁺, ga⁺näy⁻ ta⁺ hwa⁺ Israel ka⁻läh⁺. ²² Pero
ma⁺ ga⁻nuuy⁺ kih⁺ Arquelao hi⁻ ma⁺ jmee⁺ hih⁻
hwa⁺ Judea lla⁻ jmiiy⁻ Herode, he⁻ja⁻ ga⁻lä⁻goyh⁻
ma⁺ dsa⁻näy⁻ ta⁺ ja⁻. Pero ga⁻mi⁻jnää⁻ Dio kiyh⁺
jee⁺ ma⁺ këy⁻ mah⁺ ga⁻näy⁻ ta⁺ hwa⁺ Galilea ba⁺.

²³ Ma⁺ ga⁻lla⁻näy⁻ ta⁺ ja⁻, ga⁻taayh⁻ jwii⁻ he⁻ chee⁻
Nazaret. Mah⁺ lä⁻ja⁻ lä⁻te⁺ lä⁻koo⁻ ga⁺ jäh⁺ dsa⁻ hi⁻
ga⁺ngëe⁺ juu⁺ kih⁺ Dio: “Nazareno ba⁺ jäh⁺ dsa⁻ kih⁺
Jesús.”

3

*Ma⁺ kwa⁻ Jwaa⁻ juu⁺ jee⁺ la⁺ hwa⁺ kii⁻
(Mr. 1:1-8; Lc. 3:1-9, 15-17; Jn. 1:19-28)*

¹ Ma⁺ja⁻ ñee⁺ Jwaa⁻ hi⁻ ma⁺ choo[~] jmii⁻ ta⁺ hwa⁺
kii⁻ kih⁺ Judea na⁻kway⁻ juu⁺. ² Lä⁻la⁻ ma⁺ jäh⁺:

—Jeeh` hnäh´ kih¹ Dio, jëeh´, ma-ya-jäh´ he- jää¹ Dio dsa- lä´hieh´ kih¹.

³ Kih¹ Jwaa´ ba´ ja- hi- ga´hlëeh´ Isaía hi- ga´ngëe´ juu¹ kih¹ Dio jää¹, lä´ ma´ ga´jäyh´:

Kii- nuuh´ koo- le´ he- hlëeh´ hwa¹ kii´ jee´ sa- kwa´ ni´ miih´:

“Mi-llu` hnäh´ jwë´ kih¹ Dsa-jøøh¹ jnän`.

Mi-llu` hnäh´ hñaa¹ mah¹ jäy´ ko-dsoo´ jwë´”, ga´jäh´ Isaía.

⁴ Hmih- kih¹ Jwaa´ ma´ la¹ kyaah´ jñu- camey~, ma´ na-hñuu´ tuyh¹ kyaah´ koo- loo´ jah´. Ma´ kuyh- iih- hi- ma´ hïyh´ tah¹ he- ma´ cha- moh´.

⁵ He-ja- jwëe´ dsa- hi- ma´ chaa- Jerusalén ga-lla-nää¹ jee´ ma´ cheh¹ Jwaa´, hi- lä-ja- ga-lla-nää¹ hi- ma´ chaa- lä-kaa- hwa¹ Judea, lä-kye- hi- ma´ chaa- lä-ku-lä-jii¹ kih¹ jmii- Jordán.

⁶ Lä-jëe´ dsa- he´ ma´ mi-jnääy´ he- hlih¹ he- ma´ jmeey´ hi- ga´chaa¹ Jwaa´ dsa- he´ jmii-, cha¹jmii- Jordán.

⁷ Ma´ ga-jëey¹ jwëe´ dsa- fariseo kyaah´ dsa- saduceo hi- na-nää¹ jee´ ja- mah¹ ma´ choo¹ Jwaa´ jmii- kih¹, he-ja- ga´jäyh´ ga´siyh´ dsa- he´:

—Ma-ra´ hi- he´ joo´sih¹ miih- laah¹ hnäh´. ¿Hii- na- hi- ma-sih´ hnäh´ he- lääh´ hnäh´ kih¹ he- wii´ he- ma-ngoo¹ ya-jäh´? ⁸ Go-taah´ hnäh´ lä-koh´

lle´ kih¹ mah¹ mi-jnää¹ hnäh´ he- ma-jeeh´ hnäh´ kyaah´ Dio. ⁹ Mo-to´ jmee- hnäh´ huudse-: “Lee- ba´ kyaa¹ jnääh¹ he- laa¹ jnääh¹ sa-ju- kih¹ Abraham.” Jëeh´ jnä´ jwahn´, lih´ ba´ Dio jmeey¹ hwëe- sa-ju- kih¹ Abraham kih¹ kuu´ la-. ¹⁰ Hee- ñe´ läh- ma-na-llu` mah¹ dsa-tu` chaah¹ hma-. Lä-jë- na-hma- he- sa-llu¹ mii¹ kih¹, he- ja- dsa-tu` mah¹

tooyh⁺ cha'je⁻. ¹¹ Ma⁻ra⁺ ju'dsoo', jnä' chaan' hnäh' jmi⁻ kyaah' jmi⁻ ba' lä'jēē⁻ hnäh' hi⁻ ma⁻jeeh⁻ kyaah' Dio. Pero hi⁻ jä⁻ kēē⁻ kin⁻ jøøh' ga' lä⁻koh' jnä'. Ni⁻ sa⁺ tē'dsēēn' kan⁻ loo⁻ he⁻ hä' tiiy'. Hi⁻ he' chaa' hnäh' jmi⁻ kyaah' Jmi⁻lle' Na⁻jngii', hi⁻ kyaah' je⁻ ka⁻läh'. ¹² Hii⁻ cheh' mi⁻llu' mi⁻trigo, ma⁻chooyh⁻ he⁻ kyaah' jwäy⁻. Kooy⁺ mi⁻trigo kiyh' llay' llu', ja⁻ga' tooyh⁺ wa'hløø⁻ kih' trigo ja⁻ cha'je⁻ jee' mo⁻so⁻ huu⁺ jih'koh' —ga⁺jäh' Jwaa⁻.

Ga⁻saq⁻ Jesús jmi⁻

(Mr. 1:9-11; Lc. 3:21-22)

¹³ Ma'ja⁻ ya⁻hēē' Jesús hwa' Galilea, ngooy' ta⁻ cha'jmi⁻ Jordán jee' ma' cheh' Jwaa⁻ mah' saay' jmi⁻. ¹⁴ Pero Jwaa⁻ sa⁺ ma' hii⁻ ma' chaay' jmi⁻. Ma' jäyh' siiyh⁺:

—Jnä' ba' jmee⁻ bii' kin⁻ chaah' jnä' jmi⁻, mah' hne⁻ ba' ngiih' kin⁻ chaan' hne⁻ jmi⁻.

¹⁵ Mah' ga⁻jeeh⁻ Jesús juu' kiyh' ga⁻siiyh⁺:

—Tää' ba' kih'. Jēēh', lä⁻ja⁻ ba' sooh⁻ jnan' mi'ten lä⁻jē⁻ mada⁻ he⁻ ga⁻jmeē' Dio.

Ja⁻ga' ga⁻heeh⁻ Jwaa⁻ ga⁻chaay' Jesús jmi⁻. ¹⁶ Ma⁻ngēē' ma⁻saq⁻ Jesús jmi⁻, ya⁻hēēy' cha'jmi⁻. Lä⁻chah' ja⁻ ga⁻na' gyuu⁺ jmi⁻gyuu⁺ mah' ga⁻jēē' Jesús Jmi⁻lle' kih' Dio ga⁻jyoo' nē' kiyh', laa⁺ lä⁻koo⁻ jaa⁻ juu⁻. ¹⁷ Ma'ja⁻ ga⁻lä⁻nuu⁺h' koo⁻ juu' he⁻ ja⁺ gyuu⁺ he⁻ ma' jäh':

—Hi⁻ la⁻ he' gyuu⁺ kyaan⁺ hi⁻ hnaan⁺. Peer⁺ chaan⁻ llu' kyaayh'.

4

Ga⁺ka⁺ hi⁻sa⁻llu⁺ dsë⁺ Jesús
(Mr. 1:12-13; Lc. 4:1-13)

¹ Ma⁻ngëë⁺ he⁻ ja⁻, ga⁺jøø⁺ Jmⁱ-lle⁺ kih⁺ Jesús ta⁻ hwa⁺ kii⁺, mah⁺ ka⁺ hi⁻sa⁻llu⁺ dsëy⁺. ² To⁺loo⁺ jmⁱ to⁺loo⁺ hwë⁺ sa⁻ ga⁻kuh⁻ ga⁻hiyh⁺. Ma⁻ngëë⁺ he⁻ ja⁻, ja⁺ kyoyh⁺. ³ Hi⁻ ja⁺ hi⁻ ga⁺ka⁺ dsëy⁺ chuh⁺ kiyh⁺ mah⁺ ga⁺jäyh⁺:

—Cher⁺mah⁺ dsoo⁺ laah⁺ Joø⁺ Dio, jmee⁺ hih⁺ mah⁺ lii⁺ he⁻ñiⁱh⁻ ku⁺ he⁻ tääh⁺ la⁻.

⁴ Mah⁺ ga⁺jëeh⁻ Jesús juu⁺ kiyh⁺:

—Ma⁻na⁻sii⁻ ba⁺: “Ja⁺ ma⁺la⁺ kyaah⁺ he⁻ kih⁻hihn⁻ jmee⁺ chaa⁻ jne⁺. Kyaah⁺ lä⁻jë⁺ juu⁺ he⁻ hlëeh⁻ Dio ba⁺ jmee⁺ chaa⁻ jne⁺.”

⁵ Ma⁻ngëë⁺ he⁻ ja⁻, ga⁺jøø⁺ hi⁻sa⁻llu⁺ kiyh⁺ ta⁺ jee⁺ chih⁺ gwah⁺ jwⁱ na⁻jngii⁺ he⁻ chee⁻ Jerusalén. Ma⁺ ga⁻lla⁻näy⁺ jee⁺ ja⁻ ga⁺jäy⁺ lä⁻ ga⁻të⁺ gyuh⁺ kih⁺ gwah⁺ juuh⁺, ⁶ ga⁻siih⁺:

—Cher⁺mah⁺ dsoo⁺ laah⁺ Joø⁺ Dio, jwää⁻ hñaa⁺ lä⁻ ga⁻të⁺ hwa⁺, jëeh⁺ na⁻sii⁻ ba⁺ ka⁻läh⁺:

Dio chee⁻ ángele kyaay⁺ koo⁺ kyah⁺

mah⁺ jäy⁺ hne⁻ kyaah⁺ gooy⁻,

lä⁻ja⁻ mo⁻so⁻ lla⁻ñu⁺ tiih⁺ në⁺ ku⁺.

⁷ Mah⁺ ga⁺jëeh⁻ Jesús kiyh⁺:

—Ma⁻na⁻sii⁻ ba⁺ ka⁻läh⁺: “Ta⁺ ka⁻ dsë⁺ Dio hi⁻ laa⁺ Dsa⁻jøøh⁺ kyaah⁺.”

⁸ Koo⁻ ka⁻läh⁺ ga⁺jää⁺ hi⁻sa⁻llu⁺ lä⁻ ga⁻të⁺ koo⁻ moh⁺ ñii⁺ mah⁺ ga⁻heeyh⁺ lä⁻kaa⁻ jee⁺ jwⁱ kaah⁺ kyaah⁺ ga⁻lä⁻jë⁺ ga⁺ he⁻ la⁺ na⁺hñaa⁺ he⁻ cha⁻ kih⁺.

⁹ Mah⁺ ga⁺jäyh⁺:

—Ga^ˈlä^ˈjē^ˈ he⁻ na⁻ kwēēhn⁻ hne⁻ cher^ˈmah^ˈ
ga^ˈjūuh^ˈ jnēh^ˈ cha^ˈnēn^ˈ, jmāäh^ˈ jnä^ˈ jøøhn^ˈ.

¹⁰ Ja⁻ga^ˈ ga^ˈjäh^ˈ Jesús s̄ih^ˈ:

—Wa^ˈ lä^ˈøøh^ˈ hne⁻ kin^ˈ Tana^ˈ, jēēh^ˈ ma⁻na⁻s̄ih⁻
ba^ˈ jee^ˈ jyoh^ˈ ka⁻läh^ˈ: “Kih^ˈ Dsa⁻jøøh^ˈ h̄i⁻ laa^ˈ Dio
kyaah^ˈ ba^ˈ jmeeh^ˈ jūuh⁻. Kih^ˈ jaa⁻ h̄n̄ii^ˈ bih^ˈ jmeeh^ˈ
ta^ˈhe^ˈ.” ¹¹ Ja⁻ga^ˈ ga^ˈlä^ˈøø^ˈ h̄i⁻sa⁻llu^ˈ kiyh^ˈ. Lä^ˈchah^ˈ
ja⁻ ya⁻nää^ˈ ángele, ga^ˈjmeey^ˈ ta^ˈhe^ˈ kih^ˈ Jesús.

Ga⁻løø^ˈ Jesús kway⁻ juu^ˈ hwa^ˈ Galilea

(Mr. 1:14-15; Lc. 4:14-15)

¹² Ma^ˈ ga⁻nuu^ˈ Jesús hää^ˈ Jwaa⁻ neh⁻ñe^ˈ, ngaayh^ˈ
ta^ˈ hwa^ˈ Galilea. ¹³ Sa⁻ ga^ˈjäy^ˈ jwii⁻ Nazaret,
ngaayh^ˈ na^ˈgyay⁻ jwii⁻ Capernaum ba^ˈ, jwii⁻ he⁻
hla⁻ cha^ˈhoo^ˈ jmi⁻jūuh⁻. Hwa^ˈ kih^ˈ dsa⁻ kyaah^ˈ
Zabulón kyaah^ˈ Neftalí ba^ˈ ja⁻. ¹⁴ Lä^ˈja⁻ ga^ˈlä^ˈte^ˈ
juu^ˈ he⁻ ga^ˈhlēēh^ˈ Isaía h̄i⁻ ga^ˈngēē^ˈ juu^ˈ kih^ˈ Dio,
lä⁻ ma^ˈ ga^ˈjäy^ˈ:

¹⁵ Hwa^ˈ kih^ˈ Zabulón, kyaah^ˈ hwa^ˈ kih^ˈ Neftalí,
he⁻ kye⁻ hngaah⁻ ko⁻taa⁻ kih^ˈ jmi⁻ Jordán, ta^ˈ
cha^ˈhoo^ˈ jmi⁻ñeeh⁻,
lä⁻kaa⁻ jee^ˈ ja⁻ la^ˈ hwa^ˈ Galilea jee^ˈ tääh^ˈ jwēē^ˈ dsa⁻
h̄i⁻ sa^ˈ laa^ˈ judiu,

¹⁶ dsa⁻ he^ˈ h̄i⁻ ma^ˈ ga⁻nää^ˈ jee^ˈ na⁻hoo⁻ ga^ˈjēēy^ˈ
koo⁻ wa^ˈje⁻ jūuh⁻.
Ga^ˈlä^ˈ jnä^ˈ koo⁻ wa^ˈje⁻ kih^ˈ h̄i⁻ ma^ˈ tääh^ˈ jee^ˈ ma^ˈ h̄ii^ˈ
goo⁻ juuy^ˈ.

¹⁷ Lä⁻ ma^ˈ ja⁻ ga⁻løø^ˈ Jesús kwa⁻ juu^ˈ, ma^ˈ jäy^ˈ:

—Jeeh^ˈ hnäh^ˈ kih^ˈ Dio, jēēh^ˈ ma⁻ya⁻jäh^ˈ he⁻ jāä^ˈ
Dio dsa⁻ lä^ˈ hih^ˈ kih^ˈ.

Ga⁻tēēh^ˈ Jesús kyeē^ˈ h̄i⁻ ma^ˈ tääh^ˈ jwä⁻ sa^ˈhma^ˈ

(Mr. 1:16-20; Lc. 5:1-11)

18 Jee' hää' Jesús jwë' ngoo' ta' cha'hoo' jmi-jmäh- he- hla- hwa' Galilea, jee' ja- ga-jëëy' Simón hi- ma' tëeh~ dsa- Pee', kyaah' Andre' øøyh-. Lää-uu' hi- he' ma' tääh' jwä~ sa'hma' cha'jmii-, jëeh' he- ja- ba' ma' la' ta' kiyh'. 19 Mah' ga-siiyh':

—Ya-nääh' hnäh' kyaah' jnä' mah' mi'tëën' hnäh' ha- lä' jmeeh' hnäh' mah' leeh- hnäh' dsa-, lla- he- ma' leeh- hnäh' hmooh-.

20 Lää'chah' ja- ga-kyey- sa'hma' kiyh' mah' ga-näay' kyaah' Jesús. 21 Ma-ngëë' gyih' ko-niih~, ga-jëëy' jñah' ga' uu'. Jaa- he' Jacobo, joo' Zebedeo, kyaah' Jwaa- dsa-ñmäh- øøyh-, ma' tääh' neh- na'moo' kyaah' Zebedeo jmiiy-, ma' hmiiy- sa'hma' kiyh'. Mah' ga-tëëyh'. 22 Lää'chah' ja- ga-hiiy' na'moo' kyaah' jmiiy- mah' ga-jmeey' ko-jøh' kyaah' Jesús.

Ga'kwa' Jesús ju'hmëë' (Lc. 6:17-19)

23 Ga-ngëë' Jesús lä'kaa- hwa' Galilea, ma' mi-tëëy- dsa- neh- gwah- mäh- he- tøø' lä'koo- lä'koo- jee' jwii-, ma' kway- ju'hmëë' ha- lä' jää' Dio dsa- lä'hiih- kih'. Ma' mi-hlääy' dsa- kih' wa' he- cha- he- dsoo'. 24 Lää' ga-të' hwa' Siria ga-nuu' dsa- kih' Jesús. He-ja- na'nää' dsa- na'jääy- jee' ma' cheh' Jesús ga-lä-jëë' hi- ma' jëë~ wii' kih' na-ku' na-ngii' dsoo' hliih', lä'kye- hi- ma' kye- lle' hliih', kyaah' hi- ma' dsa-juu' ñee', lä'ja- hi- mo-so' liih- goo- ti'. Ga-mi-hlääy' lä-jëë' hi- he'. 25 Peer- jwëë' dsa- Galilea ga-lla-llë' kaah' kiyh' kyaah' hi- ma' chaa- Decápoli, hi- ma' chaa-

Jerusalén, hi- ma' chaa- Judea, hi- jñah' ga' hi- ma' chaa- hngaah` jmi- Jordán.

5

Ga'kwa' Jesús cha-mi-ih- juu' lä- ma' gyay' lle'koh'

¹ Ma' ga-jëë' Jesús jwëë' dsa- hi- ma' tääh' jee' ja-, ga-wiiy' mah' ga-gyay- lle'koh' ja-. Ga-lä-jëë- jnääh' discípulo kyaay' ga-kuh' jnääh' jee' ja-.

² Ga-løoy' hlëëyh~ dsa-, ga-jäyh':

³—Llu' la' kih' hi- laa' sa' jmää' ni' mi-ih-. Jëeh', hi- he' ba' jää' Dio lä-hih' kih'. ⁴ Llu' la' kih' hi- tääh' ki-hooh~. Jëeh', jmee' ba' Dio nøh' dsëy'. ⁵ Llu' la' kih' hi- hwaä'. Jëeh', hi- he' ba' tée' hwa' he- ga-jäh' Dio le' heey'. ⁶ Llu' la' kih' hi- kuh-ngii- dsë' jmeey' he- llu'. Jëeh', hi- he' ba' hyoh' lä-jë- he- lla-kyaay'. ⁷ Llu' la' kih' hi- dsa-lä-ñih' dsë' dsa-kyaah'. Jëeh', lä-ñih' dsë' Dio kiyh' ka-läh'. ⁸ Llu' la' kih' hi- na-jngii' tuh-dsë'. Jëeh', hi- he' ba' tée' jëë' Dio. ⁹ Llu' la' kih' hi- hnooh- ha- lä- jee' hii' ti' kih' dsa'. Jëeh', hi- he' ba' téeyh' joo' Dio. ¹⁰ Llu' la' kih' hi- ga-nää' jëë' wii' kih' he- jmeey' he- llu'. Jëeh', kih' bih' la' jmi-gyuu' jee' jmee' Dio hih'.

¹¹ 'Llu' la' kyah' hnäh' cher'mah' dsöö' kin- ga-hlëeh' dsa- wii' kyah' hnäh', hi' cher'mah' ga-jmeeh' dsa- hnäh', hi' cher'mah' ga-hlëeh' dsa- hnäh' juu' pa'jnaah' he- la' juu' ta-juu'. ¹² Lä- ma' chaah- hnäh' lä-ja-, wa' chaah- hnäh' llu', wa' jëë- hoh' hnäh'. Jëeh', hñah' ba' hnäh' koo- he- llu' gyuuh' jmi-gyuu'. Ja-ba' lä-ja- ga-jmeeyh' hi-

ga'ngëë' juu' kih' Dio hi' ma' tääh' jää' ga' kyah' hnäh'.

Ga'kwa' Jesús juu' kih' wa'ñe' kyaah' wa'je'
(Mr. 9:50; Lc. 14:34-35)

¹³ Hnäh' laah' lä'koo' wa'ñe' kih' hwa' la'. Pero cher'mah' ga'jñuuh' he' ñii' kih', ha' lä'ja' lii' ka-läh' lä' ma' la'. Mo'so' jmää' go'te'. He' be' ba' dsa' ja' cha'jwë', jee' ja' he'soh' dsa' ne' kih'. ¹⁴ Hnäh' laah' lä'koo' wa'je' kih' dsa' jmi'gyuuh'. Wa' jmeen' koo' jwii' he' hla' gyuuh' ne' moh' sa' le' dsa'hmää'. ¹⁵ Hi' lä'ja' sa' chaa' hi' hih' wa'je' mah' chiyh' neh' wa'goo'. He' chiyh' jee' ñii' ba' mah' lä'jnä' kih' dsa' hi' tääh' lä'kaa' cha'neh'. ¹⁶ He'ja' wa' jnä' wa'je' kyah' hnäh' cha'ne' lä'jëë' dsa', mah' wa'ra' ga'jëëy' lä'jë' he' llu' he' jmeeh' hnäh', jmeey' juuh' kih' Tää' jnän' hi' gya' gyuuh'.

Ga'jmeeh' Jesús juu' ha' lä' la' ley

¹⁷ Ta' jmeeh' hnäh' hu'dsë' he' ma'jan' mah' mi'llaan' ley kih' Moisé. Ni' sa' mi'llaan' lä'jë' he' ga'hlëeh' lä'jëë' hi' ga'ngëë' juu' kih' Dio. Sa' ma'jan' mah' mi'llaan' he' ja', he' mi'ten' kih' juu' ja' ba' ja' ma'jan'. ¹⁸ Ma'ra' ju'dsoo' jwëëhn' hnäh', ta'ko'juuh' cha' gyuuh' hwa' la', sa' hee' ni' koo' hwëh' mäh', ni' koo' mi'punto he' na'sii' kih' ley ja', jää' sa' ga' ma'lä'te' ga'lä'jë'. ¹⁹ He' lä'ja', cher'mah' chaa' hi' ga'hlääh' koo' mada' pih' kih' ley la', hi' cher'mah' lä'ja' mi'tëëy' dsa', leey' jaa' hi' mäh' ba' gyuuh' jmi'gyuuh' jee' jmeeh' Dio hih'. Pero cher'mah' hi' mi'te' kih' ley hi' mi'tëëy' dsa' he' mi'tey' ka-läh', hi' he'

ba' lee' jøøh' gyuuuh' jmi-gyuu' jee' jmee' Dio hih'.
 20 He-ja- hlëëhn' hnäh', cher'mah' sa' ga'jmeeh'
 hnäh' cha-ga'miih- ta' llu' lä-koh' te' he- jmee-
 dsa-hi- kyuuuh~ ley hi- lä-koh' te' he- jmee- fariseo,
 sa' le' go'taah' hnäh' gyuuuh' jmi-gyuu' jee' jmee'
 Dio hih'.

21 'Ma-nuuuh- ba' hnäh' ha- lä- jäh' në' ley kih'
 Moisé lä- ma' ga-siiyh' dsa- ma-gyuh- jnän':
 "Ta- jngëëh' dsa-. Cher'mah' hi- ga-jngëëh' jaa-
 dsa-kyaaah' ma-ra- he- nøø' ba' ta' kiyh'." 22 Pero
 jnä' jwëëhn~ hnäh', cher'mah' hi- ga-lä-llee'
 kyaah' øøh-, ma-na-bääh' dsoo'. Hi- cher'mah'
 hi- ga-jäh' siih' dsa-kyaaah': "Peer- taah- hne-",
 hi- he' nøø' ta' kih' cha'në' dsa-kaah'. Hi-
 cher'mah' hi- ga-jwä' dso'jwii' kih' øøh-, hi- he'
 lle' kih' dsoo' cha'je-.

23 'He-ja- cher'mah' go'kah' kuu' kyah' në'
 na'hyoo' hi- cher'mah' ga-lä-dsooh~ hoh' jee' ja-
 he- hä' dsë' jaa- øøh' kyaah' hne-, 24 jee' ja- ba'
 kye- kuu' kyah' cha'në' na'hyoo' mah' gwa- da'
 to-në' go-jeeh' juu' kyah' kyaah' øøh'. Ja-ga' ñeh-
 ka-läh' ya-tøøh' kuu' kyah' në' na'hyoo'.

25 'Cher'mah' chaa- hi- hnøø' hnëë' hne- cha'në'
 dsa-ta', jmee' bi' go'taah' hnäh' juu' kwee-
 kyaayh' na'koh' ta'ko-jiih' cha- jmi', mah' sa'
 ngëëy' hne- goo- jwëë-. Lä-ja- mo-so' jmee' jwëë-
 hih' kih' poo- taayh' hne- neh' ñe'. 26 Ma-ra-
 ju'dsoo' jwëëhn~ hnäh', sa' ya-hëëh' jee' ja-
 ta'ko-jiih' sa' ma-mi-hmaah' lä-jë' go-te- he-
 ngiiyh' kyah'.

27 'Ma-nuuuh- ba' hnäh' ha- lä- jäh' në' ley
 he- siiyh' hnäh': "Hne- hi- na-jee- goo-, ta-

kaah⁺ hi⁻ laa⁺ kyaa⁺ jñah⁺.” 28 Pero jnä⁺ jwahn⁺, cher⁺mah⁺ hi⁻ jëë⁻ jaa⁻ dsa⁻më⁺ hi⁺ hee⁺ dsëy⁺ kaayh⁺, kyaah⁺ huu⁺dsë⁻ kiyh⁺ ja⁻, ma⁻jmeey⁺ dso⁺kye⁻. 29 Lä⁺ja⁻, cher⁺mah⁺ mi⁺nëh⁺ ra⁻llu⁺ jmee⁺ täh⁺ kyaah⁺ dso⁺kye⁻, lle⁺ go⁻te⁻ mah⁺ be⁺ uu⁺. Jëeh⁺, llu⁺ ga⁺ kyah⁺ he⁻ hee⁺ miih⁻ jmi⁻ngo⁺ kyah⁺, lä⁺koh⁺ ga⁺ he⁻ goh⁺ na⁻hñaa⁺h⁺ cha⁺je⁻. 30 Hi⁺ cher⁺mah⁺ ma⁻gooh⁻ ra⁻llu⁺ jmee⁺ täh⁺ kyaah⁺ dso⁺kye⁻, hnä⁺ go⁻te⁻ mah⁺ be⁺ uu⁺. Jëeh⁺, llu⁺ ga⁺ kyah⁺ he⁻ hee⁺ miih⁻ jmi⁻ngo⁺ kyah⁺, lä⁺koh⁺ ga⁺ he⁻ goh⁺ na⁻hñaa⁺h⁺ cha⁺je⁻.

31 'Hi⁺ ma⁻n⁺uu⁺ hnäh⁺ ka⁻lä⁺h⁺ he⁻ jäyh⁺: “Ga⁻lä⁺jëë⁻ hi⁻ bee⁻ dsa⁻më⁺ kyaa⁺, hnøø⁺ chooyh⁺ je⁻ jee⁺ ma⁻bee⁺y⁺ dsa⁻kyaa⁺yh⁺.” 32 Pero jnä⁺ jwahn⁺ lä⁺la⁻. Hi⁻ bee⁺ dsa⁻më⁺ kyaa⁺, hi⁻ sa⁻ cha⁻ he⁻ hlih⁺ ma⁻jmeey⁺ kyaah⁺ jñah⁺ dsa⁻n⁺uu⁺, he⁻ cheey⁺ ta⁺ jwë⁺ hlih⁺ ba⁺ ja⁻. Hi⁺ lä⁺ja⁻ ka⁻lä⁺h⁺ hi⁻ kaa⁺ dsa⁻më⁺ hi⁻ ma⁻bee⁺y⁺ he⁺, he⁻ jmeey⁺ dso⁺kye⁻ ba⁺ ja⁻ ka⁻lä⁺h⁺.

Ga⁺hlëeh⁺ Jesús kih⁺ hi⁻ tää⁻ gyuu⁺h⁺ hwa⁺

33 'Ma⁻n⁺uu⁺ ba⁺ hnäh⁺ lä⁺koo⁻ ga⁺siiyh⁺ dsa⁻ ma⁻gyuh⁻ jnän[:]: “Ta⁺ jmee⁻ dsoo⁺ he⁻ la⁺ juu⁺ ta⁻juu⁺. Ja⁻ mi⁻teh⁻ hnäh⁺ kih⁺ Dio he⁻ ga⁺tää⁺h⁺ hñaa⁺h⁺ jmeeh⁺.” 34 Pero lä⁺la⁻ jawah⁺ jnä⁺, ta⁺ tää⁺ hñaa⁺h⁺ kih⁺ ni⁺ koo⁻. Ta⁺ tää⁺ hnäh⁺ kih⁺ gyuu⁺h⁺, jëeh⁺ jee⁺ oo⁺ ba⁺ gya⁺ Dio. 35 Ta⁺ tää⁺ hnäh⁺ kih⁺ hwa⁺, jëeh⁺, në⁺ kih⁺ hwa⁺ chih⁺ ma⁻ti⁺ Dio. Ta⁺ tää⁺ hnäh⁺ kih⁺ Jerusalén, jëeh⁺, jee⁺ ja⁻ la⁺ jee⁺ jwi⁻ kih⁺ Rey jøø⁺h⁺ jnän[.] 36 Ta⁺ tää⁺ ka⁺lleh⁺, jëeh⁺, sa⁻ leh⁺ jmeeh⁺ tøø⁻ ni⁺ koo⁻ jñu⁻, ni⁻ sa⁻ leh⁺ jmeeh⁺ lä⁺h⁺ ka⁻lä⁺h⁺. 37 Cher⁺mah⁺ jawah⁺ hnäh⁺ “Jaah⁻”, koo⁻ “jaah⁻” ba⁺

jwah¹ hnäh^ʔ. Hi⁺ cher¹ mah¹ jawah¹ hnäh^ʔ “jah⁺ ha⁺”, ko⁰ “jah⁺ ha⁺” ba¹ jawah¹ hnäh^ʔ. Hi⁺ cher¹ mah¹ he⁻ ga¹ jyoh^ʔ juu¹ gwa^ʔ, he⁻ gwa^ʔ kih¹ dsa⁻ hlëeh¹ ba¹ ja⁻.

³⁸ Ma⁻ nua⁻h⁻ ba¹ hnäh^ʔ ka⁻ läh^ʔ he⁻ jäyh^ʔ: “Hi⁻ jmee⁻ dsoo¹ mi⁻ nē¹ dsa⁻ kya⁺ah¹, ja⁻ ba¹ lä⁻ ja⁻ mi⁻ hmaayh⁻. Hi⁻ jlääh⁻ na¹ ja¹ dsa⁻ kya⁺ah¹, ja⁻ ba¹ lä⁻ ja⁻ mi⁻ hmaayh⁻.” ³⁹ Pero lä⁻ la⁻ jawah⁻ jnä^ʔ. Ta⁺ jiih⁻ hnäh^ʔ kih¹ hi⁻ hñaa⁻ dsē¹. Cher¹ mah¹ hi⁻ ga¹ jnoo¹ ko⁰ jwoo¹ mo⁻ nēh¹, kwëeyh⁻ ka⁻ läh^ʔ jyoh^ʔ jwoo¹. ⁴⁰ Hi⁻ cher¹ mah¹ hi⁻ lla⁺ hnii⁻ kyah¹ mah¹ jñuuyh¹ sa¹ kooh⁻, kwëeyh⁻ ka⁻ läh^ʔ lä⁻ kye⁻ hmih⁻ lloo¹ kyah¹. ⁴¹ Hi⁻ cher¹ mah¹ hi⁻ ga¹ jmee^ʔ he⁻ wii^ʔ kah¹ løø¹ kih¹ ko⁻ niih⁻, kye⁻ ga¹ jyoh^ʔ ko⁻ niih⁻. ⁴² Cher¹ mah¹ hi⁻ ngii⁺ miih⁻ he⁻ cha⁻ kyah¹, kwëeyh⁻. Hi⁻ cher¹ mah¹ hi⁻ hnøø¹ lle⁻ miih⁻ he⁻ cha⁻ kyah¹, ta⁻ jmee⁻ cha⁺ah⁻ kya⁺ayh¹.

Hnøø¹ hnää⁺ jne¹ hi⁻ na⁻ høøh¹ jnän⁻
(Lc. 6:27-28, 32-36)

⁴³ Ma⁻ nua⁻h⁻ ba¹ hnäh^ʔ ka⁻ läh^ʔ he⁻ jäyh^ʔ: “Wa¹ hnaah⁺ ome⁻ kya⁺ah¹ mah¹ wa¹ na⁻ hääh¹ hi⁻ sa⁺ laa¹ ome⁻ kya⁺ah¹.” ⁴⁴ Pero lä⁻ la⁻ ba¹ jawah⁻ jnä^ʔ: Wa¹ lä⁻ hnaah⁺ hnäh^ʔ hi⁻ sa⁺ laa¹ ome⁻ kya⁺ah¹ hnäh^ʔ. Ngii¹ hnäh^ʔ llu¹ kih¹ hi⁻ jwä⁻ dso¹ jwii¹ kyah¹ hnäh^ʔ. Jmee¹ hnäh^ʔ llu¹ kih¹ hi⁻ na⁻ høøh¹ kyah¹ hnäh^ʔ. Ngii¹ hnäh^ʔ kih¹ Dio kih¹ hi⁻ jmeeh⁺ hnäh^ʔ. ⁴⁵ Mah¹ lä⁻ ja⁻ leeh^ʔ hnäh^ʔ joø^ʔ Täa¹ jnän⁻ hi⁻ gya¹ gyua¹h¹. Hi⁻ he⁻ jmee⁻ dsa⁻ hya⁺ hyoo⁻ kih¹ hi⁻ hlëeh¹ lä⁻ ja⁻ kih¹ hi⁻ lluu¹. Hi⁻ cheey⁺ jma¹ ka⁻ läh^ʔ kih¹ hi⁻ jmee⁻ he⁻ llu¹ hi⁻ kih¹ hi⁻ jmee⁻ he⁻ hliih¹. ⁴⁶ Jëeh^ʔ cher¹ mah¹ hnaah⁺ hnäh^ʔ ma⁻ la⁺ hi⁻ hnää¹ hnäh^ʔ ba¹, ¿hee⁻ ba¹ hñah⁺ hnäh^ʔ kih¹ Dio ja⁻? ¿Che¹ sa⁺ jmeey⁺

lä'ja- ka-läh' hi- koo' ku'sih-? 47 Cher'mah' kih' øøh' ba' hnäh' jmeeh- hnäh' Dio, ¿che' laah' hnäh' jmeeh- hnäh' koo- he- llu'? ¿Che' sa' jmee- lä'ja- hi- sa' ma-heeh- kih' Dio? 48 Wa' laah' hnäh' lluu', lä'koo- laa' Täa`jnän` hi- gya' gyuu'h' hi- lluu' go-te~.

6

1'Leeh-, ta' hnooh- hnäh' ha- lä' jee' hlëeh' dsa- llu' kyah' hnäh' wa'ra- ga'jmeeh' hnäh' koo- he- llu'. Cher'mah' ko-taa' ga' ga'jmeeh' hnäh' mah' jëe' dsa- kyah' hnäh', sa' hñah' hnäh' ni' miih- kih' Dio hi- gya' gyuu'h'. 2 Wa'ra- ga'kwah' hnäh' be' kih' jaa- hi- lla-kyaa', ta' jwii' ni' jaa- hee- na- ma-jmeeh'. Mah' sa' jmeeh' hnäh' kwee- kyaah' hi- jmää~ hñii' mi-te' neh' gwah-, hi' lä'ja- jmeey' ka-läh' cha'jwë' he- hnooyh- ha- lä' jee' hlëeh' dsa- llu' kiyh' ba' ja-. Ma'ra' ju'dsoo' jwëëhn~ hnäh', ko-ja- ba' hñih' ma-liyh~ jñeey'. 3 Pero hne-, wa'ra- ga'kwëeh' dsa- miih- kuu', ta' jwii' ni' jaa- ma-ke' laa' ome- kyaah'. 4 Heh' lä'ja-, sa' jnä' he- ma-kwëeh' dsa- kuu'. Ma'ja- Täa' kyaah', hi- jëe- lä'jë- he- sa' jnä', mi-hmaayh' kyah' to'lo' né' lä'jëë- dsa-.

Ga-mi-tëë- Jesús dsa- kyaay' ha- lä' chuuy' kyaah' Dio

(Lc. 11:2-4)

5 'Wa'ra- ga'të' jee' ngiih' kyah' kih' Dio, ta' jmee- lä' jmee' hi- jmää~ hñii' mi-te'. Tih~ dsëy' na-täay' hlëëyh- kyaah' Dio neh' gwah- mäh- hi- lä'ja- jmeey' cha'jwë' jee' ga'nää' dsa- mah' jëe' dsa- kiyh'. Ma'ra' ju'dsoo' jwëëhn~ hnäh', ko-ja-

ba' hn̄h' ma-liyh~ jñeey'. ⁶ Pero hne-, wa'ra-
ga-tē' jee' ngīh' kyah' kih' Dio, go-he' jee' gw̄ih-
mah' jne' haah' kyah'. Ngii' kyah' kih' Tää' hi-
sa' jnä'. Ma'ja- Tää' kyaah' hi- jēē- lä-jē- he-
sa' jnä', mi-hmaayh' kyah' to-lo- nē- lä-jēē- dsa- .
⁷ Wa'ra- ga-tē' jee' ngīh' kyah' kih' Dio, ta- hlēeh-
cha-mīh- jiih~ koo- nēē' juu' he- sa' jmää' ta',
lä-koo- jmee' hi- sa' ma-heeh- kih' Dio. Kih' he-
hlēeyh- cha-mīh- jiih~ koo- nēē' juu', nuu' Dio
kiyh' laay'. ⁸ Ta- jmee- hnäh' lä- jmee- dsa- he'.
Jēeh', Tää' jnän' hi- gya' gyūh', ma-ñey- ba' hee-
na- jmee- bii' jnän' jā- ja- ga' ngīn' kiyh'. ⁹ Lä-la-
ba' hn̄ø' ngīh' hnäh' kyah':

Tää' kya- jnääh' hi- gya' ya-jw̄i', lä-jēē- ba' wa'
jmee' dsoo' he- laah' hne- na-jngēē' go-te-.

¹⁰ Ña- mah' jmeeh' hih' jee' la-.

Wa' le' lä- hyoh- hoh' hñaa' jmi- gyūh' la-, ja- ba'
lä-koo- la' gyūh' ya-jw̄i'.

¹¹ Kwēeh' jnääh' na' he- kih' hih' jnääh' he- jmee-
bii' kya- jnääh'.

¹² Jmee' jøh- hoh' kih' he- ma-hlääh- jnääh',
ja- ba' lä-koo- jøh- dsē- jnääh' kyaah' hi-
dsa-hlääh- kyaah' jnääh'.

¹³ Ta- kwa- jwē- ka' he- hlīh' dsē- jnääh', lä- jnääh'
kih' he- ja-.

Jēeh', ja- hne- ba' jmee- hih' kih' lä-jē-, kyah' ba'
la' ga-lä-jē- be',

hne- ba' laah' jøh' kih' ga-lä-jē- joh' jmī' cha- .
Wa' la' lä-ja-.

¹⁴ 'Cher'mah' jmeeh- jøh- hoh' kyaah' dsa- hi-
dsa-hlääh- kyaah' hnäh', lä-ja- ka-läh' Tää' jnän'

hi- gya' gyuu' jmeey' jøh- dsøy' kyaah' hnäh'.
 15 Pero cher'mah' sa' ga'jmeeh' hnäh' jøh- hoh'
 kyaah' dsa- hi- dsa-hlääh' kyaah' hnäh', lä'ja-
 ka-läh' Täa' jnän' hi- gya' gyuu' sa' jmeey' jøh-
 dsøy' kyaah' hnäh' he- dsa-hlääh' hnäh' kiyh'.

Ga'hlëeh' Jesús kih' he- sa' kih-hih- jne'

16 'Jmii' ma' sa' kuh-huh' hnäh' jee' hlëeh' hnäh'
 kyaah' Dio, ta' jmee- hnäh' lii~ he- ti-meeh- hoh'
 hnäh' lä- jmee- dsa- hi- jmää~ hñii' mi-teh'. Hi-
 he' jmee' lii~ mo-në' mah' jëe' dsa- kiyh' he- sa'
 kuh-hiyh~. Ma'ra' ju'dsoo' jwëehn~ hnäh', ko-ja-
 ba' hñih' ma-liyh~ jñeey'. 17 Pero hne-, ma' sa'
 kuh-huh' jee' hlëeh' kyaah' Dio, ja- jñaa' lleh'
 mah' gyih' mo-nëh'. 18 Mah' lä'ja-, sa' lä-leeh~
 cha'në' dsa-, he- sa' kuh-huh'. Kih' Täa' hi- sa'
 jnäa' ba' lä-leeh~. Hi' lä'ja-, Täa' kyaah' hi- jëe-
 lä-jë- he- sa' jnä', mi-hmaayh' kyah' to-lo- në'
 lä-jëe- dsa-.

Ga'hlëeh' Jesús kih' he- la' hmooh'

(Lc. 12:33-34)

19 'Ta' wa' hnooh- hnäh' lla-mah' jmi-gyuu' la-
 cha-miuh- he- la' hmooh' kyah' hnäh'. Jëeh' jee'
 la- chaa- jah' jwë~ cha-miuh- hi- hya' tu'juuh~
 lä-jë- he- llu'. Hi' dsa-taah' dsa-hii- mah' hiiy'.
 20 Hnøøh' hnäh' mah' lla-mah' gyuu' ya' jwii' he-
 la' hmooh' kyah' hnäh'. Jee' ja- sa' chaa- jah'
 hi- jwë~ ni- sa' hya' tu'juuh~ ka-läh'. Hi- jee' ja-
 sa' chaa- dsa-hii- mah' hiiy'. 21 Ha- jiih' jee' hla-
 he- la' hmooh' kyah' hnäh', jee' ja- ba' kye' hnäh'
 o-jøh' dsë-.

*Wa'je- kih' jmi-ngo' jnän`
(Lc. 11:34-36)*

22 'Mi'në' jne' la' lä'koh' wa'je- kih' jmi-ngo' jnän`. Lä'ja-, cher'mah' mi'nëh' la' llu', lä'kaa- jmi-ngo' kyah' ngë' jee' wa'je-. 23 Pero cher'mah' la' hlih' mi'nëh', ga'lä'kaa- jmi-ngo' kyah' ngë' jee' na-hoo- ba'. Lä'ja-, cher'mah' wa'je- he- cha- kyah' la' na-hoo- ba', ha- koh' sa' na-hoo- jee' ngëh-.

*Sa' le' jmee' jne' he' kih' Dio mah' jmee' jne' he' kih' kuu'
(Lc. 16:13)*

24 'Ni' jaa- sa' lä'këh' jmi' jmee' he' kih' uu' dsa-kaah'. Jëeh', jmeey' na-hääh' jaa- mah' lä'hnaäh' hi- jñah'. Mi'tey' kih' jaa- mah' mi'kwayh' hi- jñah' he'. Sa' lä'këh' hnäh' jmi' jmeeh' hnäh' he' kih' Dio mah' jmeeh' hnäh' he' kih' kuu' ka-läh'.

*Ga'hää' Dio kwee- go-te' lä'jëë' hi- laa' kyaay'
(Lc. 12:22-31)*

25 'He-ja- jwëëhn~ hnäh': Ta' ka- hnäh' huu'dsë- ha- lä' dsa-ngëë' hnäh', hee- na- kuh'huh' hnäh'. Ta' ka- hnäh' huu'dsë- kih' jmi-ngo' kyah' hnäh', ha- lä' tëeh' hnäh' hmiih- he- këh' hnäh'. ¿Che' sa' kyeë' ga' he- cha- hnäh' lä'koh' ga' he- kuh'huh' hnäh'? ¿Hi' che' sa' kyeë' ga' jmi-ngo' kyah' hnäh' lä'koh' ga' hmiih- he- këh' hnäh'? 26 Jëë' da' hnäh' lä'koo- la' kih' ta' hi- hëë' jwë' në' lle'. Sa' cha- jngëëy- ni- sa' chooyh~ mi', ni- sa' llay' llu' mi' kiyh'. Pero Täa' jnän` hi- gya' gyuuh', ma'ra- he- ääh- bih'. ¿Che' sa' kyeë' ga' hnäh' lä'koh' ga' ta'

he'ʔ? ²⁷ ¿Hī- hnäh' leh' jmeeh' saa' ga' koo- lëe-, kih' he- jmeeh- hnäh' cha- miih- huu'dsë-ʔ

²⁸ ¿He- la' jmeeh- hnäh' cha- miih- huu'dsë- kih' hmiih- he- kēh' hnäh'ʔ Jëe` da' hnäh' ha- lä` dsa- kwaä- wa'le' jee' nuu-. Sa- cha- ta' jmee', ni- sa- hwëe~ wa'ñe-. ²⁹ Pero jwëëhn~ hnäh'. Ma- ke- na' hñaaah' la' hmiih- he- ga- kēh- rey Salomón, sa- ga- liyh' ma' kēyh- hmiih- he- la' na' hñaaah' lä` koo- la' wa'le' ja-. ³⁰ Cher'mah' lä` ja- ga' jmee' Dio na' hñaaah' wa'le' he- choo' nē' nuu- na', mah' hø' jē' dsa- neh' hwiī, ha- ga' sa' jmäȳh- hnäh' llu', dsa- hi- miih- go- te' ba' dsoo' dsë'. ³¹ He- ja- mo- to' ka- ga' hnäh' huu'dsë- jwah' hnäh': “¿Hee- na- kih' hih' jnääh', hee- hmiih- kyeh' jnääh'ʔ” ³² Jëeh', lä` jëe- hi- sa- ma- heeh- kih' Dio hnooyh- lä` jē- he- ja- jmah' ba'. Pero Tää` jnän` hi- gya' gyuuuh' ya- jwiī ma- ñey- ba' he- jmee- bii' jnän` kih' jee' lä` jē- he- ja-. ³³ Hnääh' da' hnäh' to- nē' Dio hi- laä' dsa- ta' jøøh' jnän` hi- jmee' hnäh' he- llu' jmah' ba' lä` koo- hnøøy' hñiiy'. Lä` ja- ba' hñah- hnäh' lä` jē- he- jmee- bii' kyah' hnäh' ka- läh'. ³⁴ He- ja- ta' ka- hnäh' huu'dsë- kih' hø', jëeh' hø' lä` cha- jyoh' ga' huu'dsë- he- jmeeh' hnäh'. Heeh- ba' hnäh' koo- jmī koo- jmī lä` koo- te' he- chaä- hnäh'.

7

Sa- ga- tēē' jne' jëen' kih' jñah'
(Lc. 6:37-38, 41-42)

¹ Ta- ka- hnäh' kwaat~ kih' jñah' mah' sa- ka' Dio kwaat~ kyah' hnäh'. ² Jëeh', Dio ka' kwaat~ kyah' hnäh', ja- ba' lä` koo- kah- hnäh' kwaat~ kih' jñah'.

Lä⁺ko^o- te⁺ ka⁻ hnäh⁺ kwaat[~] kih⁺ jñah⁺, ko⁻ja⁻ hñih⁺ te⁺ ka⁺ Dio kwaat[~] kyah⁺ hnäh⁺. ³ ¿He⁻la⁺ jëeh⁺ wa⁺hlø⁻ he⁻ hä⁺ mĩ⁺në⁺ øøh⁺ mah⁺ sa⁺ jëeh⁺ da⁺ wa⁺hlø⁻ juuh⁻ he⁻ hä⁺ mĩ⁺nëh⁺ hñaa⁺h⁺? ⁴ ¿Ha⁻ lä⁺ja⁻ jwih⁺ øøh⁺: “Kwa⁺ da⁺ wa⁺llen⁻ wa⁺hlø⁻ he⁻ hä⁺ mĩ⁺nëh⁺”, mah⁺ hä⁺ ba⁺ kyah⁺ hñaa⁺h⁺ he⁻ juuh⁻ ga⁺? ⁵ ¿He⁻ ba⁺ che⁻ ta⁻juuh⁺ hne⁻! Lle⁺ da⁺ jää⁺ wa⁺hlø⁻ juuh⁻ he⁻ hä⁺ mĩ⁺nëh⁺ hñaa⁺h⁺. Ja⁻ga⁺ na⁺ jëeh⁺ kwee⁻ mah⁺ lleh⁺ wa⁺hlø⁻ he⁻ hä⁺ mĩ⁺në⁺ øøh⁺. ⁶ Ta⁺ kwëeh⁺ hnäh⁺ dsii⁻ he⁻ la⁺ na⁻jøø⁻, wa⁺ra⁻ ga⁻jëeyh⁻ mah⁺ gi⁺hnäy⁺ kyah⁺ hnäh⁺. Ta⁺ jwä⁺ hnäh⁺ ku^u he⁻ la⁺ hmooh⁺ kyah⁺ hnäh⁺ cha⁺në⁺ cha⁺ñe⁺, wa⁺ra⁻ ga⁻hee⁺ ga⁺soyh⁺.

Hnøø⁺ hnääh⁺ jne⁺ Dio lä⁺kaa⁻ tuh⁻ dsë⁻ jne⁺
(Lc. 11:9-13; 6:31)

⁷ Ngii⁺ hnäh⁺ kih⁺ Dio, mah⁺ hñah⁺ hnäh⁺. Hnøøh⁺ da⁺ hnäh⁺ mah⁺ jnääh⁻ hnäh⁺. Tee⁻ hnäh⁺ kiyh⁺ mah⁺ näy⁺ ho⁺haah⁺. ⁸ Jëeh⁺, lä⁺jëë⁺ hi⁻ ngii⁺, hyoyh⁺ ba⁺. Hi⁻ hnooh⁻, jnøøyh⁺ ba⁺. Hi⁻ tëë[~] ho⁺haah⁺, nä⁺ ba⁺ ho⁺haah⁺ kiyh⁺. ⁹ ¿Ha⁻ lä⁺ja⁻ kwëeh⁺ hnäh⁺ chih⁻ kyaah⁺, ko^o- mi⁺ku^u wa⁺ra⁻ ga⁻ngiiy⁺ he⁻ñiih⁻? ¹⁰ Hi⁺ cher⁺ mah⁺ ga⁻ngiiy⁺ kuyh⁺ jaa⁻ hmooh⁻, ¿ha⁻ lä⁺ja⁻ kwëeyh⁺ jaa⁻ miih⁻? ¹¹ Ma⁺ ke⁺ hlëëh⁺ hnäh⁺, leh⁺ ba⁺ hnäh⁺ kwëeh⁺ chih⁻ kyaah⁺ he⁻ llu⁺. Joh⁺ ga⁺ he⁻ llu⁺ sa⁺ kwa⁺ Tää⁺ hi⁻ gya⁺ gyuu⁺ kih⁺ lä⁺jëë⁺ hi⁻ ngii⁺ kiyh⁺. ¹² He⁻ja⁻, lä⁺jë⁺ he⁻ hnooh⁻ hnäh⁺ jmee⁺ dsa⁻ kyah⁺ hnäh⁺, ja⁻ba⁺ lä⁺ja⁻ jmee⁺ hnäh⁺ kiyh⁺ ka⁻läh⁺. Juu⁺ la⁻ jëeh⁺ kwee⁻ kyaah⁺ ley he⁻ ga⁻sii⁺ Moisé kyaah⁺ lä⁺jë⁺ he⁻ ga⁻sii⁺ lä⁺jëë⁺ hi⁻ ma⁺ ngëë[~] juu⁺ kih⁺ Dio.

Lä'to' ho'haah'
(Lc. 13:24)

13 'Go-taah' hnäh' ta' jwë' dsu-. Jëeh', jla' la' ho'haah' hi' hu' la' jwë' he' dsoo' jee' dsa-hee' dsa-. Jwëë' dsa- hi- dsa-taah' ta' ja'. 14 Dsu- la' ho'haah' hi' dsu- jwë' he' jmee' chaa- dsa-. Miih- go-te' ba' dsa-taah' ta' ja'.

Mi' kih' jmee' lii- ha- lä' la' chaah' hma-
(Lc. 6:43-44)

15 'Hää' hnäh' hñaa' kih' hi- ga-nää' lä'koh' hi- ngëë' juu' kih' Dio ba'. Ya-näay' jee' kyah' hnäh' jmääy' hñiiy' hwaay' lä'koo- jaa- borrego. Pero ta' neh' tuh-dsey', laay' lä'koo- jaa- jah' hi- hää'. 16 Kyaah' he- jmeey' ja-, lä'jnä' ha- lä' laay'. Ha- lä' ja- chooh' dsa- mi'jeh' kih' chaah' too'. Ni' mi'higo sa' chooh' dsa- kih' chaah' too'. 17 Jëeh', lä'jë' chaah' hma- he- llu', hii- mi' he- llu' ba'. Hi- lä'jë' chaah' hma- he- hlih', hii- mi' he- hlih'. 18 Lä'jë' chaah' hma- he- llu', sa' le' hii' mi' he- hlih'. Ni' chaah' hma- he- hlih', sa' le' hii' mi' he- llu'. 19 Ga- lä'jë' chaah' hma- he- sa' hii' mi' he- llu', hnä' dsa- mah' tooyh' cha'je-. 20 He- lä'ja-, lä'jnä' ha- lä' laa' dsa- kyaah' ta' kih'.

Ja' lä'jëë' dsa- dsa-taah' jee' jmee' Dio hih'
(Lc. 13:25-27)

21 'Ja' lä'jëë' hi- jäh' kin': "Dsa-jøøh' kyaan', Dsa-jøøh' kyaan'", dsa-taah' jee' jmee' Dio hih'. Ma-la' hi- jmee' lä' hyoh- dsë' Täa' kyaan' hi- gya' gyuu', hi- he' ba' dsa-taah'. 22 Wa-ra-ga-të' jee' llaa' jmi-gyuu', jwëë' dsa- jäh' siiyh' jnä': "Dsa-jøøh' kyaan', Dsa-jøøh' kyaan', ja

' kyaah' mada' he- ga'jmeeh' ga'kwa' jnaah'
 juu' kyah', kyaah' mada' kyah' ga'hwee' jnaah'
 hi-sa'llu', hi- kyaah' mada' kyah' ga'jmeeh' jnaah'
 he- jah-gaa'?" ²³ Ma'ja- jeehn' kih' dsa- he':
 "Jih'koh' sa- ga-la'kyuun' hnah'. Go-naa' hnah'
 kyah', hnah' hi- tee' jmee' he- hlih'."

Ga'jmeey' hne' kiyh' ne' kuu' hloo-
(Mr. 1:22; Lc. 6:47-49)

²⁴ He-ja-, hi- nuu- juu' kin' mah' jmeey- la-
 jwahn', hi- he' laa' la'koo- jaa- dsa-niuh- hi-
 cha- huudsē- llu' kih'. Ga'jmeey' hne' kiyh' ne'
 kuu' hloo-. ²⁵ Ja' jma', ga'juh' jmi- hi' ja' lle' ne'
 kih' hne'. Pero sa- ga-toh', jeeh' ma' chih' ne' kih'
 kuu' hloo-. ²⁶ Pero hi- nuu- juu' kin' mah' sa-
 jmeey- la- jwahn', hi- he' laa' la'koo- jaa- dsa-
 too- hi- ga'jmeeh' hne' kih' ne' mi'sih'. ²⁷ Ja' jma',
 ga'juh' jmi-, ja' lle' ta' ga'jmeeh' wi' kih' hne' ja-,
 mah' ga-toh'. Ga-hee' la'je- go-te' —ga-jah' Jesús.

²⁸ Ma' ga-dsaa' ga-hleeh' Jesús juu' la-, la-jeeh-
 dsa- hi- ma' taah' jee' ja-, ma' jee- dsayh- ha-
 la- la' juu' he- ma' kway'. ²⁹ Jeeh' ma' hlee'yh-
 dsa- la'koo- jaa- hi- jmee' hih' ba', ja- la'koh' ma'
 jmee' ta-jwoh' kya' ley.

8

Ga'mi-hlaa' Jesús jaa- hi- ma' dsaah' hmih' hoo-
(Mr. 1:40-45; Lc. 5:12-16)

¹ La'koo- ma' ga'jnaa' Jesús nih' lle'koh' ja-,
 jwee' dsa- ga-lla-llē' kaah' kiyh'. ² Jee' ja-
 ga-ya-jah' jaa- dsa- hi- ma' dsaah' hmih' hoo-
 Ga'juuyh' jney' cha'ne' Jesús mah' ga-jayh' siyh':

—Dsa⁻jøøh¹ kyaan⁺, cher⁷mah¹ le⁷, leh¹ ba¹ hne⁻ cheh¹ dsoo⁷ he⁻ mi⁻sah⁷ jnä⁷.

³ He⁻ja⁻ ga⁻hi⁷ Jesús ma⁻goo⁻ mah¹ ga⁻kyey⁻ në⁻ kih¹ dsa⁻ he⁷ mah¹ ga⁻siiyh⁺:

—Le⁷ ba¹, wa⁷ dsa⁻che⁻ ba¹ dsoo⁷ kyah¹.

Lä⁻chah⁷ ja⁻ ga⁻ääh¹ go⁻te⁻ hmih¹ høø⁻ ja⁻.

⁴ Ja⁻ga⁻ ga⁻jäh⁷ Jesús siiyh⁺:

—Jëe⁷ da¹, ta⁺ jmeeh⁻ juu¹ kih¹ ni⁻ jaa⁻. Gwa⁻ go⁻hääh⁻ hñaa¹ kih¹ jmi⁻dsa⁻. Kye⁻ miih⁻ he⁻ kwëeh¹ hnih⁷ lä⁻hih⁺ he⁻ ga⁻jmee⁷ Moisé. Lä⁻ja⁻ go⁻jmee⁷ mah¹ lä⁻ñey⁻ ma⁻jä¹ kyah¹ —ga⁻jäh⁷ Jesús siiyh⁺.

Ga⁻mi⁻hlää⁷ Jesús moz⁻ kyaa¹ juu⁷ hløø⁻

(Lc. 7:1-10)

⁵ Lä⁻koø⁻ ma⁻ ga⁻he¹ Jesús jwi⁻ Capernaum, ja⁻ jaa⁻ juu⁷ hløø⁻ chuh⁻ kih¹ Jesús mah¹ ga⁻chuuy⁷ kyaah¹:

⁶ —Dsa⁻jøøh¹ kyaan⁺, moz⁻ kyaan⁺ na⁻kyaa¹ cha⁻neh⁻ kin⁻, ja⁻ jwërte¹ kiyh¹, mo⁻so⁻ liih⁻ goo⁻ tiy⁷ —ga⁻jäyh⁷ siiyh⁺.

⁷ —Ni⁻ ba¹ jnä⁷ mi⁻hlää¹ jnih⁷ —ga⁻jäh⁷ Jesús siiyh⁺.

⁸ Mah¹ ga⁻jeeh⁻ juu⁷ hløø⁻ he⁷ siiyh⁺:

—Dsa⁻jøøh¹ kyaan⁺, sa⁺ cha⁻ he⁻ laa¹ jnä⁷ mah¹ go⁻heh⁷ cha⁻neh⁻ kin⁻. Lee⁻ ba¹ koø⁻ jäh⁷, mah¹ jä⁻ ba¹ kih¹ moz⁻ kyaan⁺. ⁹ Jëeh⁷ jnä⁷ ka⁻läh⁷, chaa⁻ hi⁻ jmee⁻ mada⁻ he⁻ jmeen⁻ kiyh¹, hi⁻ tääh⁷ hløø⁻ hi⁻ jmeen⁻ hih⁻ kih¹. Wa⁻ra⁻ ga⁻jmeen¹ hih⁻ kih¹ jaa⁻: “Gwa⁻ jee⁷ oo⁻”, dsooy¹ ba¹. Wa⁻ra⁻ ga⁻jwi⁻n¹ jñah⁷: “Ña⁻ ta⁺ la⁻”, jäy⁻ ba¹. Hi⁻ wa⁻ra⁻ ga⁻jwi⁻n¹ moz⁻ kyaan⁺: “Jmee⁷ he⁻ la⁻”, jmeey⁻ ba¹.

10 Peer⁺ ga⁺ jëë[!] dsah⁺ Jesús ma⁺ ga⁺ nuuy⁺ juu[!] kih[!] dsa⁻ he⁺. Mah[!] ga⁻ siiyh⁺ lä⁻ jëë⁻ hi⁻ ma⁺ chaa[!] kaah[!] kiyh[!]:

—Ma⁻ ra⁺ ju[!] dsoo⁺ jwëëhn[~] hnäh⁺, lä⁻ kaa⁻ hwa[!] Israel sa⁺ ma⁻ jnääh⁺ ni⁺ jaa⁻ dsa⁻ hi⁻ dsoo⁺ dsë[!] lä⁻ koo⁻ dsoo⁺ dsë[!] dsa⁻ ñuu^{h-} la⁻. 11 Jwëëhn[~] hnäh⁺, lloo[~] koo⁻ jmi⁺ jwëë⁺ dsa⁻ ya⁻ nää⁺ ta⁺ kye[!] ta⁺ ñii⁺ hi⁻ dsa⁻ taah[!] kuh⁺ ma⁻ nuu⁺ ko⁻ jøh⁺ kyaah[!] Abraham, kyaah[!] Isaac, hi⁻ kyaah[!] Jacob gyuu^{h!} ya⁺ jwi⁺ kih[!] Dio. 12 Pero dsa⁻ Israel hi⁻ ma⁺ laa[!] kwaat[~] dsa⁻ taah[!] jee⁺ jmee⁺ Dio hih⁺, hi⁻ he⁺ jwää[!] dsih⁺ ta⁺ ka[!] hne⁻ jee⁺ na⁻ hoo⁻. Jee⁺ ja⁻ ki[!] hooyh[!] mah[!] juy⁺ cha⁻ jay⁺.

13 Ja⁻ ga⁺ ga⁺ jäh⁺ Jesús siiyh⁺ juu[!] hløø⁺ he⁺:

—Gwaah⁻ ba⁺ hne⁻ kyah[!], wa⁺ le⁺ kyah[!] ja⁻ ba⁺ lä⁻ koo⁻ ma⁻ lä⁻ dsoo⁺ hoh⁺.

Lä⁻ chah⁺ ja⁻, ga⁺ jä[!] kih[!] moz[~] kyaay[!].

Ga⁻ mi⁻ hlää⁺ Jesús ma⁻ choo[!] Pee⁺

(Mr. 1:29-31; Lc. 4:38-39)

14 Ma⁻ ngëë⁺ he⁻ ja⁻, ñee⁺ Jesús cha[!] neh⁺ kih[!] Pee⁺. Jee⁺ ja⁻ ga⁻ jëëy[!] ma⁻ choo[!] Pee⁺ na⁻ kyaay[!] dsaayh[!] kyaah[!] llii⁺. 15 Mah[!] ga⁻ sooh[!] Jesús ma⁻ gooy⁻. Lä⁻ chah⁺ ja⁻ ya⁺ hii[!] llii⁺ kiyh[!]. Ga⁻ nooy⁻ jee⁺ ma⁺ kyaay[!] mah[!] ga⁻ løoy[!] jmeey⁺ ta[!] he[!] kih[!] lä⁻ jëë⁻.

Ga⁻ mi⁻ hlää⁺ Jesús jwëë⁺ dsa⁻ dsaah[!]

(Mr. 1:32-34; Lc. 4:40-41)

16 Ta⁺ ga⁻ nuu⁻ ja⁻, na[!] jää⁻ dsa⁻ cha[!] nē⁺ Jesús jwëë⁺ hi⁻ ma⁺ kye⁻ jmi⁻ lle⁺ hliih[!]. Kyaah[!] koo⁻ ga⁻ hlëëyh⁺ ba⁺ ga⁻ hwëëy[!] jmi⁻ lle⁺ hliih[!] he⁺ hi⁻ ga⁻ mi⁻ hlääy⁺ lä⁻ jëë⁻ ga⁻ dsa⁻ hi⁻ ma⁺ dsaah[!].

17 Mah[!] lä⁻ ja⁻ lä⁻ te[!] he⁻ ga⁺ jäh⁺ Isaíá hi⁻ ma⁺ ngëë⁻

juu' kih' Dio lä' ma' ga'jäyh': "Hñiiy' ba' ga'kay' ne' kiyh' lä'jē' dsoo' jnän', hi' ga'kooy' lä'jē' dsoo' jmi'wii' jnän' ka-läh'."

*Dsa' hi' ma' hnøø' ma' jmee' kō-jøh' kyaah' Jesús
(Lc. 9:57-62)*

¹⁸ Ma' ga'jēē' Jesús jwēē' dsa' ma' tääh' lä'ku' lä'jii' kiyh', ga'jmeey' mada' kyaä' jnääh' discípulo kyaay', he' ga'mi'llu' jnääh' na'moo' mah' haa' jnääh' kō-jøh' kyaayh' ta' hngaah' kō-taa' jmi-juuh'. ¹⁹ Ja'ga' ga'lloo' jaa' ta-jwøh' kyaä' ley, ga'siiyh':

—Ta-jwøh', niin' kyaah' hne' wa' ha' cha' ha' jee' ga'llooh'.

²⁰ Mah' ga'jäh' Jesús siiyh':

—Cha' ba' too' jee' gwii' hyah', cha' ba' sii' kih' ta' hi' hēē' gyuuh'. Pero Hi' ga'lēē' ngo' la' sa' cha' jee' jäy'.

²¹ Jñah' discípulo kyaay' ga'siiyh':

—Dsa-jøøh' kyaan', kwa' jwē' kin' na'haan' to' ne' tää' kyaan', ja'ga' niin' kyaah' hne'.

²² Mah' ga'jäh' Jesús siiyh':

—Ñä' ba' hne' kyaah' jnä'. Wa' haa' ba' dsa' na'juu' hlii' kyaä'.

*Ga'jmeey' Jesús hih' kih' lle' mah' hii' tii'
(Mr. 4:35-41; Lc. 8:22-25)*

²³ Lä' ma' ga'he' Jesús neh' na'moo', ga'nøø' jnääh' discípulo kō-jøh' kyaayh'. ²⁴ Ni' juu' ga' sa' cha' ja' kōø' lle' tä', ga'hii' goo' jwërte. Ga'hluh' jmi' lä'jiih' ga'haa' neh' na'moo'. Pero ma' na'gwii' ba' Jesús. ²⁵ He' ja' jnääh' discípulo

kyaay' na'chaa' jnaäh' jee' ma-na-gwiiy- mah' ga'chiih' jnaäh':

—Dsa-jøøh' kyaan', lää' jne', ma-tøøhn' jee' juu' ba' jne' la'.

²⁶ Mah' ga'siiyh' jnaäh':

—¿He-la' gah' hnäh'? Miih- go-te' ba' dsoo' hoh' hnäh'.

Ja-ga' ga'noo- Jesús, ga'jmeey' hih' ga'jä' ti' lle' hi' ga'jmeey' hih' ga'jä' ti' jmi-. Lä'ja- ba' ga'jä' ti'sih' ga'lä'jē'. ²⁷ Peer' ga'jēe' dsah' jnaäh', mah' ga'jah' jnaäh':

—¿Hii- ba' dsa- na-? Lä'kye- lle' kyaah' jmi- nuuh' kiyh'.

Ga'hwëë' Jesús jwëë' jmi-llē' hlih' hi- ma'jøø' kih' dsa'

(Mr. 5:1-20; Lc. 8:26-39)

²⁸ Lä'koo- ma' ga'lla-nøø' jnaäh' ta' hngaah' ko-taa- ja-, jee' la' hwa' kih' Gadara, ya'nää' uu' dsa-niuh- hi- ma' jøø- jmi-llē' hlih' kih', ga'mi'jeey' Jesús. Dsa- he' ga'hwëë- jee' la' to-høø- kih' hlih'. Hääy' jwërte, sa' ma' kway' jwē' ma' dsa-ngēē' ni' jaa- dsa- ta' jwē' ja-. ²⁹ Mah' ga'hooyh' ki-gaa-, ga'jäyh':

—¿Hee- ba' kih' he- ma-nēh' jee' tøøh' jnaäh' la-, hne- Jesús Joō' Dio? ¿Che' ma-nēh' mah' heeh' jnaäh' wi' jää' sa' ga'malloo' jmi'?

³⁰ Uu' miih- jee' ma' tääyh' ja-, ma' tääh' koo- nää' ñe' ma' kuh- nuu-. ³¹ Ga'chuū' lle' hlih' he', ga'siiyh' Jesús:

—Cher'mah' ga'hwëëh' jnaäh', kwa' jwē' kyaä' jnaäh' dsa'tooh' jnaäh' kih' ñe' hi- tääh' oo'.

32 Mah' ga'jäh' Jesús säh' :

—Go'nääh' hnäh' ja'.

Mah' ga'hwēy', ga'nääh' ga'tayh' tuh' dsē' nē' he'. Lā'chah' ja', lä'jēē' nē' he' ga'kyū'. Ma' ga'tēy' kōō' lle' hwa', kō'dsoo' jwē' ba' ga'saay' cha'jmii' juuh'. Jee' ja' ga'juuy' neh' jmii'. 33 Dsa' hi' ma' hää' nē', ga'nääh' kō'chih' cha'hlij' ta' jee' jwii' na'jmeeyh' juu' ha' lä' ga'la' kih' nē', hi' ha' lä' ga'la' kih' dsa' hi' ma' jøø' lle' hlih' kih'. 34 He' ja' ga'lä'jēē' dsa' hi' ma' chaa' jee' jwii' ja', ga'hwēy' mah' ga'nääh' ga'mi'jeey' Jesús. Ma' ga'jēy', ga'chuuy' kyaayh' mah' wa' llaayh' jee' ja'.

9

Ga'mi'hlääh' Jesús jaa' hi' sa' liih' goo' tii'
(Mr. 2:1-12; Lc. 5:17-26)

1 Ma'ngēē' he' ja', ga'he' Jesús ka'läh' neh' na'moo' ngaayh' ta' hngaah' kō'taa' ta' jwii' kiyh'. 2 Ma' ga'llaayh' ja', na'jääh' dsa' cha'nēy' jaa' hi' dsaah' hi' sa' liih' goo' tii' na'kyaa' nē' jii'. Ma' ga'jēē' Jesús dsoo' ba' dsē' dsa' he', he' ja' ga'jäyh' säh' hi' sa' liih' goo' tii':

—Wa' nōh' hoh' gyūū' kyaan', ma'na'che' ba' lä'jē' dso'kye' kyah'.

3 Jee' ja' ma' tääh' kō'llaa' ta'jwōh' kyaa' ley. Hi' he' ga'jmeē' hūū'dsē' he' ga'hlēeh' Jesús lä'ja' he' ga'mi'kwayh' Dio ba' ja'. 4 Pero ga'lä'liih' ba' Jesús he' hūū'dsē' ma' jmeē' dsa' he', he' ja' ga'jäyh':

—¿He-la' jmeeh- hnäh' huudsē- hlih' lä-na-?
 5 ¿Hee- ga' na- sa- jwēēh', laah' hnäh'? ¿Che' he-
 chih' jne' jaa- hi- dsaah': "Ma-na-che' dso'kye-
 kyah'", o he- chih' jnih': "Noo-, kii' jii' kyah', mah'
 gwaah-"? 6 He-ja- jmeen- he- jwēēh' ga' mah'
 lä-ngēēh' hnäh', Hi- ga- lēē' ngo- la- ba' na- ngē' jwē'
 jmi-gyuu- mah' chey' dso'kye- kih' dsa-.

Ja-ga' ga-jäh' Jesús siih- hi- sa- liih- goo- ti':

—Jnä' jwahn- noo-, kii' jii' kyah', gwaah-
 cha'neh- kyah'.

7 He-ja- ga-noo- dsa- he' ngaayh' cha'neh-
 kiyh'. 8 Ma' ga-jēē' dsa- ngaah' hi- ma' dsaah' he',
 ga-lä-dsa- dsēy' cha-miuh- mah' ga-jmeey' juuh-
 kih' Dio, ta-la- kih' he- ga-kwēēy' cha-miuh- be'
 jaa- dsa- ñuuh- mah' mi-hlääy' dsa-dsaah'.

Ga-tēēh' Jesús Matä'

(Mr. 2:13-17; Lc. 5:27-32)

9 Lä- ma' ya-hēē' Jesús jee' ja-, ga-jēēy' jaa-
 dsa-ñuuh- hi- chee- Matä', hi- ma' gya' nē-ta' kih'
 kooy' ku'sih-. Mah' ga-jäyh' siyh-:

—Ña- wa' jmeen' ko-jøh'.

He-ja- ga-nooy-, ga-jmeey' ko-jøh' kyaah' Jesús.

10 Pero he- ga-la'. Ma' gya' Jesús kuh-hih-
 cha'neh- kih' Matä'. Jwēē' dsa- hi- ma' kooy'
 ku'sih- hi- jñah' dsa- wa- hi- cha- hi- ma' tääh' nē-
 mes- kuyh- ko-jøh' kyaah' Jesús hi- kya- jnääh'
 discípulo kyaay'. 11 Ma' ga-jēē' dsa- fariseo, heh'
 ga-jmeey' lä-ja-, mah' ga-jäyh' siyh- jnääh':

—¿He-la' kuh- ta-jwoh' kyaah' hnäh' ko-jøh'
 kyaah' dsa- hi- kooy' ku'sih- na- hi- kyaah' jñah'
 dsa- wa- hi- cha- hi-?

12 Ma' ga⁻nuu' Jesús juu' ja⁻ mah' ga⁻jäyh':

—Sa⁻ jmee⁻ bii' të⁻më⁻ kih' dsa⁻ hi⁻ lluu', kih' dsa⁻dsaah' ba' jmee⁻ bii'. 13 Go⁻nää' hnäh' mi⁻tëë ' hnäh' hñaa⁻ he⁻ hnøø' jäh' juu' la⁻: “Hnoon' wa' lä⁻ñih' hoh' hnäh' ba', sa⁻ hnoon' he⁻ jëëh' hnäh' jah' në' na⁻hyoo'”, ga⁻jäh' Dio. Sa⁻ ma⁻jan⁻ kih' hi⁻ lluu', kih' hi⁻ cha⁻ dso⁻kye⁻ kih' ba' ma⁻jan⁻, mah' wa' dsa⁻jëeyh⁻ kyaah' Dio.

Ga⁻ngii' dsa⁻ juu', he⁻la' sa⁻ tu⁻ discipulo ko⁻hwëë he⁻ kuh⁻hiyh⁻

(Mr. 2:18-22; Lc. 5:33-39)

14 Ja⁻ga' ya⁻nää' dsa⁻ hi⁻ ma' ga⁻nää' kyaah' Jwaa⁻, ga⁻mi⁻jëey' Jesús mah' ga⁻ngii' juu' kiyh':

—¿He⁻la' ma⁻la' jnääh' ba' kyaah' fariseo, ko⁻lla⁻jiih⁻ ba' sa⁻ kih⁻hih⁻ jnääh' jee' ngii' jnääh' kih' Dio, mah' sa⁻ jmee⁻ lä⁻ja⁻ discipulo kyaah'?

15 He⁻ja⁻ ga⁻jäh' Jesús siiyh':

—Sa⁻ cha⁻ ti⁻meeh⁻ dsë' hi⁻ tääh' jee' dsa⁻jëë' goo⁻ dsa⁻ ta⁻ko⁻jiih' gya' dsa⁻ñuu⁻ hi⁻ dsa⁻jëë' goo⁻ jee' ja⁻. Pero lloo⁻ koo⁻ jmi⁻ wa⁻ra⁻ ga⁻lleë⁻ dsa⁻ dsa⁻ñuu⁻ hi⁻ dsa⁻jëë' goo⁻ he'. Ma⁻ja⁻ ga' tu⁻ dsa⁻ kyaay' he⁻ kuh⁻hih⁻ mah' chuuy' kyaah' Dio. 16 Ni⁻ jaa⁻ dsa⁻ sa⁻ kwa⁻ kiyh' tøoy' hmi⁻h⁻ hmëë' në' hmi⁻h⁻ ma⁻gyuh⁻. Jëëh', hmi⁻h⁻ hmëë' dsa⁻dsuh' mah' jmee⁻ dsa⁻gyii⁻ hmi⁻h⁻ ma⁻gyuh⁻ cha⁻ga⁻miih⁻. 17 Hi⁻ lä⁻ja⁻, ni⁻ jaa⁻ dsa⁻ sa⁻ kwa⁻ kih' chiyh' jmi⁻h⁻ mi⁻jëh' hmëë' neh⁻ loo⁻ ma⁻gyuh⁻. Cher⁻mah' ga⁻chih' dsa⁻ he⁻ hmëë' ja⁻ neh⁻ loo⁻ ma⁻gyuh⁻, chah' ba' gyii⁻, jëëh' sa⁻ kwa⁻ jwë' ää⁻. Tu⁻u⁻ jmi⁻h⁻ mi⁻jëh' hmëë' hi⁻ heë' loo⁻ ka⁻läh'. He⁻ja⁻ neh⁻ loo⁻ hmëë' ba' dsa⁻hoo⁻ jmi⁻h⁻

mi'jèh' hmèé'. Mah' là'ja- ba' mi-hee' kò-jøh' là'tò'.

Jò-mii' Jairo kyaah' jaa- dsa-më' hi- ma' dsaah' (Mr. 5:21-43; Lc. 8:40-56)

¹⁸ Ta'kò-jiuh' hlèeh' gyih' là'ja-, ma' ga'loo' jaa- dsa-jøøh'. Ga'juuyh' jnëy' cha'në' Jesús, mah' ga'jäyh':

—Gyuu- më' kyaan', koo- ma-juu- ba'. Man' mah' go'kyeh- gooh- në' kiyh' mah' là'jiyh' — ga'jäh' dsa-jøøh' he'.

¹⁹ Mah' ga'noo- Jesús jee' ma' gya', ga'lla'ley' kaah' kih' dsa- he', hi' ga'nøø' jnääh' kò-jøh' kyaayh'. ²⁰ Jee' ngooy' ja-, jaa- dsa-më' hi- ma-hya- gya'tò' ji-ñe- jëe- dsoo' kih', ga'looy' ta' ka'luu' Jesús mah' ga'su' miih- cha'gooy- cha'hoo' sa'hmiih- kiyh'. ²¹ Jëeh' ma' laay': “Wa'ra- jäh' kih' koo- tëen' su' miih- cha'goon- sa'hmiih- kiyh', hlään' go-te~.” ²² Ma' ga'jèh- Jesús hñii', ga'jèey' dsa-më' he' mah' ga'siiyh':

—Wa' jëe- hoh' gyuu- kyaan'. Kih' he- ma-lä-dsoo' hoh' kin-, ma-hlaah' ba' hne-.

Lä-cha' ja- ga'jä' go-te' kih' dsa-më' he'.

²³ Lä- ma' ga'loo' Jesús kih' dsa-jøøh' he', ga'jèey' të- hi- ma' tääh' juu- luu' hma-ta-, hi' ma' tääh' dsa- ki-hooh~. ²⁴ Mah' ga'siiyh- lä-jëe- dsa- he':

—Hwëe- da' hnäh' jee' la-. Chih-më' na- sa- na-juu', hi- na-gwii- ba' na-.

Mah' ga'mi-kwah' dsa- kih' Jesús, ma' ga'jäyh' là'ja-. ²⁵ Ma' ga'hwëe- dsa- he' ta' ka'hne-, ga'hey' jee' na-kyaa' chih-më' he'. Ga'sooyh' gooy-. Hi'

lä⁺ chah^ʔ ja⁻ ga⁺ noo⁻ chih⁻ me^ʔ he^ʔ. ²⁶ Lä⁺ kaa⁻ hwa⁺ ja⁻ ga⁺ nuu^ʔ dsa⁻ juu⁺ ja⁻.

Ga⁺ mi⁻ hlää^ʔ Jesús uu⁺ dsa⁻ tuu^ʔ

²⁷ Lä⁺ ma^ʔ ya⁺ hēē⁺ Jesús jee^ʔ ja⁻, uu⁺ dsa⁻ tuu^ʔ ma^ʔ chaa⁻ kaah^ʔ kiyh⁺, chuuy^ʔ kyaayh^ʔ:

—ǀWa^ʔ lä⁻ ñih^ʔ hoh^ʔ kyaa⁺ jnääh⁺, hne⁻ laah⁺ sa^ʔ ju⁻ kih⁺ David!

²⁸ Lä⁺ ma^ʔ ga⁺ he⁺ Jesús cha^ʔ neh⁺, ga⁺ mi⁻ jäh⁺ dsa⁻ tuu^ʔ he^ʔ kiyh⁺, mah⁺ ga⁺ jäh^ʔ Jesús siyh⁺:

—ǂChe^ʔ laah^ʔ hnäh^ʔ dsoo^ʔ lihn⁺ jmeen^ʔ he⁻ na⁻?

—Leh⁺ ba^ʔ hne⁻ Dsa⁻ jøøh⁺ kyaan⁺ —ga⁺ jäh^ʔ dsa⁻ tuu^ʔ he^ʔ.

²⁹ Ja⁻ ga⁺ ga⁺ chuy⁺ mi^ʔ 'nē^ʔ dsa⁻ tuu^ʔ he^ʔ, mah⁺ ga⁺ siyh⁺:

—Wa^ʔ le^ʔ kyah⁺ hnäh^ʔ lä⁻ koo⁻ ma⁻ lä⁻ dsoo^ʔ hoh^ʔ hnäh^ʔ kin⁺.

³⁰ Lä⁺ chah^ʔ ja⁻ ga⁺ na^ʔ mi^ʔ 'nē^ʔ lä⁻ uu^ʔ dsa⁻ tuu^ʔ he^ʔ.

Pero ga⁺ taah⁻ Jesús juu⁺ ga⁺ chuuy^ʔ cha⁻ miih⁻ kyaah^ʔ dsa⁻ tuu^ʔ he^ʔ, ga⁺ siyh⁺:

—Sa⁺ wa⁻ lä⁻ ñe⁻ ni⁺ jaa⁻ dsa⁻ kih⁺ he⁻ la⁻.

³¹ Pero lä⁻ koo⁻ ga⁺ hwēē⁻ bih⁺ jee^ʔ ja⁻, ga⁺ løøy⁺ hlēeyh⁺ kih⁺ Jesús lä⁻ kaa⁻ hwa⁺ ja⁻.

Ga⁺ mi⁻ hlää^ʔ Jesús jaa⁻ dsa⁻ koo⁻

³² Koo⁻ ma⁻ hwēē⁻ ba^ʔ dsa⁻ tuu^ʔ he^ʔ jee^ʔ ja⁻, ma^ʔ ga⁺ lla⁻ nää⁺ dsa⁻ hi⁻ jää⁺ jaa⁻ dsa⁻ koo⁻ hi⁻ ma^ʔ kye⁻ jmi⁻ lle^ʔ hlih⁺.

³³ Lä⁻ koo⁻ ma^ʔ ga⁺ llee⁻ Jesús jmi⁻ lle^ʔ hlih⁺ he^ʔ, ga⁺ løø⁺ hlēeh⁺ dsa⁻ hi⁻ ma^ʔ koo⁻ he^ʔ. Peer⁺ ga⁺ lä⁻ dsa⁺ dsē⁺ dsa⁻ hi⁻ ma^ʔ tääh^ʔ jēē^ʔ jee^ʔ ja⁻.

—ǀjh^ʔ koh^ʔ sa⁺ ma⁻ jēē^ʔ jne^ʔ lä⁻ na⁻ hwa⁺ Israel la⁻ —ma^ʔ jäyh^ʔ.

³⁴ Pero dsa⁻ fariseo ma^ʔ jäh^ʔ:

—Dsa⁻jøøh¹ kyaa¹ jmi⁻lle¹ hlih¹ ba⁻ na⁻ kwa⁺ be¹ kiyh¹ mah¹ hwëëy[~] jmi⁻lle¹ hlih¹.

Peer⁺ ga⁻lä⁻ñih¹ dsë¹ Jesús kih¹ dsa⁺

³⁵ Ga⁻ngëë¹ Jesús ga⁻lä⁻kaa⁻ jee¹ hla⁻ jwii⁻ kaah¹ jwii⁻ mäh⁻, ma¹ mi⁻tëëy⁺ dsa⁻ neh⁻ gwah⁺ kih¹ jee¹ jwii⁻ ja⁻, ma¹ kway⁻ ju¹hmëë¹ lä⁻koo⁻ jää⁻ Dio dsa⁻ lä⁻hih⁺ kih¹, hi⁻ ma¹ mi⁻hlääy¹ dsa⁻dsaah⁺ hi⁻ ma¹ jñuuyh[~] dsoo¹ jmi¹wii¹ kih¹ dsa⁺. ³⁶ Lä⁻koo⁻ hä¹ ma¹ jëëy[~] jwëë¹ dsa⁻ hi⁻ dsa⁻nää¹ cha¹nëy¹, ga⁻lä⁻ñih¹ dsëy¹ kih¹. Jëeh¹, ma¹ na⁻hëëy¹, ga⁻nääy¹ na⁻saa⁻ na⁻jñëey¹. Ma¹ laay¹ lä⁻koh¹ borrego hi⁻ sa⁺ chaa⁻ juu¹. ³⁷ He⁻ja⁻ ga⁻siiyh⁺ jnääh¹ discípulo kyaay¹:

—Ma⁻ra⁻ ju¹dsoo¹, cha⁻miih⁻ he⁻ ma⁻le¹ chooh¹ jné¹, pero miih⁻ go⁻te¹ ba⁻ dsa⁻ hi⁻ tääh¹ jmee⁺ ta¹. ³⁸ He⁻ja⁻ chu¹ hnäh¹ cha⁻miih⁻ kyaah¹ dsa⁻ juu¹ ta¹ mah¹ cheey¹ jwëë¹ hi⁻ chooh¹ ta¹ kiyh¹.

10

Ga⁻hñaa¹ Jesús lä⁻jëë⁻ gya⁻tuu¹ apóstole

(Mr. 3:13-19; Lc. 6:12-16)

¹ Ja⁻ga¹ ga⁻tëeh¹ Jesús lä⁻jëë⁻ gya⁻tuu¹ jnääh¹ 'discípulo kyaay¹, ga⁻hñaa¹ jnääh¹ mah¹ jmee¹ jnääh¹ ta¹ kiyh¹. He⁻ja⁻ ga⁻hñah¹ jnääh¹ be¹ he⁻ hwëë¹ jnääh¹ jmi⁻lle¹ hlih¹, hi⁻ mi⁻hlää¹ jnääh¹ dsa⁻ kih¹ na⁻ku¹ na⁻ngii¹ dsoo¹. ² Lä⁻jëë⁻ gya⁻tuu¹ jnääh¹ apóstole kyaay¹, ma¹ chee⁻ jnääh¹ lä⁻la⁻: To⁻në¹ he¹ Simón hi⁻ ma¹ chee⁻ Pee¹, kyaah¹ André øøyh⁻, Jacobo he¹ joo¹ Zebedeo kyaah¹ Jwaa⁻ øøyh⁻, ³ Felipe he¹, kyaah¹ Bartolomé, Tamá he¹ kyaah¹ Matá hi⁻ ma¹ koo¹ ku¹sih⁻, Jacobo he¹ joo¹ Alfeo, kyaah¹ Lebeo hi⁻ ma¹ tëeh[~] dsa⁻ Tadeo, ⁴ Simón dsa⁻

cananita he', kyaah' Juda Iscariote hi- ga-ngëe' Jesús.

Ga'chee' Jesús dsa- kyaay' mah' kway' ju'hmëe'
(Mr. 6:7-13; Lc. 9:1-6)

⁵ He-ja- ga'chee' Jesús lä-jëe' gya-tuu' jnääh', mah' ga-jmeey' mada- kyaä' jnääh', ga-jäyh':

—Ta' go-nää' hnäh' ta' jee' tääh' dsa- hi- sa- laä' judiu, ni' ta' go-taah' hnäh' jee' jwii- he- na-hee- hwa' Samária. ⁶ Go-nää' hnäh' jee' tääh' dsa- judiu ba', hi- laä' lä-koh' borrego hi- na-hee'. ⁷ Go-nää' hnäh' go-kwa' hnäh' juu' la-: Ma-ya-jäh' he- jää' Dio dsa- lä-hih' kih'. ⁸ Ja- mi-hlääh' hnäh' hi- dsaah', ja- cheh' hnäh' dsoo' hmih' høø-, ja- mi-jiih' hnäh' dsa- hi- ma-na-juu', ja- hwëeh' hnäh' jmi-llë' hlih'. La' ma-hñah' ba' hnäh' be' na-, he-ja- ta' koo' hnäh' jñeeh' hnäh' kih' dsa'.

⁹ Ta' ka- hnäh' ku'nøø-, kuu' tøø-, ni' koo- ñe' nøø'. ¹⁰ Ni' ta' ka- hnäh' sa'tuh- kih' cha'jwë', ni' ta' ka- hnäh' jyoh' lëe' hmiih- kyah' hnäh', ni' mii- he- heeh' hnäh', ni' hma-hu- ka-läh'. Jëeh' jaa- hi- jmee' ta', lle' kih' hyoyh' he- kuyh'.

¹¹ Wa' ha- cha- ha- jee' ga-lla-nääh' hnäh', jwii- kaah' jwii- mäh-, ja- hnaah' hnäh' jaa- dsa- hi- llu' dsë' mah' jäh' hnäh' cha'neh' kiyh' lä-jiih' hwëeh' hnäh' jee' ja-. ¹² Wa'ra- ga-taah' hnäh' cha'neh' kih' dsa-, ja- jmeeh- hnäh' Dio kiyh'. ¹³ Cher'mah' ga-heeh- dsa- he- ma-jmeeh' hnäh' Dio kiyh', ja' na-jøø' cha'neh' ja-. Pero cher'mah' sa' ga-heeyh-, sa' lä-jmää' juu' he- ma-hlëeh' hnäh' ja-. ¹⁴ Cher'mah' sa' ga-heeyh- hnäh' jee' lla-nääh' hnäh' hi' cher'mah' sa' ga-nuuy' juu'

he- kyeh' hnäh', ja- hwëëh- hnäh' cha'neh+ ja-
o jee' jwii- ja-. Ja- hlah' wa'hloø- he- na-beh~
ma-tiih' hnäh'. 15 Ma-ra+ ju'dsoo' jwëëhn~ hnäh',
cha-ga'miih- wii' jëe' dsa- kih' jee' jwii- jee' sa-
heeyh+ hnäh' lä-koh' ga' jwii- Sodoma kyaah' Go-
morra wa-ra- ga-të' jee' jmee' Dio jwiz~.

Ga-jäh' Jesús jëe' dsa- kyaay' cha-miih- he- wii'

16 'Nuu- da' hnäh', jnä' cheen- hnäh' laah' hnäh'
lä-koh' borrego hi- ga-nää' jee' kih' jah' hää'.
Hnøø' leeh- hnäh' lä-koh' liih- miih-, hi- jmee'
hnäh' hwaah' lä-koh' jaa- juu-. 17 Leeh- hnäh'.
Jëeh', ngëe' dsa- hnäh' kih' dsa-ta'. Jmi'baa' dsa-
hnäh' neh' gwah+ kiyh'. 18 Kwaat~ kih' juu' kin-
ngëe' dsa- hnäh' kih' dsa-ta' kaah' mah' kwah'
hnäh' ju'dsoo' kin+ cha'nëy' hi- lä-ja- ka-läh' kih'
lä-jëe- hi- sa- laa' judiu. 19 Wa-ra- ga-të' jee' ngëe'
dsa- hnäh' kih' dsa-ta', ta- ka- hnäh' huudsë- ha-
lä- hlëeh' hnäh' o ha- lä- juu' kwah' hnäh'. Wa-ra-
ga-të' jee' hlëeh' hnäh', Dio ba' kwa' juu' ha- lä-
hlëeh' hnäh'. 20 Jëeh', ja- he' hnäh' he- hlëeh' hnäh'.
Jmi-lle' kih' Tää' jnän' ba' ja- kway' juu' he- hlëeh'
hnäh'.

21 'Ngëe' dsa- øøh- kih' dsa-ta' mah' jngëeh'
dsih'. Ja-ba' lä-ja- jmee' dsa- kih' joo' ka-läh'.
Chih- tee' kyaah' cho'jmii- lä-jiih' liyh' jngiiyh'
kih'. 22 Lä-jëe- dsa- jmee' na-høøh' kyah' hnäh'
kwaat~ kin-. Pero hi- kwëeh' dsë' lä-jiih' llaa-
hi- he' ba' lää'. 23 Wa-ra- ga-jmeeh+ dsa- hnäh',
go-nää' hnäh' ta+ jyoh' jee' jwii-. Jëeh' ma-ra-
ju'dsoo' jwëëhn~ hnäh', jäh' Hi- ga-lëe' ngo' la- jää'

sa' ga' ma-ngëeh' hnäh' lä'kaa- jwii- kih' hwa' Israel.

24 'Sa' jøøh' ga' discipulo lä'koh' ga' ta-jwöh' kyaay'. Ni' moz~, sa' jøøyh' ga' lä'koh' ga' dsa-juu'. 25 Lee' ba' kih' discipulo jmeey' lä'koo- jmee' ta-jwöh' kyaay'. Lä'ja- ka-läh' lee' ba' kih' moz~ jmeey' lä'koo- jmee' dsa-juu'. Hi' cher'mah' dsa-juu' cha'neh- ga'tëeh' dsa- Beelzebú, joh' ga' sa' jäyh- kih' hi- chaa- kiyh'.

Hi- kih' jmeen' gah' jne'
(Lc. 12:2-7)

26 'He- lä'ja-, ta' wa' gah' hnäh' kih' hi- jmeeh- hnäh'. Jëeh', sa' cha- ni- miih- he- na-jlë-, he- sa' lä'jnä'. Hi' lä'jë- he- na-hmäá', lloo~ koo- jmi' lä'ñe- dsa-. 27 Lä'jë- he- jwëëhn~ hnäh' jee' na-hoo-, hlëéh' hnäh' jee' jnä' wa'je-. Hi' lä'jë- he- jwëëhn~ hnäh' hñaaah', wii' hnäh' gyuu' hne' mah' hlëéh' hnäh' ki-gaa-. 28 Ta' wa' gah' hnäh' kih' dsa- hi- jngiih- jmi-ngo'. Hi- he' sa' le' jngiiyh' jmi-lle' kyah' hnäh'. Wa' gah- hnäh' kih' hi- lih- taah- hnäh' cha'je- lä'kye- jmi-lle' kyah' hnäh'. 29 ¿Che' sa' hnëe~ dsa- uu' gyuu- ta' kyaah' koo- ñe' nøø'? Pero ni' ja- hi- he' sa' le' täh- hwa' cher'mah' sa- ga-kwa' Tää' jnän' jwë'. 30 Lä'kye- jñu- lleh' hnäh' na-he' ga' lä'jë- kih' Dio. 31 He-ja- jwahn-, ta' wa' gah' hnäh'. Kyeë' ga' hnäh' cha-ga'miih- lä'koh' ga' jwëë' gyuu- ta'.

32 'Cher'mah' hi- ga' mi'jnää- hñii' laay' kyaan- cha'në' dsa-, ja-ba' lä'ja- mi'jnää' jnih' cha'në' Tää' kyaan- hi- gya' ya-jwii'. 33 Pero cher'mah' hi- hmä- juu' he- laay' kyaan- cha'në' dsa-, ja-ba' lä'ja-

jmeen` kiyh' ka-läh' cha'né Tää` kyaan` hi- gya'
ya`jwii'.

Tee' dsa- kwaat~ kih' Jesús
(Lc. 12:51-53; 14:26-27)

³⁴ 'Ta` wa' laah' hnäh', ma-jan~ mah' jmeen` hii'
' tii' kih' dsa- jmi-gyuu`. Sa` ma-jan~ mah' hii'
tii'. Ma-jan~ mah' llan` hnii- ba'. ³⁵ Ma-jan~
llan` hnii- mah' tee' jooy' kyaah' jmiiy-. Ja`ba'
lä`ja- ka-läh' chih-mé' kyaah' chooy' hi' ma'jooy'
kyaah' ma-chooy'. ³⁶ He' ba' hi- chaa- koo-
cha'neh`, jmeey' na-hääyh' dsa-kyaayh'. ³⁷ Hi-
hnää' cho'jmii- lä`koh' ga' jnä', sa` høø` kwaat~
leey' dsa- kyaan`. Hi- hnää' jo-ñuu` jo-miiy-
lä`koh' ga' jnä', sa` høø` kwaat~ leey' dsa- kyaan`.
³⁸ Hi- sa` jää` cru- kyaa' mah' jmeey' ko-jøh'
kyaah' jnä', sa` kwa- kin- leey' dsa- kyaan`. ³⁹ Hi-
hnooh- ha- lä`jee' lä`chaay- llu', hi- he' juu' ba'.
Pero hi- kwaa~ hñii' juu' kwaat~ kin`, hi- he' ba'
lää'.

Hyoh` dsa- kyaa' Dio jñee'
(Mr. 9:41)

⁴⁰ 'Hi- heeh- hnäh', jnä' ba' he' ma-heeyh-. Hi-
hi- heeh- jnä', ma-heeyh- hi- ga-chee' jnä' ba'
ja-. ⁴¹ Hi- heeh- jaa- dsa- hi- ngëe~ juu' kih'
Dio, kih' he- na-hñaa' kih' Dio, hyoyh` lä`koo-
te' he- hyoh` hi- ngëe~ juu' ja-. Hi- heeh- jaa-
hi- lluu', kih' he- laay' dsa- lluu', hyoyh` lä`koo-
te' he- hyoh` hi- lluu' he'. ⁴² Wa' hi- cha- hi-,
hi- kwëeh~ koo- vas jmi-dsë' gyuh' jaa- hi- pih'
la-, kih' he- laay' discípulo kyaan`, ma`ra` ju'dsoo'
jwëehn~ hnäh', hyoyh` ba' jñeey'.

11

Ga'chee' Jwaa' dsa' kyaay' mah' na'ngiiy' juu' kih' Jesús

(Lc. 7:18-35)

¹ Ma'ngëe' ma'jmee' Jesús mada' lä'la' kyaa' jnääh', ya'hëey' ngooy' na'hlëeyh' dsa-, hi' na'kway- juu' lä'kaa- jee' jwii- kih' dsa-goo~ jnääh'.

² Jwaa- hi- ma' choo~ jmi- ma' hää' neh' ñe'. Ma' ga'nuuy' lä'jē' he- ma' jmee- Cristo, ga'cheey' uu' discípulo kyaay', ³ mah' na'ngiiy' juu' kih' Jesús:

—¿Che' hne- he' hi- nøø' juu' jä- o che' jää' jnääh' jñah'?

⁴ Mah' ga'jēh- Jesús juu' kiyh', ga'siiyh-:

—Go-nää' hnäh', mah' go-jmeeh- juu' kih' Jwaa- lä'jē' he- nuuh- hnäh' hi- lä'jē' he- jēh' hnäh' la-.

⁵ Hi- tuu' ma-jëey- ba', hi- jluuh' ma-ga-näay' ba', ma-laä' ba' hi- ma' dsaah' dsoo' hmih' høø', hi- gwii- ma-nuuy- ba', hi- ma' juu- ma-lä-jiiyh' ba', hi- hi- tä-ñee' ma-nuu- bih' ju'hmëe'. ⁶ Llu' la' kih' hi- sa- jmee- to- dsē' kwaat- kin- —ga-jäh' Jesús siiyh-.

⁷ Lä'koo- ma' ga-nää- discípulo kyaa' Jwaa-, ga-løø' Jesús hlëeyh- dsa- kih' Jwaa- mah' lä-dsooh- dsēy' ha- lä- ma' laay'. Ga-jäyh':

—¿Ha- lä- laa' hi- na'nääh' hnäh' na'jēh- hnäh' jee' oo' hwa' kii-? ¿Che' ma' laay' lä-koh' hma-tah- he- gwa-gyaa- lle'? ⁸ ¿Cher'mah' sa- laay' lä-ja- hi- na'jēh- hnäh', ha- ba' lä- laay' ja-? ¿Che' ma' laay' jaä- dsa-ñuuh- hi- ma' kēh- hmiih- llu'? Ñe' ba' jne', lä-jēē- hi- kēh- hmiih- llu', hi- he' tääh'

cha'neh⁺ kih⁺ rey ba'. ⁹ He⁻ja⁻, ¿hee⁻ ba' laa⁺ hi⁻ na'jēēh⁻ hnäh'? ¿Che' laay⁺ jaa⁻ hi⁻ ngēē~ juu⁺ kih⁺ Dio? Jnä⁺ jwēēhn⁻ hnäh⁺ laay⁺ ba'. Hi⁺ ma⁻ra⁻ he⁻ laay⁺ jøøh⁺ ga' lä⁻koh⁺ ga' jñah⁺ hi⁻ ma' ngēē~ juu⁺ kih⁺ Dio. ¹⁰ Jēēh⁺, Jwaa⁻ he⁺ hi⁻ na⁻si⁻ kih⁺ lä⁻la⁻: Cheen⁻ jaa⁻ hi⁻ dsa⁻kwa⁺ juu⁺ kin⁺.

Hi⁻ he⁺ dsoo⁺ ta⁻ cha'neh⁺ mah⁺ mi⁻lluy⁺ jwē⁺ kyah⁺.

¹¹ Ma⁻ra⁺ ju⁺dsoo⁺ jwēēhn⁻ hnäh⁺. Jee⁺ kih⁺ lä⁻jēē⁺ hi⁻ ga⁻lä⁻chaa⁺ kih⁺ dsa⁻mē⁺, sa⁻ chaa⁻ hi⁻ jøøh⁺ ga' lä⁻koh⁺ ga' Jwaa⁻ hi⁻ ma' choo~ jmi⁺. Pero hi⁻ laa⁺ mah⁺ ga' kih⁺ gyuu⁺h⁺ ya⁺jwii⁺, hi⁻ he⁺ jøøh⁺ ga' lä⁻koh⁺ ga' Jwaa⁻. ¹² Lä⁻koo⁻ ma' ja⁺ Jwaa⁻ hi⁻ ma' choo~ jmi⁺, lä⁻jiih⁺ na⁺, he⁻ wi⁺ ba' dsa⁻taah⁻ dsa⁻jee⁺ jmee⁻ Dio hih⁻. Dsa⁻ hää⁺ kway⁺ be⁺ dsa⁻taayh⁻ jee⁺ ja⁻. ¹³ Jēēh⁺, lä⁻jēē⁺ hi⁻ ga⁻ngēē⁺ juu⁺ kih⁺ Dio hi⁻ ma' chaa⁻ llo⁻joo⁺, kwee⁻ ba' la⁺ juu⁺ kiyh⁺ he⁻ ga⁻kway⁺, hi⁻ lä⁻ja⁻ ley ka⁻läh⁺ lä⁻jiih⁺ kih⁺ Jwaa⁻. ¹⁴ Cher⁺mah⁺ chaa⁻ hi⁻ hnøø⁺ heeh⁺ juu⁺ la⁻, Jwaa⁻ he⁺ laay⁺ Elía hi⁻ nøø⁺ juu⁺ jä⁺. ¹⁵ Hi⁻ hnøø⁺ heeh⁺ juu⁺ la⁻, wa⁺ heeyh⁻.

¹⁶ 'Jwēēhn⁻ hnäh⁺ ha⁻ lä⁻ koh⁺ laa⁺ dsa⁻ hi⁻ chaa⁻ na⁺. Chaayh⁻ mi⁺h⁻ lä⁻koh⁺ chih⁻ hi⁻ tääh⁺ je⁺hmoo⁺ hi⁻ ti⁻choo⁻ juu⁺ kyaah⁺ dsa⁻kyaayh⁺.

¹⁷ Jäyh⁺: "Ma⁻juu⁺ jnääh⁺ su⁻ he⁻ jmee⁻ jēē⁻ hoh⁺ hnäh⁺ kyaah⁺ luu⁺ hma⁻ta⁻ pero sa⁺ ga⁺hiih⁺ hnäh⁺ ma' jmeeh⁺ hnäh⁺ ja⁺. Ma⁻hä⁺ jnääh⁺ su⁻ he⁻ ti⁻meeh⁻ dsē⁺, ni⁻ lä⁻ja⁻ sa⁺ ma⁻hoo⁺h⁺ hnäh⁺", jäh⁺ chih⁻ he⁺ siyh⁺ dsa⁻kyaayh⁺.

¹⁸ 'Lä⁻ja⁻ ka⁻läh⁺ jmee⁻ dsa⁻ hi⁻ chaa⁻ na⁺. Jēēh⁺, ja⁺ Jwaa⁻ hi⁻ ga⁻kuh⁻ ga⁺hih⁺ mi⁺h⁻ go⁻te⁺ mah⁺ ma' jäh⁺ dsa⁻ kiyh⁺: "Kyey⁻ jmi⁻lle⁺ hliih⁺."

19 Lăˊjaˊ kaˊlăhˊ, jaˊ Hĭˊ gaˊlĕĕˊ ngoˊ laˊ hĭˊ kuhˊ hĭhˊ naˊteeˊ kihˊ mahˊ jăhˊ dsaˊ kiyhˊ: “Jlaaˊ ngĕĕˊ, mahˊ llaˊ heeyhˊ. Jwayhˊ kyaahˊ lâˊjĕĕˊ hĭˊ kooˊ kuˊsihˊ, laayˊ omeˊ kyaaˊ dsaˊ hĭˊ saˊ toohˊ taˊ”, jăhˊ dsaˊ hĭˊ chaaˊ naˊ. Pero kyaahˊ heˊ jmeeˊ Dio, liiˊ lluˊ baˊ huuˊdsĕˊ kiyhˊ.

Jĕĕˊ wĭˊ lâˊjĕĕˊ hĭˊ chaahˊ
(Lc. 10:13-15)

20 Jaˊgaˊ gaˊløøˊ Jesús juuhˊ kihˊ dsaˊ hĭˊ maˊ tăăhˊ lâˊkooˊ lâˊkooˊ jwĭˊ juuhˊ jĕĕˊ gaˊjmeeyˊ chaˊmiihˊ heˊ juhˊgaaˊ. Niˊ lâˊjaˊ, saˊ gaˊjĕeyhˊ kyaahˊ Dio. Heˊjaˊ gaˊjăyhˊ sĭyhˊ:

21 —jPeerˊ jwĭˊ hnăhˊ dsaˊ hĭˊ tăăhˊ jwĭˊ Corazín! jPeerˊ jwĭˊ hnăhˊ dsaˊ hĭˊ tăăhˊ jwĭˊ Betsaida! Waˊraˊ jăhˊ kihˊ maˊjĕĕˊ dsaˊ hĭˊ tăăhˊ Tiro kyaahˊ jwĭˊ Sidón haˊ lâˊ laˊ heˊ juhˊgaaˊ heˊ maˊjmeenˊ jĕĕˊ kyahˊ hnăhˊ, maˊlihˊ saˊ gaˊjĕeyhˊ kyaahˊ Dio, maˊ kĕyhˊ hmĭhˊ jwăˊ hiˊ maˊ suyˊ hñiıyˊ tujwaˊ, jmeeyˊ liiˊ heˊ tiˊmeehˊ dsĕyˊ. 22 Heˊjaˊ jwĕĕhnˊ hnăhˊ, waˊraˊ gaˊtĕˊ jmĭˊ jĕĕˊ leˊ jwizˊ, chaˊgaˊmiihˊ wĭˊ jĕĕhˊ hnăhˊ lâˊkôhˊ gaˊ dsaˊ hĭˊ chaaˊ Tiro kyaahˊ Sidón. 23 Hnăhˊ hĭˊ chaaˊ Capernaum, jmeehˊ hnăhˊ huuˊdsĕˊ heˊ tĕĕhˊ hnăhˊ gyuuhˊ. Pero ñiıhˊ gaˊ kihˊ chaˊjeˊ goˊnăăhˊ hnăhˊ. Jĕĕhˊ, waˊraˊ jăhˊ kihˊ jwĭˊ Sodoma gaˊjmeenˊ heˊ juhˊgaaˊ heˊ maˊjmeenˊ jĕĕˊ kyahˊ hnăhˊ, lâˊ maˊhlaˊ jaˊbaˊ lâˊjĭihˊ naˊ. 24 Heˊjaˊ jwĕĕhnˊ hnăhˊ, waˊraˊ gaˊtĕˊ jĕĕˊ leˊ jwizˊ, chaˊgaˊmiihˊ wĭˊ jĕĕhˊ hnăhˊ lâˊkôhˊ gaˊ heˊ jĕĕˊ hĭˊ maˊ tăăhˊ Sodoma.

Ga'jäh' Jesús he- sa- hii- hma-yu~ kiyh'
(Lc. 10:21-22)

²⁵ Hor~ ja- ga'jäh' Jesús siiyh- Dio:

—Kwan- ti'hmaah' kyah' Täa` kyaan-, hne- laah'
Dsa-jøøh' kih' gyuuuh' hwa', jëeh' ga-hmah' lä-jë-
juu' la- kih' hi- kyuuuh~ hi- kih' hi- ngëë'. Mah'
ga-mi-jnääh' juu' kyah' kih' hi- laa' lä-koh' jaa-
chih-mäh'. ²⁶ Jëeh', ga-tih' ba' hoh' jmeeh' lä-ja-,
Täa'.

²⁷ 'Ga-lä-jë- go-te~ ba' ga-tooh- Täa` kyaan-
goon-. Ni- jaa- sa- kyuu- Joø' Dio, ma-la- Täa' ba'
kyuu- jnä'. Ni- sa- chaa- hi- kyuu- Täa'. Ma-la-
jnä' hi- laa' Jooy' ba' kyuu- jnih', hi- lä-ja- lä-kyuu-
dsa- hi- hnoon' mi-jnään' kih'.

²⁸ 'Lä-jëë- hnäh' hi- ma-hwaa' kih' lä-jë- he-
dsa-ngëë' hnäh', ya-nääh' hnäh' kyaah' jnä' mah'
jmeen` teeh' hoh' hnäh'. ²⁹ Wa' kyen' ko-jøh'
hma-yu~ kin- mah' mi-tëë' hnäh' kin-. Jëeh', hwaa'
ba' jnä', mah' jøh- dsen- ka-läh'. Lä-ja- mo-so-
kah' ga' hnäh' huudse- ha- lä- le' kyah' hnäh'.
³⁰ Jëeh' sa- hii- hma-yu~ kin-, ni- sa- jwëëh' mada-
he- jmeen` kyah' hnäh'.

12

Ga-hlëeh' Jesús ha- lä- la' jmi' he- teeh- dsa- dsë'
(Mr. 2:23-28; Lc. 6:1-5)

¹ Koø- jmi' he- teeh- dsa- dsë', ga-ngëë' Jesús
jee' ma' na-jnääh' chaah' trigo mah' ja' ga-lä-kyah-
jnääh' discípulo kyaay'. He-ja- ga-løø' jnääh' hnä'
jnääh' miih- sa-gwah' trigo mah' ga-kih' jnääh'.
² Ma' ga-jëë' dsa- fariseo lä-koø- ma' jmee- jnääh',
ga-jäh':

—Jëè da ha- lä- jmee⁺ discípulo kyaah¹ he- sa⁺ ga-tëë⁺ jne' jmeen' jmi⁺ he- teeh- dsa- dsë⁺ — ga-jäyh⁺ siyh⁺ Jesús.

³ Mah¹ ga-jäh⁺ Jesús siyh⁺:

—¿Ché sa⁺ ma-heh- hnäh⁺ lä-koo- ga-jmee⁺ David koo- hä', lä- ma' ja' kyoyh⁺ kyaah⁺ hi- ma' ga-nää' kyaayh⁺? ⁴ Ga-hey¹ neh⁺ gwah⁺ mah¹ ga-kuyh- he-niih⁺ he- ma-na-jøø⁺ he- sa⁺ lle' kih¹ ma' kuyh⁺ hi- ga-kwëëyh¹ dsa- hi- ga-nää' kyaayh⁺. Jëeh⁺, ma-la⁺ jmi-dsa- ba' ma' na-ngë¹ jwë¹ kuyh⁺ he-niih⁺ ja-. ⁵ ¿Ché sa⁺ ma-heh- hnäh⁺ lä-koo- lle- nē ley kih¹ Moisé? Jmi⁺ he- teeh- dsa- dsë⁺ ga-jmee⁺ ba' jmi-dsa- ta' neh⁺ gwah⁺, pero sa⁺ ma-la' dso'kye- he- ma' jmeey⁺ lä-ja-. ⁶ Jwëëhn⁺ hnäh⁺, jee' la- cheh¹ ja- hi- kyeë⁺ ga' lä-koh⁺ ga' gwah⁺ ja-. ⁷ Sa⁺ ñeh⁺ hnäh⁺ lä-koo- hnøø⁺ jäh⁺ juu' la-: “Hnoon¹ wa' lä-ñih⁺ hoh⁺ hnäh⁺ ba', sa⁺ hnoon¹ he-jëeh¹ hnäh⁺ jah⁺ nē na'hyoo⁺.” Wa'ra- jäh⁺ kih¹ ma-lä-ngëëh⁺ hnäh⁺ juu' na-, sa⁺ ma' bääh⁺ hnäh⁺ dsoo', hi- sa⁺ cha- he- ma-jmee⁺ ni' miih-. ⁸ He-lä-ja-, Hi-ga-lëë¹ ngo¹ la- ba' na-ngë¹ jwë¹ jmeey⁺ hih⁺, hee-na- he- ga-tëë⁺ jmee⁺ dsa- jmi⁺ he- teeh- dsa- dsë⁺.

Ga-mi-hlää⁺ Jesús ja- dsa- jmi⁺ he- teeh- dsa- dsë⁺

(Mr. 3:1-6; Lc. 6:6-11)

⁹ Ya-hëë¹ Jesús jee' ja-, ngooy¹ mah¹ ga-hey¹ neh⁺ gwah⁺ mäh- kih¹ dsa- judiu. ¹⁰ Jee' ja- ma'hää⁺ ja- dsa-ñuu⁺ hi- ma-lä-ki⁺ koo- ma-goo-. Mah¹ ga-ngii⁺ dsa- fariseo juu' kih¹ Jesús:

—¿Che' na-ngë' jne' jwë' mi'hlää' jne' jaa- hi-
dsaah' jmi' he- teeh- dsa- dsë'? —ga-jäyh' siyh'
Jesús.

He- ma' hnooyh- ha- lä- jee' ma' hnëey' ba' ja- .
11 Mah' ga-jäh' Jesús siyh' :

—Cher'mah' jaa- hnäh' cheh' jaa- borrego kih'
mah' täyh- koo- cha'sii- jmi' he- teeh- dsa- dsë',
¿ché sa- dsoo' hi- he' mah' dsa-lleey'? 12 ¿Joh' ga'
sa- kyeë' jaa- dsa- lä-koh' ga' jaa- borrego? Kih'
he-ja-, na-ngë' jne' jwë' jmeen' he- llu', jmi' he-
teeh- dsa- dsë' —ga-jäyh' siyh' .

13 Ja- ga' ga' siyh' dsa-dsaah' he' :

—Ni'h' da' ma-gooh- .

Mah' ga-niiyh' ma-gooy- . Lä-chah' ja- , ga-jä-
llu' go-te- lä-koo- ma' la' jyoh' ma-gooy- . 14 Ma'
ga-hwëë- dsa- fariseo he' ga-nää' , ga-taayh' juu'
kwee- ha- lä- jee' ma' jngëeyh' Jesús.

Ga-lä-te' koo- juu' he- ga-kwa' Isaia llo'joo'

15 Ga-lä-liih- Jesús he- hu'dsë- ma' jmee- dsa-
he', he-ja- ngooy' ta- jee' jyoh' ba'. Peer- jwëë'
dsa- ga-lla-lle' kaah' kiyh'. Hi- ma' mi-hlääy'
ga-lä-jëë- dsa-dsaah'. 16 He-ja- ga' siyh' lä-jëë- hi-
ga-hlää' he' :

—Ta- koo'h' hnäh' juu' kyaah' ni- jaa- .

17 Lä-ja- ga-la' mah' lä-te' juu' he- ga-kwa' Isaia
hi- ga-ngëë' juu' kih' Dio, lä- ma' ga-jäyh' :

18 Hii- la- hi- ga-hñaan- jmee' ta' kin- .

Hii- la- hi- hnaan- hi- chaan- llu' kyaah' .

Jmeen' jä' jmi-llë' kin- në' kiyh' .

Mah' kway' ju'dsoo' lä-kaa- lä-juh' jmi-gyuu- .

19 Sa- tí'chooy' juu' kyaah' ni- jaa- , sa- ta'hooyh' ,

ni⁺ sa⁺ hlëeyh⁺ ki⁻ gaa⁻ cha'jwë⁺ j^{uuh}-.

²⁰ Jmeey⁺ jøh⁻ dsëy⁺ kyaah⁺ dsa⁻ hi⁻ laa⁺ lä⁻ koo⁻
hma⁻ tah⁻ he⁻ ngoo⁺ dsa⁻ jøø⁺,

hi⁺ lä⁺ ja⁻ kyaah⁺ dsa⁻ hi⁻ laa⁺ lä⁻ koo⁻ wa'je⁻ he⁻
ma⁻ ngoo⁺ dsa⁻ u⁺.

Lä⁺ ja⁻ jmeey⁺ lä⁻ jiih⁺ lloo[~] jmi⁺ lä⁻ jnä⁺ he⁻ llu⁺ jmah⁺
ba⁺ ma⁻ lih[~].

²¹ Mah⁺ lä⁻ jëë⁺ dsa⁻ hi⁻ tääh⁺ lä⁻ kaa⁻ hwa⁺, ka⁺
o⁻ jøh⁻ dsë⁻ kiyh⁺.

Ga⁺ jah⁺ dsa⁻, ma⁺ kye⁻ Jesús jmi⁻ lle⁺ hliih⁺

(Mr. 3:20-30; Lc. 11:14-23; 12:10)

²² Ja⁻ ga⁺ na'jää⁻ dsa⁻ cha⁻ nē⁺ Jesús jaä⁻
dsa⁻ ñ^{uuh}- hi⁻ ma⁺ kye⁻ jmi⁻ lle⁺ hliih⁺. Ma⁺ laay⁺
jaä⁻ hi⁻ tuu⁺ hi⁺ ma⁺ kaay⁺ ka⁻ läh⁺. Ga⁻ mi⁻ hlää⁺
Jesús dsa⁻ he⁺. Lä⁺ चाह⁺ ja⁻ ga⁻ løøy⁺ jëëy[~] hi⁺
ga⁻ løøy⁺ hlëeyh⁺. ²³ Ga⁻ lä⁻ jëë⁺ ba⁺ dsa⁻ ga⁻ lä⁻ dsaa⁻
dsë⁺. Mah⁺ ma⁺ ngiiy⁻ juu⁺ kih⁺ dsa⁻ kyaayh⁺:

—¿Ché sa⁻ laa⁺ sa'ju⁻ kih⁺ David dsa⁻ na⁻? —ma⁺
jäyh⁺.

²⁴ Lä⁻ koo⁻ ma⁺ ga⁻ nuu⁺ dsa⁻ fariseo he⁻ ma⁺
jmääy[~] jøøh⁺ Jesús, ga⁻ jäyh⁺:

—Dsa⁻ na⁻ hwëë[~] jmi⁻ lle⁺ hliih⁺ kyaah⁺ be⁺ kih⁺
Beelzebú, dsa⁻ jøøh⁺ kyaa⁺ lä⁻ jëë⁺ jmi⁻ lle⁺ hliih⁺.

²⁵ Ma⁺ ky^{uuh}- ba⁺ Jesús he⁻ hu⁺ dsë⁻ ma⁺ jmee⁺
dsa⁻ he⁺, mah⁺ ga⁻ jäyh⁺ siiyh⁺:

—Dsa⁻ hi⁻ tääh⁺ koo⁻ hwa⁺, cher⁺ mah⁺ teey[~]
kyaah⁺ he⁺ ba⁺ dsa⁻ kyaayh⁺, he⁻ mi⁻ llaay⁻ hñiiy⁺
ba⁺ ja⁻. Lä⁺ ja⁻ ka⁻ läh⁺ koo⁻ jwii⁻ j^{uuh}- o hi⁻
tääh⁺ koo⁻ cha⁻ neh⁻, cher⁺ mah⁺ te⁻ jëëy⁺, sa⁻ gwëëy⁺.

²⁶ Lä⁺ ja⁻ ka⁻ läh⁺ kih⁺ Tana⁺, cher⁺ mah⁺ hwëëy[~]
he⁺ ba⁺ hi⁻ sa⁻ llu⁺, he⁻ jmeey⁻ hnii⁻ kih⁺ hñiiy⁺ ba⁺

jā. Hējā, ¿hā lǟjā mī-heeȳ kyaah̄ ta' kiyh'?

27 Wa'ra- jäh' kih' jnä' hwëën' jmī-lle' hlih' kyaah' be' kih' juu' hī-sāllu', ¿hā ba' kih' dsa-kyaah' hnäh', hī ba' kih' be' hwëëȳ hī-sāllu'? Hē ba' dsa-kyaah' hnäh' nā, mī-jnääȳ hē nā-heē huu'dsë- kyah' hnäh'. 28 Pero cher'mah' jnä' hwëën' hī-sāllu' kyaah' be' kih' Jmī-lle' kih' Dio, hē jā jmeē liī hē mā-ngoo' jmeē Dio hih' jee' kyah' hnäh' ba' jā. 29 ¿Hā lǟ le' dsa-he' jaā dsa-cha'neh' kih' jaā dsa-hī bee', mah' hiiy' hē cha-kiyh' cher'mah' sa' ga'hñuuy' tō-në'? Jmeē bii' hñuuy', jā-ga' le' hwëëy' lǟjē̄ hē lā dsëy'. 30 Hī sa' jwah' kyaah' jnä', hē hneeȳ kyaah' jnä' ba' jā. Hī sa' jmeē kō-jøh' kyaah' jnä' mah' teehn' dsā, hē jmeeȳ dsa-lǟ-øø' dsa-kin' ba' jā. 31 Hējā jwëëhn̄ hnäh', jmeē ba' Dio jøh- dsë' kih' lǟjē̄ dso'kye- hē jmeē dsā. Hī jmeeȳ jøh- dsëy' kih' lǟjē̄ juu' wii' hē hlëeh' dsā. Pero cher'mah' ga'hlëeh' dsā wii' kih' Jmī-lle' kih' Dio, sa' jmeeȳ jøh- dsëy'. 32 Jmeē ba' Dio jøh- dsë' kih' hī hlëeh' wii' kih' Hī-ga-lëë'ngo' lā. Pero hī hlëeh' wii' kih' Jmī-lle' Nā-jngii', mo'so' jmeeȳ jøh- dsëy' kiyh', nī jmī-gyuu' lā, nī jmī-gyuu' hē na' ga' jǟ.

Mii' kih' jmeē liī hā lǟ la' chaah' hma-
(Lc. 6:43-45)

33 Cher'mah' ga'jñee' jne' koō- chaah' hmā llu', kwa' mii' hē llu'. Hī cher'mah' ga'jñee' jne' koō- chaah' hmā hlih', kwa' mii' hē hlih'. Mii' kih' jmeē liī hā lǟ la' chaah' hmā. 34 Ma'ra' hī he' joō'siih' miih- laah' hnäh'. ¿Hā lǟ le' hlëeh'

hnäh' juu' llu' mah' hlëëh' ba' hnäh'? Jëeh', he-
 na-mah' neh' tuh-dsë' dsa-, he- ja- ba' hlëëyh'.
 35 Dsa- lluu' hlëëyh' he- llu' he- na-mah' neh'
 tuh-dsëy'. Dsa- hi- hlëëh', hlëëyh' he- hlih' he-
 na-mah' neh' tuh-dsëy'. 36 He- ja- jwëëhn~ hnäh',
 wa'ra- ga-të' jee' jmee' Dio jwiz~, ngiiyh' kwaat~
 kih' dsa- kih' lä-jë' juu' he- sa- jmää' ta' he- hlëëyh'
 ta'ko-jiih' tääyh' jmi-gyuu' la-. 37 Kyaah' ja-ba'
 juu' he- hlëëh', ya-hëëh' lluu' o ya-hëëh' kyaah'
 dso'jwi'.

*Dsa- hñaa- dsë' ma' hnøoy' jmee' Jesús koö- he-
 juh-gaa-*

(Mr. 8:12; Lc. 11:29-32)

38 Ja-ga' ga-jäh' ko-llaa' ta-jwoh' kyaä' ley
 kyaah' dsa- fariseo ga-siiyh' Jesús:

—Ta-jwoh', hnøø- jnääh' jëë' jnääh' jmeeh' koö-
 he- juh-gaa-.

39 He- ja- ga-jäh' Jesús siiyh':

—He- ba' che- hlëëh' hnäh' dsa- hi- chaa- na',
 sa- mi-teh' hnäh' kih' Dio mah' ngiih' hnäh' jmeen'
 koö- he- juh-gaa-. He- juh-gaa- lä-koh' ga-la' kih'
 Joná hi- ga-ngëë' juu' kih' Dio, ma-la' he- ja- ba'
 heehn' hnäh'. 40 Jëeh', ja-ba' lä-koö- ga-jä' Joná
 hnë- jmi' hnë- hwë' neh' tuh- hmooh- jøøh' he',
 lä-ja- ka-läh' Hi-ga-lëë'ngo' la- jä' hnë- jmi' hnë-
 hwë' na-haa' neh' hwa'. 41 Wa'ra- ga-të' jee' jmee'
 Dio jwiz~ kyah' hnäh' hi- tääh' na', ma-ja- noo-
 dsa- Nínive jee' tääyh' mah' bääyh' hnäh' dsoo'.
 Jëeh', ga-jëëyh' kyaah' Dio ma' ga-nuuy' juu' he-
 na-kwa- Joná hi- jee' kyah' hnäh' la-, chaa- jaa- hi-
 jøøh' ga- lä-koh' ga' Joná. 42 Lä-ja- ka-läh', wa'ra-

ga⁻tē^ˈ jee^ˈ jmee^ˈ Dio jwiz^ˈ kyah^ˈ hnäh^ˈ hī⁻ tääh^ˈ na^ˈ,
 jmi^ˈ ja⁻ dsa⁻mē^ˈ hī⁻ ma^ˈ jmee⁻ hih⁻ hwa^ˈ ta⁻ kye^ˈ,
 nooy⁻ jee^ˈ gyay^ˈ mah^ˈ bääyh⁻ hnäh^ˈ dsoo^ˈ. Jëeh^ˈ,
 dsa⁻mē^ˈ he^ˈ ja^ˈ ^{uu} jwërte mah^ˈ ma^ˈ nuuy^ˈ ha⁻ lä⁻
 la^ˈ he⁻ ma^ˈ ky^{uu}h⁻ Salomón, hī⁻ jee^ˈ kyah^ˈ hnäh^ˈ la⁻,
 chaa⁻ jaa⁻ hī⁻ jøøh^ˈ ga^ˈ lä⁻koh^ˈ ga^ˈ Salomón.

Jaa⁻ jmi⁻lle^ˈ hlih^ˈ ga⁻llaayh^ˈ jee^ˈ ma^ˈ gyay^ˈ
(Lc. 11:24-26)

⁴³ Wa⁻ra⁻ ya⁻hëë^ˈ jaa⁻ jmi⁻lle^ˈ hlih^ˈ kih^ˈ jaa⁻
 dsa⁻, dsooy^ˈ lä⁻kaa⁻ jee^ˈ la^ˈ hwa^ˈ kii^ˈ dsa⁻hnøøyh⁻
 ha⁻ jee^ˈ teeyh⁻ dsëy^ˈ mah^ˈ sa⁻ jnøøyh^ˈ. ⁴⁴ Ja⁻ga⁻
 jmeey^ˈ huu^ˈdsë⁻: “Naahn⁻ cha⁻neh⁻ kin⁻ jee^ˈ
 ya⁻hëën^ˈ.” Hi⁻ wa⁻ra⁻ ga⁻llaayh^ˈ jee^ˈ ja⁻, sa⁻ chaa⁻
 ni⁻ jaa⁻, na⁻hyah^ˈ hi⁻ na⁻lii^ˈ llu^ˈ. ⁴⁵ Ja⁻ga⁻ dsooy⁻
 dsa⁻hnääyh⁻ jñah^ˈ ga^ˈ gyeë^ˈ jmi⁻lle^ˈ hlih^ˈ hī⁻ hlëëh^ˈ
 ga^ˈ lä⁻koh^ˈ ga^ˈ hñiiy^ˈ mah^ˈ dsa⁻taayh⁻ ko⁻jøh^ˈ jee^ˈ
 ja⁻. Hlih^ˈ ga^ˈ le^ˈ kih^ˈ dsa⁻ he^ˈ lä⁻koh^ˈ ga^ˈ he⁻ ma^ˈ
 laay^ˈ jää^ˈ. Lä⁻ja⁻ le^ˈ ka⁻läh^ˈ kih^ˈ dsa⁻ hī⁻ hlëëh^ˈ hī⁻
 tääh^ˈ na^ˈ.

Øøh⁻ Jesús kyaah^ˈ chooy^ˈ
(Mr. 3:31-35; Lc. 8:19-21)

⁴⁶ Cheh^ˈ ga^ˈ Jesús kway⁻ juu^ˈ kih^ˈ dsa⁻ he^ˈ, ma^ˈ
 ga⁻lloo^ˈ chooy^ˈ kyaah^ˈ øøyh⁻, ma^ˈ hnøøy^ˈ ma^ˈ
 hlëëyh^ˈ kyaah^ˈ Jesús. Pero ka⁻hne⁻ ba^ˈ ga⁻jøøy^ˈ.
⁴⁷ Jaa⁻ hī⁻ ma^ˈ cheh^ˈ jee^ˈ ja⁻, na⁻jmeeyh^ˈ juu^ˈ kih^ˈ
 Jesús:

—Hii⁻ maa⁻ kyaah^ˈ kyaah^ˈ øøh^ˈ tääh^ˈ ka⁻hne⁻,
 hnøøy^ˈ llay^ˈ juu^ˈ kyaah^ˈ hne⁻.

⁴⁸ Mah^ˈ ga⁻jeeyh⁻ kih^ˈ hī⁻ ga⁻jmeeh^ˈ juu^ˈ he^ˈ:

—¿Hii⁻ na⁻, hī⁻ laa^ˈ maa⁻ kyaan⁻? ¿Hii⁻ na⁻, hī⁻
 laa^ˈ øøhn^ˈ?

49 Mah' ga'jmeey' lii~ kyaah' gooy- jee' ma' tääh' discípulo kyaay' mah' ga'jäyh':

—Hi- la- ba' he' maa` kyaan~, hi- la- ba' he' øøhn'. 50 Jëeh', lä'jëë' hi- jmee' lä' hyoh- dsë' Tää' kyaan' hi- gya' gyuuuh', hi- he' ba' dsa-më' øøhn', dsa-nuuuh- øøhn', hi- maa` kyaan~.

13

Juu' na-hmää' lä'koq- la' kih' dsa- hi- jñee' mi'ju-
(Mr. 4:1-9; Lc. 8:4-8)

1 Jmi' ja- ya'hëë' Jesús cha'neh~, ngooy' na'gyay- cha'hoo' jmi-juuuh-. 2 Peer- jwëë' dsa- ga'kuh' lä'ku' lä'jii' kiyh', he-ja- ga'hey' neh' na'moo' mah' ga'gyay- jee' ja-, hi' lä'jëë' dsa- ga'taah' jee' dsoo'. 3 He-ja- ga'løoy' hlëëyh~ dsa- cha-miuh- nëë' juu' na-hmää'. Ga'jäyh':

—Jaa- dsa- ngoo' ga'jñee' mi'ju-. 4 Jee' ngooy' jñee' mi'ju- ja-, ga'saa' miuh- cha'jwë', he-ja- ya'nää' ta' ga'kuh-. 5 Jyoh' ka-läh' mi'ju- ga'saa' në' kuu' jee' sa' cha- cha-miuh- gwaah'. He-ja- chah' ba' ga'hya-, jëeh', sa' ma' nøø' cha-miuh- gwaah'. 6 Pero ma' ga'hëh' hyoo- ga'koo'. Jëeh', miuh- ba' jmoo' ma' cha-, he-ja- ga'lä'ki' chaah'. 7 Hi' jyoh' ka-läh' mi'ju- ga'saa' jee' chaah' too'. Ga'kwaa' ga'chaah' too' ja-, he-ja- ga'uu- chaah' kih' jee' na'too'. 8 Hi' jyoh' mi'ju- ja-, ga'saa' jee' la' hwa' jmah'. He-ja- ba' ga'hi', ga'kwa' cha-miuh- mi'. Cha- he- ga'kwa' hña-loo' mi' lä'koq- chaah', cha- he- ga'kwa' to'lo'gya' dsë' gya' mi' hi' jyoh' ga'kwa' gyii'gya' mi'. 9 Hi- hnøø' heeh' juu' la-, wa' heeyh- —ga'jäh' Jesús siyh~.

*Ga⁺jäh⁺ Jesús he⁻ kih⁺ ja⁻ ga⁻kway⁺ juu⁺ na⁻hmää⁺
(Mr. 4:10-12; Lc. 8:9-10)*

10 Ma⁻ngëë⁺ ma⁻hlëëyh⁺ lä⁻ja⁻, ja⁻ga⁻ ga⁻ya⁻jäh⁺
jnääh⁺ koo⁺ kiyh⁺ mah⁺ ga⁺chiih⁺ jnääh⁺:

—¿He⁻la⁺ hlëëh⁺ dsa⁻, kyaah⁺ juu⁺ na⁻hmää⁺
jmah⁺?

11 Mah⁺ ga⁻jëeh⁻ Jesús juu⁺ kyaa⁺ jnääh⁺:

—Hnä⁺ ba⁺ na⁻ngëh⁺ jwë⁺ lä⁻ngëeh⁺ hnäh⁺ ha⁻
lä⁻ jää⁻ Dio dsa⁻ lä⁻hih⁺ kih⁺, he⁻ ma⁺ na⁻hmää⁺ jää⁻
' . Pero kih⁺ hi⁻ jñah⁺, sa⁺ cha⁻ jwë⁺ cha⁻ lä⁻ngëëy⁺.

12 Lä⁻jëë⁺ hi⁻ ngëë⁺ miih⁻, hi⁻ he⁺ hyoh⁺ huü⁺dsë⁻
llu⁺ mah⁺ lä⁻ngëëy⁺ cha⁻ga⁺miih⁻. Pero hi⁻ jmee⁻
ngëë⁺, lä⁻kye⁻ he⁻ ja⁻ llaa⁻ ba⁺. 13 He⁻ja⁻ ba⁺ na⁻
he⁻ hlëëh⁺ jnih⁺ kyaah⁺ juu⁺ na⁻hmää⁺. Jëeh⁺ jnä⁺ ba⁺
mi⁺nëy⁺ mah⁺ sa⁺ jëëy⁺. Lle⁺ ba⁺ to⁻gway⁺, pero sa⁺
nuuy⁻ ni⁻ lä⁻ja⁻ sa⁺ ngëëy⁺. 14 Heh⁺ lä⁻ja⁻, lä⁻koo⁻
dsa⁻ngëë⁺ dsa⁻ na⁻, dsa⁻lä⁻te⁺ lä⁻koo⁻ ga⁺jäh⁺ Isaia
hi⁻ ga⁺ngëë⁺ juu⁺ kih⁺ Dio:

Lä⁻nuuh⁺ ba⁺ kiyh⁺ pero sa⁺ lä⁻ngëëy⁺.

Ma⁺ke⁺ he⁻ ga⁺jëëy⁺, sa⁺ nä⁺ mi⁺nëy⁺.

15 Jëeh⁺, hwëh⁻ tuh⁻dsë⁺ dsa⁻ hi⁻ chaa⁻ na⁺.

Ma⁻jlë⁺ mi⁺nëy⁺, ma⁻jnë⁺ to⁻gway⁺.

Mah⁺ lä⁻ja⁻ mo⁺so⁺ jëëy⁺, mo⁺so⁺ nuuy⁺, ni⁻ mo⁺so⁺
lä⁻ngëëy⁺.

Kih⁺ he⁻ja⁻, sa⁺ dsa⁻jëëyh⁻ kyaah⁺ jnä⁺ mah⁺ lää⁺
jnih⁺, ga⁺jäh⁺ Dio.

16 'Peer⁻ llu⁺ la⁺ kyah⁺ hnäh⁺, jëeh⁺ jnä⁺ ba⁺ mi⁺nëh⁺
hnäh⁺, hi⁻ nuuh⁻ ba⁺ hnäh⁺. 17 Ma⁻ra⁻ ju⁺dsoo⁺
jwëëhn⁻ hnäh⁺, jwëë⁺ dsa⁻ hi⁻ ga⁺ngëë⁺ juu⁺ kih⁺
Dio, hi⁻ jwëë⁺ ga⁺ dsa⁻ hi⁻ lluu⁺ ma⁺ hnøøy⁺ ma⁺ jëëy⁺

'he- jëeh' hnäh' pero sa- ga- jëey'. Hi- ma' hnøøy' ma' nuuy' he- nuuh- hnäh' pero sa- ga- nuuy'.

Ga- jmeeh' Jesús juu' he- hnøø' jäh- juu' na- hmää' kih' hi- na- jñee' mi' ju-

(Mr. 4:13-20; Lc. 8:11-15)

¹⁸ 'Nuu- da' hnäh' ha- lä- hnøø' jäh- juu' na- hmää' lä- koo- la' kih' hi- na- jñee' mi' ju-.
¹⁹ Wa- ra- ga- nuu' jaa- dsa- juu' kih' Dio mah' sa- lä- ngëey', ma- ja- gwa' hi- hlëeh' jñuuyh- juu' he- ma- na- jnäa' neh- tuh- dsëy'. Hi- he' laa' lä- koo- mi' ju- he- ga- saa' cha- jwë'. ²⁰ Heh' mi' ju- he- ga- saa' në- kuu' jee' sa- cha- cha- miih- gwaah', lä- ja- laa' dsa- hi- nuu- juu' kih' Dio, jëë- ba' dsëy' lä- ma' to- në- ga- nuuy'. ²¹ Pero ko- hwëë' ba' ja-. Laay' lä- koo- chaah' he- ma' cha- miih- ba' jmoo'. Wa- ra- ga- jëey' wii' o go- nää' dsa- në- kiyh', kwaan- kih' juu' he- ma- nuuy', lä- चाह' ja- dsa- täyh-. ²² Heh' mi' ju- he- ga- saa' jee' kih' chaah' too', lä- ja- laa' dsa- hi- nuu- juu' kih' Dio mah' sa- jmeey' ni- miih- ta' llu'. Jëeh', kye- gyih' huud- së- kih' jmi- gyuu- la- hi- hnøøy' lä- chay- cha- miih- kuu' he- ja- ga- hee' dsëy'. Lä- jwë' ja- dsa- uu- juu' kih' Dio neh- tuh- dsëy'. ²³ Pero mi' ju- he- ga- saa' hwa' llu', lä- ja- laa' dsa- hi- nuu- juu' kih' Dio mah' ngëey' ka- läh'. He- ja- dsa- kwaan- juu' ja- neh- tuh- dsëy'. Hi- he' jmee' cha- miih- ta' llu', lä- koo- mi' ju- he- kwa- ma- hña- loo', ma- to- lo- gya' dsë- gya', ma- gyii' gya'.

Juu' na- hmää' lä- koo- la' kih' trigo kyaah' nuu- hlih'

24 Ga^ˈkwaa^ˈ ga^ˈ Jesús jyoh^ˈ juu^ˈ na⁻hmää^ˈ. Ga^ˈjäh^ˈ:

—He⁻ jää^ˈ Dio dsa⁻ lä⁻hih^ˈ kih^ˈ, jeeh^ˈ kwee⁻ kyaah^ˈ lä^ˈkoō⁻ ga^ˈjmeē^ˈ jaa⁻ dsa⁻ hi⁻ ga^ˈjñee^ˈ mi^ˈju⁻ llu^ˈ hwa^ˈ kih^ˈ. 25 Pero ta^ˈko⁻jiih^ˈ ma^ˈ na⁻gwii⁻ dsa⁻ he^ˈ, ja^ˈ dsa⁻ hi⁻ na⁻høøh^ˈ kiyh^ˈ. Mah^ˈ ga^ˈjñee^ˈ mi^ˈju⁻ hliih^ˈ jee^ˈ na⁻jñee^ˈ mi^ˈju⁻ llu^ˈ, ja⁻ ga^ˈngaayh^ˈ. 26 Lä^ˈkoō⁻ ma^ˈ ga^ˈkwaa^ˈ chaah^ˈ mi^ˈju⁻ llu^ˈ hi⁻ ga⁻løø^ˈ hwëe⁻ wa^ˈle^ˈ kih^ˈ, jee^ˈ ja⁻ ga⁻hya⁻ ka⁻läh^ˈ wa^ˈnuu⁻ hliih^ˈ ja⁻. 27 Ja⁻ ga^ˈ ga^ˈnää^ˈ dsa⁻ hi⁻ ma^ˈ jmeē^ˈ ta^ˈ jee^ˈ ja⁻, na^ˈchiyyh^ˈ dsa⁻juu^ˈ ta^ˈ ja⁻: “Dsa⁻jøøh^ˈ, ¿ja^ˈ mi^ˈju⁻ llu^ˈ ba^ˈ ja⁻ he⁻ ga^ˈjñeeh^ˈ hwa^ˈ kyah^ˈ? ¿Ha⁻ ba^ˈ ta^ˈ ja^ˈ wa^ˈnuu⁻ hliih^ˈ he⁻ ga⁻hya⁻ jee^ˈ ja⁻?” 28 He⁻ ja⁻ ga^ˈjäh^ˈ dsa⁻juu^ˈ ta^ˈ ja⁻: “Go^ˈ ga^ˈjñee^ˈ jaa⁻ hi⁻ na⁻høøh^ˈ kin^ˈ.” “¿Che^ˈ hnooh⁻ dsa⁻cheeh^ˈ jnääh^ˈ?” ga^ˈjäh^ˈ moz^ˈ he^ˈ siiyh^ˈ. 29 “Jah⁻ha^ˈ”, ga^ˈjäh^ˈ dsa⁻juu^ˈ ta^ˈ ja⁻. “Wa^ˈra⁻ ga^ˈcheh^ˈ hnäh^ˈ wa^ˈnuu⁻ hliih^ˈ ja⁻, ha⁻ ga⁻che⁻ ga^ˈcheh^ˈ ka⁻läh^ˈ chaah^ˈ mi^ˈju⁻ llu^ˈ ja⁻. 30 Kwa^ˈ jwë^ˈ wa^ˈ kwaa⁻ ko⁻jøøh^ˈ chaah^ˈ mi^ˈju⁻ llu^ˈ kyaah^ˈ wa^ˈnuu⁻ hliih^ˈ ja⁻, lä^ˈjiih^ˈ lloo^ˈ jmi^ˈ sooh^ˈ ta^ˈ. Ja⁻ ga^ˈ jwii⁻ hi⁻ chooh^ˈ ta^ˈ: Hnä^ˈ hnäh^ˈ to⁻në^ˈ wa^ˈnuu⁻ hliih^ˈ mah^ˈ hñuu^ˈ hnäh^ˈ ma^ˈ koō⁻ chooh^ˈ mah^ˈ tøøh^ˈ hnäh^ˈ cha^ˈje⁻. Ja⁻ ga^ˈ juuh^ˈ hnäh^ˈ mi^ˈju⁻ llu^ˈ kin^ˈ mah^ˈ llah^ˈ hnäh^ˈ høø^ˈ kih^ˈ.”

Juu^ˈ na⁻hmää^ˈ lä^ˈkoō⁻ la^ˈ kih^ˈ mi^ˈju⁻ mostaza
(Mr. 4:30-32; Lc. 13:18-19)

31 Ga^ˈkwaa^ˈ jyoh^ˈ ka⁻läh^ˈ juu^ˈ na⁻hmää^ˈ, ga^ˈjäh^ˈ:

—He⁻ jää^ˈ Dio dsa⁻ lä⁻hih^ˈ kih^ˈ, jeeh^ˈ kwee⁻ lä^ˈkoō⁻ la^ˈ kih^ˈ koō⁻ mi^ˈju⁻ mostaza he⁻ jngëe⁻ jaa⁻

dsa⁻ hwa¹ kih¹. ³² Mi¹ ju⁻ ja⁻ pih¹ ga¹ lä⁻ koo⁻ jyoh¹ mi¹ ju⁻ he⁻ cha⁻ jmi⁻ gyuu⁺ la⁻. Pero wa¹ ra⁻ ga¹hya⁻, dsa⁻ kwaa⁻ ñii¹ ga¹ lä⁻ koh¹ ga¹ jee¹ lä⁻ jē⁻ joh¹. Kwa⁻ goh¹ kih¹. He⁻ ja⁻ lä⁻ kye⁻ ta¹ dsa⁻ nää¹ jmeey⁻ sii⁻ nē¹ sa¹ goh¹.

*Juu¹ na⁻ hmää¹ lä⁻ koo⁻ la¹ kih¹ levadura
(Lc. 13:20-21)*

³³ Ga⁻ kway¹ jyoh¹ ka⁻ läh¹ juu¹ he⁻ na⁻ hmää¹, ga⁻ jäyh¹:

—He⁻ jā⁺ Dio dsa⁻ lä⁻ hih⁺ kih¹, jē^h kwee⁻ lä⁻ koo⁻ jmee⁺ levadura he⁻ kooh⁺ jā⁻ dsa⁻ mē¹. Llay⁺ cha⁻ miih⁻ harin mah¹ kah⁻ gwēy^h kyaah¹ levadura. Kyaah¹ lä⁻ ja⁻ dsa⁻ kwaa⁻ lä⁺ ga⁻ dsa¹ ta¹ ka¹.

*Ga⁻ jāh¹ Jesús he⁻ kih¹ ja⁻ ga⁻ kway¹ juu¹ na⁻ hmää¹
(Mr. 4:33-34)*

³⁴ Ga⁻ lä⁻ jē⁻ juu¹ na⁻ ga⁻ hlēēh¹ Jesús kyaah¹ juu¹ na⁻ hmää¹. Sa⁺ ga⁻ hlēēy^h dsa⁻ juu¹ jnä¹ hä¹. Kyaah¹ juu¹ na⁻ hmää¹ ba¹ ga⁻ hlēēy^h. ³⁵ Lä⁻ ja⁻ ga⁻ la¹ mah¹ lä⁻ te¹ lä⁻ koo⁻ ga⁻ hlēēh¹ dsa⁻ hi⁻ ga⁻ ngēē¹ juu¹ kih¹ Dio llo¹ joo¹:

Hlēēhn¹ dsa⁻, kyaah¹ juu¹ na⁻ hmää¹ ba¹.

Jmeen¹ lä⁻ kyuu^h he⁻ ma¹ na⁻ hmää¹ jā⁺ lä⁻ jiih¹ ma¹ ga⁻ nøø¹ jmi⁻ gyuu⁺.

Juu¹ na⁻ hmää¹ lä⁻ koh¹ la¹ kih¹ wa¹ nuu⁻ hliih¹

³⁶ Ja⁻ ga⁻ ga⁻ hih¹ Jesús juu¹ kih¹ dsa⁺ mah¹ ga⁻ hey¹ cha¹ neh⁺. Jee¹ ja⁻ ga⁻ mi⁻ jā⁺ jnääh¹ koo¹ kiyh¹, mah¹ ga⁻ ngii¹ jnääh¹ juu¹ kiyh¹:

—Jmeeh` juu' hee- hnøø' jäh' juu' na- hmää' kih' wa'nuu- hlih' he- ga' jñee' dsa- jee' na- jnäá' kih' dsa-.

³⁷ Mah' ga- jeeh- Jesús juu' kyaa' jnääh', ga- jäyh':
—Hi- jñee- mi' ju- llu' na-, he- ja- hnøø' jäh-
Hi- ga- lëë' ngo' la- ba' he'. ³⁸ Jee' jmee- dsa- ta',
he- ja- hnøø' jäh- jmi- gyuu- la- ba' ja-. Mi' ju- llu'
ja-, he- ja- hnøø' jäh- dsa- hi- na' jnäá' kih' ya- jwii'
ba' he'. Wa'nuu- hlih' ja-, he- ja- hnøø' jäh- dsa-
kyaa' dsa- hlëëh' ba' he'. ³⁹ Dsa- hñaa- dsë' hi-
ga- jñee' wa'nuu- hlih' ja-, hi- sa- llu' ba' he'. Jmii'
he- chooh' dsa- ta' ja-, he- ja- la' kwaan- jee' llaa-
jmi- gyuu- ba' ja-. Hi- chooh' ta' ja-, la' kwaan-
ángele ba' he'. ⁴⁰ Lä- koo- juuh- dsa- wa'nuu- hlih'
mah' jëy' cha' je-, he- ja- hnøø' jäh- lä- koo- le'
jee' llaa- jmi- gyuu-. ⁴¹ Hi- ga- lëë' ngo' la- chee'
ángele kyay' lä- kaa- jee' jmeey- hih' mah' jøøyh-
lä- jëë- hi- jmee- he- hlih' hi- lä- jëë- hi- hñaa- dsë'
ka- läh'. ⁴² Ja- ga- jwäy' neh' hwii' jee' hä' je-. Jee'
ja- ki' hooyh' mah' juuy' cha- jay'. ⁴³ Pero lä- jëë- hi-
lluu', lä- jnä' jmëe' kiyh' lä- koo- jmëe' kih' hyoo-
jee' la' ya- jwii' kih' Täá' jnän. Hi- hnøø' heeh- juu'
la-, wa' heeyh-.

Juu' na- hmää' lä- koo- la' kih' kuu' he- na- hoo-

⁴⁴ 'He- jää- Dio dsa- lä- hih- kih', jeeh' kwee-
kyaah' kuu' he- na- hoo- hwa' kih' dsa-. Wa- ra-
ga- jnøøh' jaa- dsa- kuu', ma' ja- hooy' ka- läh'.
Peer- chaay- llu' dsayh' dsa- hñiy' lä- jë- he- cha-
kiyh' mah' lay' hwa' jee' na- hoo- kuu' ja-.

*Juu' na- hmää' lä- koo- la' kih' koo- kuu' he-
hmooh'*

45 'Lä'ja- ka-läh', he- jää⁺ Dio dsa- lä-hih⁺ kih⁺, jeeh⁺ kwee- lä'koo- jmee⁺ jaa- dsa- hi- hni⁺ løø', hnooyh- kuu' he- la' na'hñaa⁺. 46 Wa'ra- ga'jnøøyh⁺ koo- kuu' he- hmooh⁺, hniy⁺ lä'jē⁺ he- cha- kiyh⁺ mah⁺ lay⁺ kuu' ja-.

Juu' na-hmää' lä'koo- la' kih' sa'hma'

47 'He- jää⁺ Dio dsa- lä-hih⁺ kih⁺, jeeh⁺ kwee- kyaah⁺ koo- sa'hma' he- jwä~ dsa- cha'jmi-, mah⁺ jøøyh⁺ cha-mi- nēē' hmooh-. 48 Wa'ra- ga'kah⁺ sa'hma' ja-, sēēh⁺ dsa- ta⁺ jee' dsoo'. Jee' ja- dsa-taayh⁺ lleeyh⁺ hmooh- he'. Taayh⁺ hi- lluu⁺ neh⁺ sa'mih-, mah⁺ beey⁺ jah⁺ hi- sa⁺ jmää⁺ kyeh⁺. 49 Lä'ja- le' wa'ra- ga'tē' jee' llaa⁺ jmi-gy⁺. Ya-nää' ángele mah⁺ hwēēy⁺ dsa- hi- hlēēh⁺ jee' kih⁺ hi- lluu⁺. 50 Ma'ja- jwäy⁺ neh⁺ hwñ⁺ jee' hä'je-. Jee' ja- ki'hooyh⁺ mah⁺ jñy⁺ cha-jay⁺.

Ta-jwoh' hi- ky⁺ juu' hmēē' hi' juu' ma-gyuh-

51 Ja-ga' ga-jäh⁺ Jesús siyh⁺:

—¿Che' ma-lä-ngēēh⁺ hnäh⁺ lä'jē⁺ juu' na-?

He-ja- ga-jäh⁺ lä'jēē⁺:

—Jaah-, Dsa-jøøh⁺ kyaan⁺.

52 Mah⁺ ga-jäh⁺ Jesús ka-läh⁺ siyh⁺:

—Lä'jēē⁺ ta-jwoh⁺ kyaa⁺ ley hi- ma-lä-tēē⁺ lä'koo- jää⁺ Dio dsa- lä-hih⁺ kih⁺, laay⁺ lä'koo- jaa- jñ⁺ hne⁺ hi- høø⁺ he- la' hmooh⁺ he- ma-gyuh- lä'kye- kih⁺ he- hmēē'. He-ja- ba' liyh⁺ heeyh⁺ dsa- lä'to' nēē' he- la' hmooh⁺ kiyh⁺.

Dsa-goo' Jesús ga-lä'høøyh⁺ kiyh⁺
(Mr. 6:1-6; Lc. 4:16-30)

53 Ma⁻ngëe' ma⁻kwa' Jesús lä⁻jë⁻ juu' na⁻hmää', ja⁻ga' ngaayh'. 54 Ma' ga⁻llaayh' jwii⁻ kiyh', ga⁻løoy' mi⁻tëey⁻ dsa⁻ neh⁻ gwah⁻ kih' dsa⁻ judiu. Peer⁻ ga⁻taah⁻ dsa⁻ he' jëe⁻ dsah⁻, ma' ga⁻nuuy' ha⁻ lä⁻hlëeyh⁻. He⁻ja⁻ ga⁻hlëeh⁻ dsa⁻ he' kiyh⁻:

—¿Ha⁻ ma⁻mi⁻tëe⁻ hi⁻ na⁻, he⁻ hlëeyh⁻ lä⁻na⁻? ¿Ha⁻ ma⁻mi⁻tëey⁻ he⁻ jmeey⁻ he⁻ juh⁻gaa⁻ ka⁻läh'? 55 ¿Che' ja⁻ joo' të⁻hma⁻ hi⁻ na⁻? ¿Ja⁻ María chee⁻ chooy'? ¿Che' ja⁻ øøyh⁻ Jacobo, José, Simón, Juda? 56 ¿Ja⁻ dsa⁻më' øøh⁻ hi⁻ na⁻, tääh' kyaah' jne' jee' jwii⁻ la⁻? ¿Ha⁻ ta⁻ gwa' kiyh' lä⁻jë⁻ he⁻ jmeey⁻ lä⁻na⁻?

57 Ga⁻lä⁻høøyh⁻ kih' Jesús. He⁻ja⁻ ga⁻jäh' Jesús siiyh⁻:

—Heeh⁻ ba' dsa⁻ kih' hi⁻ ngëe⁻ juu' kih' Dio hi⁻ go⁻nää' jee' jyoh'. Pero wa⁻ra⁻ ya⁻hëe' jaa⁻ hi⁻ ngëe⁻ juu' kih' Dio ja⁻ba' jee' jwii⁻ gooy', jee' ja⁻ sa⁻ hnää' dsih', ni⁻ hi⁻ chaa⁻ cha⁻neh⁻ kiyh', sa⁻ lä⁻hnäy'.

58 Sa⁻ ga⁻jmeey' cha⁻miih⁻ he⁻ juh⁻gaa⁻ jee' ja⁻, kih' he⁻ sa⁻ ga⁻lä⁻dsoo' dsë' dsa⁻gooy' kiyh'.

14

Jee' la⁻ jäh' ha⁻ lä⁻ ga⁻juu' Jwaa⁻ hi⁻ ma' choo⁻ jmii⁻

(Mr. 6:14-29; Lc. 9:7-9)

1 Jii⁻ ja⁻, Herode hi⁻ ma' jmee⁻ hih⁻ hwa⁻ Galilea, ga⁻nuuy' kih' Jesús ha⁻ lä⁻ ma' jmeey⁻ jee' ja⁻. 2 He⁻ja⁻ ga⁻jäh' siiyh⁻ lä⁻jëe⁻ hi⁻ ma' jmee⁻ ta⁻he' kiyh⁻:

—Hi⁻ he' oo⁻ Jwaa⁻ hi⁻ ma' choo⁻ jmii⁻ hi⁻ ma⁻lä⁻jiih⁻ jee' kih' hi⁻ ma⁻na⁻juu'. He⁻ja⁻ ba'

na⁻, he⁻ kyey⁻ cha⁻miih⁻ be^ʼ he⁻ kyaah^ʼ jmeey⁺
he⁻ juh⁻gaa⁻.

³ He^ʼ ba^ʼ Herode ga⁻jmeey^ʼ hih⁺ jaa^ʼ, ga⁻saah^ʼ dsa⁻
Jwaa⁻ mah^ʼ ga⁻hñuuyh⁻ kyaah^ʼ caden[~], ga⁻taayh⁻
neh⁻ñe^ʼ dsoo^ʼ kih^ʼ Herodía. Herodía ma^ʼ laa^ʼ më^ʼ
Felipe, he^ʼ ba^ʼ dsa⁻ñuuuh⁻ øøh⁻ Herode. ⁴ Jëeh^ʼ,
ga⁻jäh^ʼ Jwaa⁻ ga⁻siiyh⁺ Herode:

—Sa⁻ lle^ʼ kih^ʼ he⁻ ma⁻kyaah^ʼ më^ʼ dsa⁻ñuuuh⁻
øøh^ʼ.

⁵ Ma^ʼ hnøø^ʼ Herode ma^ʼ jngëeh^ʼ Jwaa⁻. Pero
sa⁻ ga⁻tuu⁻ dsëy^ʼ ma^ʼ jngëeyh^ʼ, kih^ʼ he⁻ ma^ʼ gayh⁺
dsa⁻. Jëeh^ʼ, kih^ʼ dsa⁻ hih^ʼ Jwaa⁻ he^ʼ ma^ʼ laay^ʼ jaa⁻
hi⁻ ma^ʼ ngëë[~] juu^ʼ kih^ʼ Dio. ⁶ Lä⁻ ma^ʼ ga⁻hya⁻
Herode ji⁻ñe⁻, ga⁻jmeey^ʼ koo⁻ jmi^ʼ juuh⁻. Jee^ʼ
ja⁻ ga⁻he^ʼ jo⁻mii⁻ Herodía jmeey⁺ ja⁻ cha⁻në^ʼ dsa⁻
hi⁻ ma^ʼ tääh^ʼ jee^ʼ jmi^ʼ ja⁻. Peer⁺ ga⁻tih^ʼ dsë^ʼ
Herode. ⁷ Kih^ʼ he⁻ja⁻, ga⁻täay⁻ hñiiy^ʼ kway^ʼ wa^ʼ
he⁻ cha⁻he⁻ he⁻ ma^ʼ ngii^ʼ chih⁻më^ʼ he^ʼ. ⁸ Chih⁻më^ʼ
he^ʼ ga⁻jmeey^ʼ lä⁻koo⁻ te^ʼ juu^ʼ he⁻ ga⁻taah⁻ chooy^ʼ.
He⁻ja⁻ ga⁻siiyh⁺ Herode:

—Kwëeh^ʼ jnä^ʼ jee^ʼ la⁻ mi⁻lle^ʼ Jwaa⁻ hi⁻ ma^ʼ choo[~]
jmi^ʼ, na⁻hä⁻ neh⁺ koo⁻ wi^ʼ.

⁹ He⁻ja⁻ ga⁻lä⁻meeh⁺ dsë^ʼ Herode. Pero
ma⁻täay⁻ hñiiy^ʼ kway^ʼ cha⁻në^ʼ hi⁻ na⁻teeh^ʼ kyaay^ʼ,
he⁻ja⁻ ga⁻jmeey^ʼ mada⁻ kih^ʼ hløø^ʼ mah^ʼ kwëeyh^ʼ
chih⁻më^ʼ he⁻ ma^ʼ ngiiy⁺ ja⁻. ¹⁰ Ga⁻jmeey^ʼ hih⁺
hløø^ʼ he⁻ na⁻kuy⁻ lle^ʼ Jwaa⁻ jee^ʼ ma^ʼ häay^ʼ neh⁻ñe^ʼ
¹¹ Mah^ʼ na⁻kiiy^ʼ mi⁻lle^ʼ Jwaa⁻ na⁻hä⁻ neh⁺ koo⁻
wi^ʼ, ga⁻kwëeyh^ʼ chih⁻më^ʼ he^ʼ. Hi⁻ chih⁻më^ʼ he^ʼ
ga⁻ngëey^ʼ chooy^ʼ. ¹² Ma⁻ngëë[~] he⁻ ja⁻, ga⁻lla⁻nää^ʼ
discípulo kyaay^ʼ, ga⁻kooy^ʼ hnoo^ʼ kih^ʼ Jwaa⁻ mah^ʼ

na'hooȳ. Jā-ga' na'näy' na'jmeeyh' juu' kih' Jesús.

Ga' ääh̄ Jesús hñaa' mil dsa-ñuūh̄

(Mr. 6:30-44; Lc. 9:10-17; Jn. 6:1-14)

¹³ Ma' ga'nuu' Jesús juu' jā, ga'hey' neh' na'moo', ngooy' ta' hwa' kii' jee' sa' kwa' ni' miih̄. Ma' ga'nuu' dsa- ngooy' ta' jā, ga'hwēȳ jee' jwii' kiyh' mah' ga'näy' jwē' tii' ta' jee' ngoo' Jesús. ¹⁴ Lā' ma' ya'hēȳ neh' na'moo' jā, ga'jēy' jwē' dsa- hi- ma' tääh' jee' jā. Ga'lā' ñih' dsēy' kih' dsa- he'. Mah' ga'mi'hläȳ hi- dsaah'. ¹⁵ Ma' ga'hloo' jmi' jā, ga'ya'jäh' jnääh' koo' kih' Jesús mah' ga'chiih' jnääh':

—Ma'ngoo' ga'hloo' ba' la-, hwa' kii' jmah' ba' jee' la-. Chiih' dsa- wa' lla-näy' lä'kaa- jäh' la-, wa' lla-läy- he- kuyh'.

¹⁶ —Sa' jmee' bii' dsa-näy' dsa-läy-. Hnäh' ba' kwēh' hnih' he- kuyh' —ga'jäh' Jesús.

¹⁷ —Sa' cha- ga' he- kye' jnääh'. Kye' jnääh' ma'la' hñā' he'ñiih' kyaah' uu' hmooh- ba' —ga'chiih' jnääh'.

¹⁸ He-ja- ga'jäh' Jesús:

—Ya-ka' ta' la'.

¹⁹ He-ja- ga'jmeey' Jesús mada-, mah' dsa-taah' dsa- nē' nuu'. Ga'kay' lä'jē' hñā' he'ñiih' ja- kyaah' lä'uu' hmooh- he'. Ma'ja- ga'jēy' ta' gyuuh', ga'kway' tihmaah' kih' Dio. Jā-ga' ga'llaay' he'ñiih' jā, ga'kwēȳh' jnääh' discípulo kyaay', mah' ga-ti' ga'llooh' jnääh' kih' lä'jē' dsa- he'. ²⁰ Ga'lā'jē' dsa- ga'kuh- lä'jiih' ga'kēy'. Jwi' he'ñiih' he- ga'cha' ja- kyaah' kih' hmooh-,

ga⁻ka^h ga' gya⁻to^ʔ sa⁻mi^h. 21 Jee' lä⁻jëë⁻ hi⁻ ga⁻kuh⁻ he' tee⁻ koo⁻ hña^ʔ mil dsa⁻ñuu^h. Ni⁻ sa⁻ na⁻hee⁻ ni⁻ jaa⁻ dsa⁻më^ʔ ni⁻ chih⁻ ka⁻lä^h.

Ga⁻ngë^ʔ Jesús në' jmi⁻

(Mr. 6:45-52; Jn. 6:16-21)

22 Ma⁻ngëë^ʔ he⁻ ja⁻, ga⁻jäh^ʔ Jesús si^hyh⁻ jnääh⁻:

—Ma⁻le^ʔ go⁻nääh⁻ hñäh^ʔ jää⁻, jyoh^ʔ jwoo⁻ jmi⁻juu^h kyaah⁻ na⁻moo^ʔ ta⁻ko⁻jii^h hi^hn⁻ juu⁻ kih⁻ dsa⁻ la⁻. Ja⁻ga⁻ni^hn⁻ hñiin⁻.

23 Ma⁻la⁻ ma⁻hi^hyh⁻ juu⁻ kih⁻ lä⁻jëë⁻ dsa⁻ hi⁻ ma⁻tää^h he^ʔ, ja⁻ga⁻ ga⁻wii⁻ Jesús hñii⁻ ta⁻ lle⁻moh^ʔ na⁻ngii⁻ kiy⁻ kih⁻ Dio. Ma⁻ngoo⁻ ga⁻nuu⁻, lä⁻ ma⁻gyay⁻ ba⁻ lle⁻moh^ʔ ja⁻. 24 Ta⁻ko⁻jii^h ja⁻, ma⁻lloo⁻ to⁻dsaah⁻ jmi⁻ na⁻moo^ʔ ja⁻ hi⁻ ma⁻hluh⁻ jmi⁻ ma⁻ dsa⁻jnooh⁻ dsoh⁻ na⁻moo^ʔ, jëeh⁻, ma⁻jmee⁻ koo⁻ lle⁻ tä⁻ he⁻ ma⁻ gwa⁻ ta⁻ jee⁻ ga⁻näy⁻.

25 Ta⁻la⁻ ya⁻ jnä⁻, ngoo⁻ Jesús ta⁻ jee⁻ ga⁻näy⁻ ja⁻, ngëy⁻ jwë⁻ në' jmi⁻. 26 Lä⁻ko⁻ ma⁻ ga⁻jëë⁻ jnääh⁻ ngëy⁻ në' jmi⁻, ga⁻jwaah⁻ jnääh⁻ jwërte. Ga⁻tøø^h jnääh⁻ mi^h, ga⁻jäh⁻ jnääh⁻:

—Dsa⁻ lle⁻ ba⁻ na⁻.

27 Cha^h ba⁻ ga⁻hlëeh⁻ Jesús kyaah⁻ jnääh⁻:

—Ta⁻ wa⁻ ga⁻h⁻ hñäh⁻, jnä⁻ ba⁻ la⁻ —ga⁻jäh⁻.

28 Mah⁻ ga⁻jäh⁻ Pee⁻ si^hyh⁻:

—Dsa⁻jøø^h kyaan⁻, cher⁻mah⁻ hne⁻ ba⁻ na⁻, jmee⁻ hi⁻ ngën⁻ në' jmi⁻ mah⁻ ni^hn⁻ jee⁻ cheh⁻ na⁻.

29 Mah⁻ ga⁻jäh⁻ Jesús si^hyh⁻:

—Ñä⁻ ja⁻.

Mah⁻ ga⁻jñaa⁻ Pee⁻ neh⁻ na⁻moo^ʔ ga⁻løøy⁻ ngëy⁻ në' jmi⁻ ta⁻ jee⁻ cheh⁻ Jesús. 30 Ma⁻ ga⁻jëëy⁻ tä⁻ jwërte lle⁻, ga⁻lä⁻goy⁻. Ja⁻ hñii⁻ ga⁻løø⁻

ga^hhmäyh¹ cha¹jmii⁻. Mah¹ ga^hhooyh¹ ki⁻gaa⁻,
ga^hjäyh¹:

—Lää^h jnä^h, Dsa⁻jøøh¹ kyaan^h.

³¹ Lää^h chah¹ ja⁻ ga^hhi¹ Jesús goo⁻ ga^hsaayh¹, mah¹
ga^hsiiyh^h:

—iKo⁻hi¹pih¹ go⁻te¹ ba¹ ma⁻lä⁻dsoo¹ hoh¹ hne⁻
dsa⁻ñuuh⁻! ¿He⁻la¹ ma⁻jeh⁻ hoh¹?

³² Lää^h koo⁻ ma¹ ga^htaayh¹ lä^huuy¹ neh^h na¹moo¹
ja⁻, ga^hhna¹ go⁻te¹ lle¹ tä¹ ja⁻. ³³ Ma⁻la^h ya^hnøø¹
jnääh¹ hi⁻ ma¹ tääh¹ neh^h na¹moo¹ ja⁻, ga^hjuuh¹
jnääh¹ jne¹ jnääh¹ cha¹ne¹ Jesús, mah¹ ga^hchiih¹
jnääh¹:

—Ma^hra^h ju¹dsoo¹ laah¹ Joø¹ Dio.

*Ga^hmi⁻hlää^h Jesús dsa⁻dsaah¹ hi⁻ ma¹ chaa⁻ hwa¹
Genesaret
(Mr. 6:53-56)*

³⁴ Lää^h koo⁻ ma¹ ga^hhaay⁻ jmi⁻juuh⁻ ja⁻,
ga^hlla⁻nääy¹ hwa¹ Genesaret. ³⁵ Dsa⁻ hi⁻ ma¹ tääh¹
hwa¹ ja⁻ ga^hlä^hkyuuy^h Jesús, he⁻ja⁻ ga^hlä^hcha^h juu¹
lä^hkaa⁻ hwa¹ ja⁻. He⁻ja⁻ na¹jää⁻ dsa⁻ dsa⁻dsaah¹
kyaa¹ jee¹ ma¹ hääh¹ Jesús. ³⁶ Hi^h ga^hchuuy¹ kyaah¹
Jesús mah¹ kway¹ jwë¹ su¹ cha¹goo⁻ dsa⁻dsaah¹ he¹
cha¹hee^h sa^hhmih⁻ kiyh¹. Hi^h lä^hjëë⁻ hi⁻ ga^htëë¹ su¹
sa^hhmih⁻ kiyh¹ ma⁻hlaa¹ bih¹ ja⁻.

15

*Lää^hjë^h he⁻jmee^h dsa⁻lä⁻sah¹ dsa⁻
(Mr. 7:1-23)*

¹ Ga^hlla⁻nää¹ ko⁻llaa¹ fariseo hi^h ga^hlla⁻nää¹
ko⁻llaa¹ ta⁻jwoh¹ kyaa¹ ley^h hi⁻ ma¹ chaa⁻ Jerusalén
ga^hya^hjäyh^h kih¹ Jesús, mah¹ ga^hsiiyh^h:

2 —¿He-la' sa⁺ mi-te' discipulo kyaah⁺ lä⁺jë⁺ he⁻ tēē⁺ jmee⁺ dsa⁻ ma-gyuh⁻ hi⁻ ma' tääh' llo'joo'? Jëēh⁺, sa⁺ gyiyh[~] gooy⁻ jāā⁺ ja-ga' kuh'hiyh⁺.

3 Mah⁺ ga⁺jēeh⁻ Jesús juu' kiyh⁺ ga⁺siiyh⁺:

—Hnäh⁺ ka-läh⁺ ¿he-la' jmeeh⁻ hnäh⁺ ta⁺ koo⁺ mada⁻ kih⁺ Dio mah⁺ jmeeh⁺ hnäh⁺ lä⁺koo⁻ te⁺ he⁻ tēēh⁺ hnäh⁺ ba'? 4 Jëēh⁺, ga⁺jäh⁺ Dio: “Jmee⁺ hnaah⁺ maa⁺ kyaah⁺ täā⁺ kyaah⁺. Hi⁻ jwā[~] dso'jwii⁺ kih⁺ cho'jmii⁻, hi⁻ he⁺ wa' juu⁺ go⁻te⁻.” 5 Pero lä⁺la⁻ ba' jwah⁺ hnäh⁺: “Jaa⁻ dsa⁻ le⁺ siih⁺ cho'jmii⁻, sa⁺ cha⁻ he⁻ kwēēhn⁻ hnäh⁺. Jëēh⁺, lä⁺jë⁺ he⁻ cha⁻ kin⁺ he⁻ kyaah⁺ ma' jmeen⁻ be⁺ kyah⁺, ma⁻kwēēhn⁻ Dio ba' ja⁻.” 6 Kih⁺ jaa⁻ hi⁻ jäh⁺ lä⁺ja⁻, jwah⁺ hnäh⁺ mo⁺so⁺ jmee⁺ bii⁺ jmeey⁺ be⁺ kih⁺ cho'jmiiy⁻. Lä⁺ja⁻ jmeeh⁻ hnäh⁺ sa⁺ kyeē⁺ mada⁻ kih⁺ Dio, kih⁺ he⁻ jmeeh⁻ hnäh⁺ lä⁺koo⁻ te⁺ he⁻ tēēh⁺ hnäh⁺ jmeeh⁻ ba'. 7 Peer⁺ ta⁻ juuh⁺ hnäh⁺. Lä⁺koo⁻ jmeeh⁻ hnäh⁺ na⁻, jēeh⁺ kwee⁻ kyaah⁺ he⁻ ga⁺hlēēh⁺ Isaía llo'joo⁺, lä⁺koo⁻ ma' ga⁻jäyh⁺:

8 Dsa⁻ la⁻, koo⁻ jäh⁺ bih⁺ hnäy⁺ jnä⁺.

Pero ta⁺ jee⁺ jyoh⁺ ba' hä⁺ hu⁺dsē⁻ kiyh⁺.

9 Sa⁺ jmää⁺ ni⁺ miih⁻ he⁻ jmeey⁺ hnäy⁺ jnä⁺.

Lä⁺jë⁺ he⁻ mi⁻tēēy⁺ dsa⁻, la⁺ mada⁻ kih⁺ dsa⁻ ba', ga⁺jäh⁺ Dio.

10 Ja⁻ga' ga⁺tēēh⁺ Jesús lä⁺jēē⁺ dsa⁻, ga⁺siiyh⁺:

—Nu⁺ da⁺ hnäh⁺ kwee⁻ mah⁺ lä⁺ngēēh⁺ hnäh⁺.

11 Sa⁺ mi-sah⁺ dsa⁻ hñii⁺ kyaah⁺ lä⁺jë⁺ he⁻ tooyh⁻ hooy⁺. Lä⁺jë⁺ he⁻ hwēē⁻ hoo⁺ dsa⁻, he⁻ ja⁻ ba' kyaah⁺ mi⁻sayh⁺ hñiiy⁺.

12 Ja⁻ga' ga⁺ya⁺jäh⁺ jnääh⁺ koo⁺ kih⁺ Jesús mah⁺ ga⁺ngii⁺ jnääh⁺ juu⁺ kiyh⁺:

—¿Che' ma-lä-leeh' he- sa' ma-tih' dsé' dsa-fariseo lä-koh' ma' ga-nuuy' ma-hlëeh' lä-ja-?

13 Mah' ga-jëeh' Jesús juu' kyaa' jnääh', ga-jäyh':

—Lä-jë' chaah' hma- he- sa' ga-tää' Täa' kyaan' hi- gya' gyuuh', lloo~ jmi' dsa-cheeh' lä-kye- jmoo' kih'. 14 Ta' jmee- hnäh' he' kih' dsa- he'. Laay' lä-koo- dsa-tuu' hi- jää' jñah' dsa-tuu'. Cher'mah' jaa- hi- tuu' jää' jñah' hi- tuu', lä-uu' täh' neh' koo-too'.

15 Mah' ga-ngi' Pee' juu' kiyh', ga-jäyh':

—He- hnøø' jäh' juu' na-hmää' he- ma-kwah' na-.

16 He-ja- ga-jäh' Jesús:

—¿Che' ni' hnäh' ka-läh' sa' ma-lä-ngëeh' hnäh'? 17 ¿Che' sa' ngëeh' hnäh', lä-jë' he- dsa-tooh' hoo' jne', dsoo~ neh' tuh- ba' jne', ja-ga' hwëe- ka-läh' dsoo~ ta' cha'sii'? 18 Pero lä-jë' he- hwëe- hoo' dsa-, gwa' neh' tuh-dsëy' ba' ja-. He- ja- ba' na- he- mi-sah' dsa- hñii'. 19 Jëeh', neh' tuh-dsë' ba' dsa- hwëe- lä-jë' huudsë- hliih', hi' lä-ja- ka-läh' he- jngëeyh' dsa-, hi- na-jëe- goo- kaayh~ hi- laa' kyaa' jñah', hi- sa' na-jëe- goo- kaayh~ wa' hi- cha- hi-, jmeey' hii-, jmeey' dsoo' he- la' juu' ta-juu', hi' hlëeyh' wi' kih' dsa-kyaayh'. 20 Lä-jë' he- na- ba' he- mi-sah' dsa-. Pero he- kuh- dsa- lä- ma-soh' ja-ba' gooy-, sa' mi-sayh' hñiiy'.

*Jaa- dsa-më' chaq- uu' ga-heeh- kih' Jesús
(Mr. 7:24-30)*

21 Ja-ga' ya-hëë' Jesús jee' ja-, ngooy' jäh' kih' jee' jwi- Tiro kyaah' Sidón. 22 Lä- chah' ja-, ja' jaa- dsa-më' cananea ma' tooyh~ mih', ma' jäyh':

—Dsa-jøøh¹ kyaan⁺, hne⁻ laah¹ sa'ju⁻ kih¹ David, wa' lä-ñih¹ hoh¹ jnä¹. Peer⁻ cha⁻miih⁻ wi¹ jëe⁻ chih⁻më¹ kyaan⁺, jmeeh⁻ jmi⁻lle¹ hlih¹.

²³ Pero ni⁺ koo⁻ sa⁺ ga⁻jeeh⁻ Jesús kiyh¹. Mah¹ ga⁻mi⁻jäh⁺ jnääh¹ discípulo koo¹ kiyh¹, ga⁻chu¹ jnääh¹ cha⁻miih⁻ kyaayh¹, ga⁻chiih¹ jnääh¹:

—Hëe⁻ kih¹ dsa⁻më¹ na⁻ mah¹ wa'llaayh¹. Miih⁻ tooyh⁻ miih¹ kaah¹ kya¹ jnääh¹.

²⁴ He⁻ja⁻ ga⁻jäh¹ Jesús:

—Ga⁻chee¹ Dio jnä¹ mah¹ jmeen⁻ be¹ kih¹ dsa⁻ israelita ba¹. Hi⁻ he¹ laa¹ lä⁻koo⁻ borrego hi⁻ na⁻hëe¹.

²⁵ Ja⁻ga⁻ ja¹ dsa⁻më¹ he¹ ga⁻juuyh¹ jnëy¹ cha⁻në Jesús mah¹ ga⁻jäyh¹:

—Kwa¹ be¹ kin⁺, Dsa-jøøh¹ kyaan⁺.

²⁶ Mah¹ ga⁻jeeh⁻ Jesús juu¹ kiyh¹, ga⁻siyh⁺:

—Sa⁺ llu¹ he⁻ jñuuhn¹ he⁻ kuh⁻ chih⁻ mah¹ kwëehn⁻ dsii⁻ —ga⁻jäh¹ Jesús siyh⁺.

²⁷ He⁻ja⁻ ga⁻jäh¹ dsa⁻më¹ he¹:

—Dsoo¹ ba¹ kyah¹, Dsa-jøøh¹ kyaan⁺. Pero ma⁻ra⁺ he⁻ lih¹ ba¹ dsii⁻ jwi¹ he⁻ dsa⁻saa¹ në na⁻mes⁻ kih¹ dsa⁻juy¹.

²⁸ He⁻ja⁻ ga⁻jäh¹ Jesús ka⁻läh¹:

—Peer⁻ cha⁻miih⁻ ma⁻lä⁻dsoo¹ hoh¹ hne⁻, dsa⁻më¹. Wa¹ le¹ ba¹ kyah¹ lä⁻koh¹ hnooh⁻ —ga⁻jäh¹ Jesús siyh⁺.

Lä⁻chah¹ ja⁻ ga⁻hlaa¹ chih⁻më¹ kyaay¹.

Ga⁻ääh⁻ Jesús kye¹ mil dsa⁻ñuuh⁻

²⁹ Ya⁻hëe¹ Jesús jee¹ ja⁻, ga⁻llooy¹ ta⁻ cha⁻hoo¹ jmi⁻juyh⁻ he⁻ hla⁻ hwa¹ Galilea. Hi⁺ ga⁻wuy¹ koo⁻ lle⁻koh¹, mah¹ ga⁻gyay⁻ jee¹ ja⁻. ³⁰ Hi⁺ ya⁻nää¹

koo' kiyh' jwëë' jwërte dsa- hi- ma' jää' hi- jluuh', hi- tuuh', hi- koo', dsa-tuuh', hi- jwëë' ga' jñah' dsa-dsaah', na'jääy- huuh' ti' Jesús. Hi- lä'ja- ga-mi-hlääy' lä'jëë' hi- dsaah' he'. ³¹ Ma' ga'jëë' dsa-, hlëeh' dsa- koo', ma-lii' ma-goo- dsa-tuuh', ma-ga-nää' dsa-jluuh', ma'jëë' dsa-tuuh', he'ja- ga-lä-dsaa' dsë' dsa-, mah' ga'jmeey' juuh- kih' Dio kyaa' dsa- Israel.

³² Ma-ngëë' he- ja-, ga'jøøh- Jesús jnääh' mah' ga'siiyh':

—Peer- dsa-lä-nih' dsën' kih' lä'jëë' dsa- hi- tääh' la-. Jëeh' ma-hya- hnë- jmi' jmeey' ko-jøh' kyaah' jnä'. Sa' cha- ni' miih- he- kuyh'. Sa' hnoon' heën' kiyh' lä' ma-kyoyh' na-, le' ga- che- ga-hwaay' cha'jwë' jee' dsa-nääy'.

³³ He-ja- ga'jäh' jnääh':

—¿Ha- ba' dsa'kye' jnääh' he- kuh' jwëë' dsa- heh' hwa' kii' la-? Joh' sa' hnøø' mah' këë' lä'jëë' dsa- la-.

³⁴ He-ja- ga-ngii' Jesús juu' kyaa' jnääh':

—¿Joh' he'ñiih' kyeh' hnäh'? —ga'jäyh'.

—Gyii' ba', kyaah' miih- hmooh- pih' —ga'chiih' jnääh'.

³⁵ He-ja- ga'jmeey' Jesús mada- mah' wa' dsa-taah' lä'jëë' hwa'. ³⁶ Ga'kay' lä'jëë' gyii' he'ñiih' ja- kyaah' hmooh- pih' he'. Ga'kway' ti'hmaah' kih' Dio. Ja-ga' ga'llaay' he'ñiih' ja-, ga'kwëëyh' jnääh' mah' ga'ti' ga'llooh' jnääh' kih' lä'jëë' dsa-. ³⁷ Ga'kuh- dsa- llu' lä'jiih' ga'këëy'. Ma' ga-la' kiyh', ga'kah' ga' gyii' sa'miih- jwi' he- ga'chaa' ja-. ³⁸ Lä'jëë' hi- ga'kuh- jee' ja- tee' koo- kyee' mil dsa-ñuuh-. Ni' sa' na-hee' ni' jaa-

dsa-mě' ni⁺ chih⁻ ka-läh'. ³⁹ Ja-ga' ga⁺h⁺h⁺ Jesús juu' kih' dsa⁺, ga⁺hey' neh⁺ na'moo', mah' ga⁺haay' jmi-j⁺uh⁻ ngooy' ta⁻ hwa' Magdala.

16

Dsa⁻ fariseo ma' hnøøy' jmee' Jesús koō⁻ he⁻ juh⁻gaa⁻

(Mr. 8:11-13; Lc. 12:54-56)

¹ Ma' ga⁻llooy' ta⁻ hwa' ja⁻, ga⁻lla⁻nää' fariseo kyaah' saduceo mah' kay' dsē' Jesús. Ga⁻ngiyy' ma' jmee' Jesús koō⁻ he⁻ juh⁻gaa⁻ he⁻ ma' jä' gy⁺uh⁺h⁺.

² Pero ga⁻jēeh⁻ Jesús juu' kiyh', ga⁻jäh':

—Wa'ra⁻ ga⁻n⁺uu⁻ jmi⁺, jawah' hnäh': “Llu' ba' la' jii⁻ jä' la⁻, jēeh' gy⁺uu⁺ ba' gy⁺uh⁺h⁺”, jawah' hnäh'.

³ Mah' ta⁻la⁻ tiih[~] jawah' hnäh': “Hi⁺ goo⁻ jä' lle', jēeh' gy⁺uu⁺ gy⁺uh⁺h⁺ mah' na⁻h⁺ih'”, jawah' hnäh'. Peer' ta⁻juuh' hnäh'. Leh' ba' hnäh' lleh' hnäh' juu' ha⁻ lä⁻ jmee' koō⁻ jmi⁺ koō⁻ jmi⁺ lä⁻ koō⁻ la' gy⁺uh⁺h⁺. Mah' sa⁻ kyeh' hnäh' kwaat[~] hee⁻ ga' na⁻ dsa⁻la' jee' kyah' hnäh'. ⁴ He⁻ ba' che⁻ hlēeh' hnäh' dsa⁻ chaa⁻ na', sa⁻ mi⁻teh' hnäh' kih' Dio mah' ngi⁺h⁺ hnäh' jmeen' koō⁻ he⁻ juh⁻gaa⁻. He⁻ juh⁻gaa⁻ lä⁻koh' ga⁻la' kih' Joná hi⁻ ga⁻ngēē' juu' kih' Dio, ma⁻la⁻ he⁻ ja⁻ ba' heehn' hnäh'.

Ja⁻ hñih' ga⁻beey' dsa⁻ he' mah' ngaayh'.

Levadura kih' dsa⁻ fariseo

(Mr. 8:14-21)

⁵ Lä⁻koō⁻ ma' ga⁻haa' jnääh' ta⁻ hngaah' ko⁻taa⁻ kih' jmi-j⁺uh⁻ ja⁻, ja⁻ga' ga⁻lä⁻dsooh[~] dsē⁻ jnääh' sa⁻ ma' kye' jnääh' he⁻ñi⁺h⁺. ⁶ He⁻ja⁻ ga⁻jäh' Jesús si⁺yh⁺ jnääh':

—Leeh⁻ hnäh^ʼ kyaah^ʼ levadura kih^ʼ dsa⁻ fariseo hi⁻ kih^ʼ dsa⁻ saduceo ka⁻läh^ʼ.

⁷ He⁻ja⁻ ga⁻tooh⁻ jnääh^ʼ discípulo lla^ʼ jnääh^ʼ juu^ʼ kyaah^ʼ dsa⁻kyaahn^ʼ, ma^ʼ jäh^ʼ jnääh^ʼ:

—Ma⁻hlëeyh^ʼ lä⁻na⁻, kih^ʼ he⁻ sa⁻ ma^ʼ kye^ʼ jne^ʼ he⁻ñiih⁻.

⁸ Pero ga⁻lä⁻kyuuh⁻ Jesús huuh⁻dsë⁻ kyaah^ʼ jnääh^ʼ, mah^ʼ ga⁻siyuh⁻ jnääh^ʼ:

—¿He⁻la^ʼ jwah^ʼ hnäh^ʼ sa⁻ cha⁻ he⁻ñiih⁻ kye^ʼ hnäh^ʼ? Ko⁻hi⁻pih^ʼ go⁻te⁻ dsoo^ʼ hoh^ʼ hnäh^ʼ dsa⁻ñuuh⁻. ⁹ ¿Che^ʼ lä⁻jiih^ʼ na^ʼ sa⁻ hii⁻ lä⁻ngëeh^ʼ hnäh^ʼ? ¿Che^ʼ mo⁻so⁻ dsooh⁻ hoh^ʼ hnäh^ʼ kih^ʼ hña^ʼ he⁻ñiih⁻ he⁻ ga⁻kuh⁻ hña^ʼ mil dsa⁻ñuuh⁻ hi⁻ joh^ʼ ga^ʼ sa⁻miih⁻ ga⁻të⁻ ga⁻juuuh⁻ hnäh^ʼ kyaah^ʼ jwi^ʼ he⁻ ga⁻chaa^ʼ ja⁻? ¹⁰ ¿Che^ʼ mo⁻so⁻ dsooh⁻ hoh^ʼ hnäh^ʼ kih^ʼ gyii^ʼ he⁻ñiih⁻ he⁻ ga⁻kuh⁻ kye^ʼ mil dsa⁻ñuuh⁻, hi⁻ joh^ʼ ga^ʼ sa⁻miih⁻ ga⁻të⁻ ga⁻juuuh⁻ hnäh^ʼ kyaah^ʼ jwi^ʼ he⁻ ga⁻chaa^ʼ ja⁻? ¹¹ ¿Ha⁻ lä⁻ja⁻ he⁻ sa⁻ ngëeh^ʼ hnäh^ʼ? Ja⁻ kih^ʼ he⁻ñiih⁻ na⁻ he⁻ jwëëhn⁻ hnäh^ʼ: “Leeh⁻ hnäh^ʼ kyaah^ʼ levadura kih^ʼ dsa⁻ fariseo hi⁻ kih^ʼ dsa⁻ saduceo ka⁻läh^ʼ.” ¹² Ja⁻ ga^ʼ ga⁻lä⁻ngëë^ʼ jnääh^ʼ sa⁻ ma^ʼ hlëeyh⁻ kih^ʼ levadura he⁻ kaah⁻ dsa⁻ he⁻ñiih⁻. Ma^ʼ hlëeyh⁻ kih^ʼ nuuh⁻ he⁻ ma^ʼ kwa⁻ dsa⁻ fariseo kyaah^ʼ dsa⁻ saduceo ba^ʼ ja⁻.

Ga⁻jäh^ʼ Pee^ʼ, Jesús he^ʼ laa^ʼ Cristo

(Mr. 8:27-30; Lc. 9:18-21)

¹³ Ma^ʼ ga⁻lloo^ʼ Jesús hwa^ʼ Cesarea kih^ʼ Filipo, ga⁻ngüy^ʼ juu^ʼ kyaah^ʼ jnääh^ʼ, ga⁻jäyh^ʼ:

—¿Ha⁻ lä⁻ jäh^ʼ dsa⁻ kih^ʼ Hi⁻ ga⁻lëë⁻ngo^ʼ la⁻? ¿Hii⁻ jnä⁻ laay^ʼ?

¹⁴ Mah^ʼ ga⁻jäh^ʼ jnääh^ʼ:

—Ko-llaa' dsa- jah' Jwaa- hi- ma' choo~ jmi- ba' hne-. Ko-llaa' jah', Elia ba' hne-. Hi- jnah' ko-llaa' jah', hne- laah' Jeremia o jnah' hi- ga-ngee' juu' kih' Dio llo' joo'.

15 Mah' ga-ngii' Jesús juu' kyaa' jnaah' ka-lah':

—¿Ha- ga- hnah', hee- jwah' hnah' kin-, hi- ba' jna' laah' hnah'?

16 Mah' ga-jeeh- Simón Pee' juu' kiyh':

—Hne- he' Cristo, Joo' Dio jiih-.

17 Mah' ga-jah' Jesús siiyh':

—Llu' la' kyah' Simón, joo' Joná. Jeeh', ja- he' dsa- hi- ma-mi-jnaa- kyah' la- ma-jah' na-. Taa' kyaan- hi- gya' gyuah', hi- he' ba' ma-mi-jnaa- kyah'. 18 Jna' ka-lah' jweehn- hne-, hne- he' Pee', (he- hnøø' jah- kuu'). Hi- ne' mi'kuu' la- choohn' gwah- kin-, hi- ni- miih- sa- lih- jua' cha'je- lla-dsëe' kiyh'. 19 Jna' toohn' gooh- hne- mah' kwah' juu' kih' dsa- ha- la- heyh' ya-jwii'. Cher'mah' kyaah' juu' he- kwah- sa- ga-laa' dsa- hi- taah' hwa' la-, la- ma-na-hnuuyh' ja-ba' kyaah' dso'kye- kiyh'. Hi- cher'mah' kyaah' juu' he- kwah- ga-laa' hi- taah' hwa' la-, na-na' ba' jwe' kiyh' dsa-taayh' ya-jwii' —ga-jah' Jesús siiyh- Pee'.

20 Ja- ga- ga-taah- Jesús jnaah' juu' mah' sa- kooh' jnaah' juu' kyaah' ni- jaa-, he- laay' Cristo.

Ga-mi-jnaa- Jesús juu' he- juuy'

(Mr. 8:31-9:1; Lc. 9:22-27)

21 Jmi' ja- ga-løø' Jesús mi-jnaa- juu' kyaa' jnaah' 'he- jmee- bii' kiyh' dsooy' ta- Jerusalén. Jee' ja- heeh' dsih' cha-miih- wii', dsa-gyuaah' sa- la-hnaa' dsih', la-ja- dsa-kaah' kyaa' jmi-dsa-, kyaah'

ta-jwoh¹ kyaa¹ ley sa^ˆ lä^ˆhnää¹ dsih^ˆ. Ja⁻ga^ˆ juuy^ˆ
hi⁻ lä^ˆjiiyh^ˆ ka⁻läh^ˆ ga^ˆ ma⁻hya⁻ hne⁻ jmii^ˆ.

²² He⁻ja⁻ ga^ˆjää¹ Pee^ˆ Jesús ta^ˆ koo^ˆ, mah^ˆ ga⁻løøy¹
juuyh^ˆ kiyh¹, ga⁻siiyh^ˆ:

—Wa^ˆ lä⁻ñih^ˆ dsëy¹ hne⁻, Dsa⁻jøøh¹ kyaan^ˆ. Ni^ˆ
miih⁻ sa^ˆ le^ˆ jä⁻ he⁻ ja⁻ në^ˆ kyah¹.

²³ Mah¹ ga⁻jëeh⁻ Jesús hñii^ˆ, ga⁻jëey¹ Pee^ˆ
ga⁻siiyh^ˆ:

—Jñuu^h hne⁻ kin^ˆ hi⁻sa⁻llu¹, he⁻ jmeeh⁻ jwiih^ˆ
kin^ˆ ba^ˆ na⁻. Sa^ˆ jmeeh⁻ huu^ˆdsë⁻ lä^ˆkoh^ˆ jmee^ˆ
Dio, lä^ˆkoh^ˆ la¹ huu^ˆdsë⁻ kih¹ dsa⁻ ba^ˆ la¹ huu^ˆdsë⁻
kyah¹.

²⁴ Ja⁻ga^ˆ ga⁻jäh^ˆ Jesús siiyh^ˆ lä^ˆjëë⁻ jnääh¹:

—Cher^ˆmah¹ hi⁻ hnøø¹ jmee¹ ko⁻jøh^ˆ kyaah^ˆ
jnä^ˆ, sa^ˆ wa^ˆ jmääy¹ hñiiy^ˆ kwaat^ˆ, wa^ˆ jääy¹
cru⁻ kyaay¹ mah¹ wa^ˆ jmeey^ˆ ko⁻jøh^ˆ kyaah^ˆ jnä^ˆ.

²⁵ Jëeh^ˆ, lä^ˆjëë⁻ hi⁻ hää^ˆ hñii^ˆ mah¹ sa^ˆ juuy^ˆ,
hi⁻ he^ˆ juu^ˆ ba^ˆ. Pero lä^ˆjëë⁻ hi⁻ kwaa^ˆ hñii^ˆ
juu^ˆ kwaat^ˆ kin^ˆ, hi⁻ he^ˆ ba^ˆ lää^ˆ. ²⁶ ¿Hee⁻
ya^ˆjøø⁻ ka¹ dsa^ˆ ma⁻ke^ˆ ga⁻liyh¹ lä^ˆjë⁻ he⁻ cha⁻
jmi⁻gyuu^ˆ la⁻ mah¹ wa⁻ra⁻ ga⁻juuy¹ sa^ˆ tēeyh¹ kih¹
Dio? ¿Hee⁻ ba^ˆ kyaah^ˆ le^ˆ mi⁻hmaayh^ˆ mah¹ lääy^ˆ?

²⁷ Jëeh^ˆ, jäh^ˆ Hi⁻ga⁻lëë¹ngo¹ la⁻ kyaah^ˆ be^ˆ kih¹ Tää^ˆ
kyaay¹, kyaah^ˆ ángele ka⁻läh^ˆ. Ja⁻ga^ˆ mi⁻hmaayh^ˆ
kih¹ lä⁻jaä⁻ lä⁻jaä⁻ lä⁻koo⁻ te¹ ta^ˆ he⁻ ga⁻jmeey^ˆ.

²⁸ Ma⁻ra⁻ ju^ˆdsoo^ˆ jwëëhn^ˆ hnäh^ˆ, chaa⁻ ko⁻llaa^ˆ
hi⁻ tääh^ˆ jee^ˆ la⁻ sa^ˆ juuy^ˆ jää¹ sa^ˆ ga^ˆ ma⁻jëey^ˆ be^ˆ
kih¹ Hi⁻ga⁻lëë¹ngo¹ jäyh^ˆ jmeey¹ hih^ˆ.

17

Ga⁻mi⁻sëë⁻ Jesús hñii⁻

(Mr. 9:2-13; Lc. 9:28-36)

¹ Ma⁻ngëë⁻ ga⁻ jñii⁻ jmii⁻, ja⁻ga⁻ ga⁻jää⁻ Jesús Pee⁻ kyaah⁻ Jacobo kyaah⁻ Jwaa⁻ øøyh⁻. Ga⁻näy⁻ kah⁻ ta⁻ moh⁻ ñii⁻. ² Jee⁻ ja⁻ ga⁻lä⁻ sëë⁻ Jesús to⁻lo⁻ né⁻ hi⁻ ma⁻ jääy⁻ he⁻. Mo⁻nëy⁻ ga⁻lä⁻ jih⁻gyeh⁻ lä⁻koh⁻ jmëë⁻ kih⁻ hyoo⁻. Hmih⁻ kiyh⁻, ga⁻tøø⁻ jlëë⁻ ñih⁻. ³ Jee⁻ ja⁻ ga⁻lä⁻ jnää⁻ Elía kyaah⁻ Moisé, ga⁻taayh⁻ llay⁻ juu⁻ kyaah⁻ Jesús. ⁴ He⁻ja⁻ ga⁻jäh⁻ Pee⁻ siyh⁻ Jesús:

—Dsa⁻jøøh⁻ kyaan⁻, he⁻ ba⁻ che⁻ llu⁻ he⁻ tøøh⁻ jne⁻ ko⁻jøh⁻ jee⁻ la⁻. Cher⁻mah⁻ hnooh⁻, jmee⁻ jnääh⁻ hnë⁻ hne⁻ kyaah⁻ moo⁻, koø⁻ kyah⁻, koø⁻ kih⁻ Moisé, hi⁻ koø⁻ kih⁻ Elía.

⁵ Ta⁻ko⁻ jiih⁻ ma⁻ cheh⁻ Pee⁻ hlëëyh⁻ lä⁻ ja⁻, ga⁻ jyoo⁻ koø⁻ jni⁻ tø⁻jlëë⁻ ñih⁻ he⁻ ga⁻lää⁻ lä⁻jëëy⁻. Jee⁻ jni⁻ ja⁻ ga⁻lä⁻ nuu⁻ ga⁻hlëeh⁻ koø⁻ juu⁻, he⁻ ma⁻ jäh⁻:

—Hi⁻ la⁻ na⁻ gyuu⁻ kyaan⁻ hi⁻ hnaan⁻. Peer⁻ chaan⁻ llu⁻ kyaayh⁻. Nuu⁻ hnäh⁻ kiyh⁻.

⁶ Ma⁻ ga⁻nuu⁻ discípulo he⁻ ga⁻hlëeh⁻ jee⁻ jni⁻ ja⁻, ga⁻saay⁻ jee⁻ ma⁻ täayh⁻, ga⁻jwaayh⁻ jwërte. ⁷ Ja⁻ga⁻ ya⁻jäh⁻ Jesús kiyh⁻, ga⁻kye⁻ goo⁻ né⁻ kiyh⁻ mah⁻ ga⁻siyh⁻:

—Noo⁻ hnäh⁻, ta⁻ wa⁻ gah⁻ hnäh⁻.

⁸ Ma⁻ ga⁻chooyh⁻ nëy⁻, mo⁻so⁻ ga⁻jëëy⁻ ni⁻ jaa⁻, ma⁻lä⁻ hñii⁻ ba⁻ Jesús cheh⁻ kyaayh⁻. ⁹ Ta⁻ko⁻ jiih⁻ ma⁻ jñäay⁻ moh⁻ ja⁻, ga⁻taah⁻ Jesús juu⁻ hi⁻ ma⁻ kyaayh⁻ he⁻:

—Ta⁻ jwii⁻ hnäh⁻ ni⁻ jaa⁻, lä⁻jë⁻ he⁻ ma⁻jëeh⁻ hnäh⁻ la⁻, ta⁻ko⁻ jiih⁻ sa⁻ ma⁻lä⁻ jiih⁻ Hi⁻ga⁻läëë⁻ ngo⁻ la⁻ jee⁻ kih⁻ hi⁻ na⁻ juu⁻.

10 Ja-ga' ga-ngii' jnaäh' discípulo juu' kih' Jesús, ga-chiih' jnaäh':

—¿He-la' jäh' ta-jwoh' kyaa' ley, jmee' bii' jäh' Elía jää' ga' kih' Cristo?

11 He-ja- ga-jeeh- Jesús juu' kiyh':

—Ja-ba' dsoo' jäh' Elía to-né', ya-llay- llu' lä-jë- he- cha- jee' la-. 12 Pero jwëehn~ hnäh', ma-jah~ ba' Elía, mah' sa' ga-lä-kyuu- dsih'. Ga-jmee' dsa- lä- të- dsë' kiyh'. Ja-ba' lä-ja- heeh' dsa- he' wii' Hi-ga-lëë'ngo' la-. 13 Ja-ga' ga-lä-ngëë' discípulo kyaay' he- ma' hlëëyh- kih' Jwaa- hi- ga'choo' jmi- ba' ja-.

Ga-mi-hlää' Jesús jaa- chih- hi- ma' kye- jmi-lle' hlih'

(Mr. 9:14-29; Lc. 9:37-43)

14 Lä- ma' ga-lla-näy' jee' ma' tääh' jwëë' dsa-, ja' jaa- dsa-ñuuh- mah' ga-juuyh' jney' cha'në' Jesús, ga-jäyh':

15 —Dsa-jøøh' kyaan-, wa' lä-ñih' hoh' kih' chih-ñuuh- kyaan-, hi- dsa-juu' ñee' hi' jëëy~ wii' jwërte. Cha-miih- jiih- ma-tayh' cha-je- hi- ma-tayh' cha-jmi- ka-läh'. 16 Ma-ya-jään- kyaah' discípulo kyaah' pero sa' ma-liyh- ma' mi-hlääy'.

17 He-ja- ga-jäh' Jesús:

—He- ba' che- hña- hoh' hnäh' hi- cha- na'. Sa- hii- lä-dsoo' hoh' hnäh'. ¿Lih' ba'llaa- he- gyan' kyaah' hnäh'? Mo-so' lä-be' dsën- gya' ga' jnä' kyaah' hnäh'. Ya-jää- da' chih- na- ta- la' —ga-jäh' Jesús.

18 Ja-ga' ga-juuh' Jesús kih' jmi-lle' hlih', lä-jiih' ya-hëëy' kih' chih- he'. Lä-cha' ja- ga-hlaay'.

19 Ma⁻ngëë' he⁻ ja⁻, ga⁻kuh¹ jnääh¹ kah' kyaah¹ Jesús, mah¹ ga⁻ngii' jnääh¹ juu¹ kiyh¹:

—¿He⁻la¹ sa⁻ ma⁻lä⁻këh¹ jnääh¹ jmi¹ ma' lleë¹ jnääh¹ jmi⁻lle' hlih¹ he'?

20 He⁻ja⁻ ga⁻jäh¹ Jesús siyh⁻:

—Kih¹ he⁻ miih⁻ go⁻te¹ ba⁻ ma⁻dsoo' hoh' hnäh', he⁻ja⁻ ba⁻ sa⁻ ga⁻lëh¹ hnäh'. Pero ju⁻dsoo' jwëëhn⁻ hnäh', wa⁻ra⁻ jäh' kih¹ miih⁻ lä⁻koo⁻ pih¹ mi⁻ju⁻ kih¹ mostaza ba⁻ dsoo' hoh' hnäh', le' jw¹h¹ hnäh' moh' la⁻: “Jñuuh' jee' na⁻, gwa⁻ ta⁻ jee' jyoh'”, hi⁻ jñuuyh¹ ba⁻. Sa⁻ cha⁻ ni⁻ koo⁻ he⁻ jä¹ jwëëh⁻ kyah¹ hnäh'. 21 Pero jmi⁻lle' hlih¹ hi⁻ laa¹ lä⁻koh¹ hi⁻ ma⁻ jää⁻ chih⁻ he' sa⁻ ya⁻hëë¹ cher'mah¹ sa⁻ ga⁻tu¹ dsa⁻ kuh⁻h¹ mah¹ chuuy¹ kyaah¹ Dio.

*Koo⁻ka⁻läh' ga⁻mi⁻jnää⁻ Jesús juu¹ he⁻ juuy¹
(Mr. 9:30-32; Lc. 9:43-45)*

22 Lä⁻koo⁻ ma⁻ tääyh¹ hwa¹ Galilea, ga⁻jäh¹ Jesús siyh⁻ jnääh¹ discípulo kyaay¹:

—Hi⁻ ga⁻lëë¹ ngo¹ la⁻ ngëë¹ dsih¹ ja⁻goo⁻ dsa⁻ hñaa⁻ dsë¹, 23 mah¹ jngëëh¹ dsih¹. Ga⁻ ma⁻hya⁻ hnë⁻ jmi¹ na⁻juuy¹, lä⁻jiy¹ ka⁻läh'.

He⁻ja⁻ cha⁻miih⁻ ga⁻lä⁻meeh⁻ dsë¹ discípulo kyaay¹.

Ga⁻mi⁻hmaah¹ Jesús ku'sih⁻

24 Ma⁻ ga⁻lla⁻nøø¹ jnääh¹ jw¹ Capernaum kyaah¹ Jesús, ya⁻näa⁻ hi⁻ ma⁻ koo¹ ku'sih⁻ kih¹ gwah⁻ jee⁻ ma⁻ cheh¹ Pee¹ mah¹ ga⁻ngiiy¹ juu¹ kiyh¹:

—¿Che⁻ sa⁻ mi⁻hmaah⁻ ta⁻jwoh¹ kyaah¹ ku'sih⁻ kih¹ gwah⁻ juuh⁻?

25 —Mi⁻hmaayh⁻ ba⁻ —ga⁻jäh¹ Pee¹ siyh⁻.

Lä⁺koō⁻ ma' ga⁺he⁺ Pee' cha'neh⁺, ga⁺lä⁺jää⁺ Jesús ga⁺hlēeh⁺ Pee':

—¿Ha⁻ lä⁺ la⁺ laah⁺ Simón, lä⁺jēē⁺ dsa⁻ta' kaah⁺ hwa⁺ la⁻, hij⁻ kih⁺ kooy⁺ ku'sih⁻? ¿Che' kooy⁺ kih⁺ dsa⁻ kyaay⁺ o che' kooy⁺ kih⁺ jñah⁺ dsa⁻?

²⁶—Kih⁺ dsa⁻ jñah⁺ ba' kooy⁺ —ga⁺jäh⁺ Pee' siyh⁺.

Mah⁺ ga⁺jäh⁺ Jesús:

—He⁻ ja⁻ sa⁺ jmee⁺ bii⁺ kih⁺ dsa⁻ kyaay⁺ mi⁻hmaayh⁻. ²⁷ Pero lä⁻la⁻ ba' wa' jmeen⁺ mah⁺ sa⁺ jän⁺ hlih⁺ kyaah⁺ ni⁺ jaa⁻. Gwa⁻ cha'hoo' jmi⁻ jmuh⁻, go⁻ jwä⁺ ka⁻loo⁻ hma⁻kuu⁺. To⁻ ne' hmooh⁻ hi⁻ ka⁺ hma⁻kuu⁺, ja⁻ lleeh⁺ mah⁺ näh⁺ hooy⁺. Jee' ja⁻ jnääh⁺ koō⁻ kuu⁺ kyaah⁺ he⁻ mi⁻hmaah⁺ ku'sih⁻ kin⁺ kyaah⁺ kyah⁺ ka⁻läh⁺.

18

Hī⁻ na⁻ lee' jøøh' jee' jmee⁺ Dio hih⁺

(Mr. 9:33-37; Lc. 9:46-48)

¹ Ja⁻ ba' hor⁻ ja⁻ ga⁺ ya⁺ jäh⁺ jnääh⁺ koo⁺ kih⁺ Jesús mah⁺ ga⁻ ngii⁺ jnääh⁺ juu⁺ kiyh⁺:

—¿Hij⁻ na⁻ hij⁻ jøøh' ga' jee' jmee⁺ Dio hih⁺?

² Mah⁺ ga⁺ tēeh⁺ Jesús jaa⁻ gyuu⁻, ga⁺ cheeyh⁻ jee' kyaay⁺ jnääh⁺. ³ Mah⁺ ga⁺ siyh⁺ jnääh⁺:

—Ma⁻ ra⁺ ju'dsoo' jwēēhn⁻ hnäh⁺, cher⁺ mah⁺ sa⁺ ga⁻ lä⁺ sii⁺ huu⁺ dsē⁻ kyah⁺ hnäh⁺ mah⁺ jmeeh⁺ hnäh⁺ lä⁻ koō⁻ jaa⁻ gyuu⁻, sa⁺ heh⁺ hnäh⁺ jee' jmee⁺ Dio hih⁺. ⁴ Heh⁺ lä⁻ ja⁻, hij⁻ jmää⁻ hñii⁺ hwaä⁺ lä⁻ koō⁻ gyuu⁻ la⁻, hij⁻ he⁺ ba' lee' jøøh' ya⁺ jwii⁺ kih⁺ Dio. ⁵ Hī⁻ heeh⁻ jaa⁻ gyuu⁻ lä⁻ la⁻ kwaat⁻ kin⁺, he⁻ ma⁻ heeyh⁻ jnä⁺ ba' ja⁻.

Goo- la' kih' hi- jmee+ dsa- tēh' dsa- kyaah'
(Mr. 9:42-48; Lc. 17:1-2)

⁶ Wa' hi- cha- hi-, hi- jmee' tēh' jaa- hi- mäh' la- hi- ma- lä- dsoo' dsē' kin+, llu' ga' la' kiyh' wa' ra- jāh' kih' hñ^{uu} dsa- luuy' koō- cha' too' kih' molii' he- jee~ burr~ mah' hmääh' dsih' ñiih' ga' kih' cha' jmi- ñeeh'. ⁷ He- ba' che- jwii~ dsa- jmi- gy^{uu}! Joh' he- sa' jmee+ dsa- tēyh'. Pero ko- ja- lle' kih' le' ba'. Peer+ jwii~ dsa- hi- jmee+ dsa- tēh' dsa- kyaah'. ⁸ He- ja- cher' mah' ma- gooh- o ma- tiih' ga' jmee' täh+ kyaah' dso' kye-, hnä' go- te~ ba', mah' be' ^{uu} kyah'. Jēeh', llu' ga' kyah', gwaah' jee' tääh' hi- na' jiih+, t^{uu}h' ma- gooh- o t^{uu}h' ma- tiih', lä- koh' ga' he- jwääy' hne- jee' mo' so+ ^{uu} je- kyaah' lä' to' ma- gooh- ma- tiih'. ⁹ Hi+ cher' mah' mi' nēh' ga' jmee' täh+ kyaah' dso' kye-, lle' go- te~ ba', mah' be' ^{uu} kyah'. Jēeh', llu' ga' kyah' gwaah' jee' tääh' hi- na' jiih+ kyaah' koō- mi' mi' nēh', lä- koh' ga' he- jwääy' hne- jee' mo' so+ ^{uu} je- kyaah' lä' to' mi' mi' nēh'.

Juu' na- hmää' lä- koō- la' kih' jaa- borrego hi-
na- hēē'
(Lc. 15:3-7)

¹⁰ Ni+ jaa- hi- mäh' lä- la- ta+ jmää+ hnäh' ta' koo'. Jēeh', jwēēhn~ hnäh', ángele kyaay' tääh' tää' cha' nē' Tää' kyaan+ hi- gya' gy^{uu}h'. ¹¹ Jēeh', ja' Hi- ga- lēē' ngo' la- mah' lääy' hi- na- hēē'. ¹² ¿Ha- lä' jēeh' hnäh' he- jwahn' la-? Cher' mah' jaa- dsa- cha- hñ- lä- borrego kyaah', mah' dsa- hēē' jaa-, ¿ché' sa+ beey' ko- hwēē' jee' lä- jēē+ jah' he' mah' dsooy' ta+ moh' dsa- hnääh+ hi- na- hēē'

heʔ? 13 Maʔraʔ juʔdsooʔ jwëëhn~ hnähʔ. Waʔraʔ gaʔjnäähʔ hiʔ jaaʔ heʔ, läʔchaayʔ lluʔ jwërte kyaayhʔ, läʔkohʔ gaʔ kihʔ läʔjëëʔ hiʔ saʔ naʔhëëʔ. 14 Jaʔbaʔ läʔjaʔ laʔ kihʔ Täaʔjnänʔ hiʔ gyaʔ gyuuʔ, saʔ hnøøyʔ dsaʔhëëʔ niʔ jaaʔ hiʔ pihʔ läʔlaʔ.

*Läʔlaʔ jmeenʔ mahʔ chaahʔ jneʔ øøhnʔ
(Lc. 17:3)*

15 Cherʔmahʔ jaaʔ øøhʔ maʔjmeeyʔ kooʔ heʔ hlihʔ kyahʔ, gwaʔ mahʔ goʔchiiyhʔ heʔ maʔhläähʔ kyaahʔ hneʔ, pero jeeʔ läʔuuʔ baʔ hnähʔ. Cherʔmahʔ gaʔjmeeyʔ heʔ kyahʔ, maʔlëhʔ maʔchaahʔ øøhʔ heʔ. 16 Pero cherʔmahʔ saʔ gaʔjmeeyʔ heʔ kyahʔ, jaaʔ gaʔ jaaʔ uuʔ mahʔ goʔhlëehʔ kyaayhʔ kaʔlähʔ. Jëehʔ, kyaahʔ juʔdsooʔ heʔ hlëehʔ uuʔ uuʔ dsaʔ, läʔjaʔ jmeeyʔ dsooʔ läʔjëʔ juuʔ. 17 Cherʔmahʔ niʔ kihʔ dsaʔ heʔ saʔ hiiʔ nuuyʔ, jaʔ jmeehʔ juuʔ kihʔ gwahʔ waʔraʔ gaʔtëʔ jeeʔ täähʔ läʔjëëʔ. Hiʔ cherʔmahʔ niʔ kihʔ läʔjëëʔ hiʔ täähʔ gwahʔ saʔ gaʔnuuyʔ, jmääʔ läʔkooʔ jaaʔ hiʔ saʔ maʔhëehʔ kihʔ Dio o läʔkooʔ jaaʔ hiʔ kooʔ kuʔsihʔ. 18 Maʔraʔ juʔdsooʔ jwëëhn~ hnähʔ, läʔjëʔ heʔ hñuuʔ hnähʔ hwaʔ laʔ, läʔjaʔ naʔhñuuʔ gyuuʔ yaʔjwiiʔ. Hiʔ läʔjëʔ heʔ chiihʔ hnähʔ hwaʔ laʔ, läʔjaʔ dsaʔchiihʔ gyuuʔ yaʔjwiiʔ kaʔlähʔ. 19 Kooʔ kaʔlähʔ jwëëhn~ hnähʔ, cherʔmahʔ uuʔ hnähʔ gaʔtäahʔ hnähʔ juuʔ kweeʔ hwaʔ laʔ mahʔ ngiihʔ hnähʔ heʔ hnoohʔ hnähʔ, Täaʔ kyaanʔ hiʔ gyaʔ gyuuʔ, kwaʔ bihʔ heʔ hnoohʔ hnähʔ. 20 Jëehʔ jeeʔ dsaʔñeeʔ uuʔ uuʔ koʔjøhʔ ngiiyʔ kiyhʔ, jeeʔ jaʔ häänʔ jeeʔ kiyhʔ.

Juuʔ naʔhmääʔ läʔkooʔ laʔ kihʔ jaaʔ dsaʔ hiʔ saʔ gaʔläʔjøhʔ dsëʔ

21 Ja-ga' ga-lloo' Pee' ka-läh' chuh' kih' Jesús mah' ga-ngiiy' juu' kiyh':

—¿Joh' jiih~ jmeen` jøh- dsen+ kyaah' øøhn' hi- jmee+ hlih' kin+? ¿Che' lä`jiih' të' gyii' jiih~?

22 Mah' ga-jäh' Jesús siiyh+:

—Sa+ cha- jwahn+ lä`jiih' të' gyii' jiih~. Jwahn+, gyii' jiih~ to`lo`gya' dsẽ~ gyii'.

23 'He- jää+ Dio dsa- lä`hih+ kih', jeeh' kwee- lä`koo- ga`jmeë' jaa- rey hi- ga`jmeeh' kwaat~ kih' lä`jëë+ hi- ma' jmee+ ta' kiyh'. 24 Lä+ ma' ga-løø' jmeeyh~ kwaat~ kiyh', ya`jääy+ jaa- hi- ma' ää- cha-miih- kuu'. 25 Pero dsa- he' sa+ cha- he- kyaah' mi-hmaayh` lä`jë+ he- ääy-. He-ja- ga`jmeë' rey he' hih+ wa' dsa-hneëy` go-te~ kyaah' mëy kyaah' jooy' hi' kyaah' lä`jë+ he- cha- kiyh' mah' lä`hmaah` lä`jë+ he- ääy-. 26 He-ja- ga`juuh' dsa- he' jnë' cha`në' rey mah' ga`chuuy' kyaah', ga`jäyh': "Dsa-jøøh' kyaan+, jmee' jøh- hoh' ki` jnä'. Mi'hmaah` ba' jnä' kyah' lä`jë+." 27 Ga-lä`ñih' ba' dsë' rey he' kiyh', mo`so+ ga-ngiih' gyih' kuu' he- ma' ääy- ja-, mah' ga-lääy' go-te~.

28 'Pero lä`koo- ya`hëë' ba' dsa- hi- ma' ää- kih' rey, ga`jeey' jaa- dsa-kyaayh' hi- ma' ää- ko-hi'pih' kuu' kiyh'. Ga`saayh' mah' ga`gwyih' luu' hi- he', ga`siiyh+: "Mi-hmaah' kin+ he- ääh-".

29 'Pero hi- ma' ää- kuu' kih' dsa-kyaah' he', ga`jwääy' hñiiy' huu' tii' hi- he' mah' ga`chuuy' kyaah', ga`jäyh': "Jmee' jøh- hoh' ki` jnä'. Mi'hmaah` ba' jnä' kyah' lä`jë+."

30 'Pero hi- jaa- he' sa+ ga`heeyh-. Ga`hniy' kih' mah' ga`hey' neh`ñe' lä`jiih' ga`mi-hmaayh' lä`jë+

he- ma' ääy-. ³¹ Ma' ga' jee' jee' lä' jee' dsa- kyaayh' he' lä' koo- ga' jmeey', ga' jii' jwërte kiyh', mah' na'näy' na' jmeeyh' juu' kih' rey ha- lä- ma-la'.

³² He- ja- ga' jmeey' rey mada- ja' dsa- hñaa- dsë' he', mah' ga' sïyh': "Peer- hñaa- hoh' hne- dsa- ñuuh-. Ga' jmeen' jøh- dsën- kih' lä' jë- he- ma' ääh- kin-, kih' he- ma- chuuh' cha- miih- kyaah' jnä'." ³³ ¿Ja' ma' ääh- jmii' ma' lä- ñih' hoh' kih' dsa- kyaah', lä' koo- ga' lä' ñih' dsën- kyah' hne-? ³⁴ He- ja- ga' lä' lleey' rey, ga' ngëey' ja' goo- poo- mah' lla- kyaay' jmii' lä' jiih' mi- hmaayh' lä' jë- he- ääy-.

³⁵ Ja- ga' ga' jäh' Jesús ka- läh':

—Lä' ja- ka- läh' jmeey' Täa' kyaan- hi- gya' gyuuh' kyaah' hnäh', cher' mah' sa- ga' lä' jøh' hoh' hnäh' kih' he- hlih' he- ma- jmeey' øøh' hnäh' kyah'.

19

Ga' jäh' Jesús ha- lä' la' he- beey' dsa- øøh'
(Mr. 10:1-12; Lc. 16:18)

¹ Ma- ngëey' ma- kwa' Jesús lä' jë- juu' na-, ya- hëey' hwa' Galilea, ngooy' ta- hwa' Judea, he- hla- ta- hngaah' jmii- Jordán. ² Jwëey' dsa- ga' lla- lle' kaah' kiyh' hi- ga' mi- hläy' lä' jee' dsa- dsaah'. ³ Jee' ja- ga' lla- nää' koo' kih' Jesús ko- llaa' fariseo he- ma' ka- dsëy', ga- ngiiy' juu' kiyh':

—¿Che' cha- jwë' beey' dsa- dsa- më' kyaa', kih' wa' he- cha- he-, he- sa- tih' dsëy'?

⁴ He- ja- ga' jeeh- Jesús juu' kiyh':

—¿Che' sa' ma'heh' hnäh' jee' na'sii': Hi' ga'jmää' Dio lä' ma' to'né', hi' mé', hi' ñuuh' ga'jmääy'?

⁵ Hi' ga'jäyh':

—Kih' he'ja' ba', be'e' dsa' ñuuh' cho'jmii' mah' dsa'gyay' kyaah' méy'. Mah' lä'ja', leey' jaa' ba' jee' lä'uuy'. ⁶ Ja' hñih' mo'so' laay' uu', ma'laay' jaa' ba'. Heh' lä'ja', hi' ma'laa' jaa' kaah' Dio, sa' lle' kih' llaay' —ga'jäh' Jesús.

⁷ Mah' ga'jäh' fariseo siiyh' Jesús:

—¿He'la' ja' ga'jmee' Moisé mada' chooyh' je' mah' be'e' dsa' mé'?

⁸ Mah' ga'jäh' Jesús siiyh':

—Kih' he' chaah' hnäh', he'ja' ba' ja' ga'kwa' Moisé jw'e' beeh' hnäh' dsa'mé' kyaah' hnäh'. Pero lä' ma' to'né' sa' ga'la' lä'ja'. ⁹ He'ja' jwëehn' hnäh', hi' be'e' dsa'mé' kyaa' hi' sa' cha' he' hñih' ma'jmeey' kyaah' jñah' dsa'ñuuh', mah' kaay' jñah' dsa'mé', he' jmeey' dso'kye' ba' ja'. Hi' lä'ja' hi' kaa' dsa'mé' hi' ga'beey' he', he' jmeey' dso'kye' ba' ja' ka'läh'.

¹⁰ Mah' ga'chiih' jnääh' discípulo kyaay':

—Cher'mah' lä'ja' la' kih' dsa'ñuuh' kyaah' dsa'mé', llu' ga'la' he' sa' jee' dsa' goo' go'te'.

¹¹ Mah' ga'jäh' Jesús siiyh':

—Ja' lä'jöö' lä'këh' jmi' heeh' juu' la'. Lä'këh' jmi' hi' lle' kih' heeh' ba'. ¹² Jëeh', chaa' hi' sa' na'hñaa' jmi'ngo' kih' wa'ra' ga'lä' chaay' he'ja' sa' le' jee'y' gooy'. Hi' chaa' hi' sa' na'hñaa' jmi'ngo' kih', he' ga'jmee' dsa' hñaa' dsë' kiyh', he'ja' sa' le' jee'y' gooy'. Hi' chaa' ga' jñah' hi'

saˆllaˆ dsẽˆ jeeyˆ gooyˆ kihˆ heˆ hnøoyˆ jmeeyˆ taˆheˆ
kihˆ Dio. Hiˆ læˆkẽhˆ jmiiˆ heehˆ, waˆ heeyhˆ juuˆ laˆ.

Gaˆmiˆjääˆ Jesús gyuuˆ

(Mr. 10:13-16; Lc. 18:15-17)

¹³ Jaˆgaˆ naˆjääˆ dsaˆ gyuuˆ kyaaˆ chaˆnẽˆ Jesús
mahˆ kyeyˆ gooyˆ nẽˆ kihˆ gyuuˆ mahˆ ngiiyˆ kihˆ
Dio. Pero jnäähˆ discípulo kyaayˆ gaˆjũhˆ jnäähˆ
kihˆ dsaˆ heˆ. ¹⁴ Mahˆ gaˆjähˆ Jesús siiyhˆ jnäähˆ:

—Kwaˆ jwẽˆ yaˆnäãˆ gyuuˆ taˆ laˆ kinˆ. Taˆ haˆ
hnähˆ kiyhˆ, jẽehˆ hiˆ læˆ læˆkooˆ gyuuˆ, hiˆ heˆ baˆ
jääˆ Dio læˆhihˆ kihˆ.

¹⁵ Maˆlaˆ maˆkyeyˆ gooyˆ nẽˆ kihˆ gyuuˆ heˆ,
yaˆhẽeyˆ jeeˆ jaˆ.

*Jaaˆ dsaˆ kwaãˆ hiˆ chaˆ kuuˆ gaˆhlẽehˆ kyaahˆ
Jesús*

(Mr. 10:17-31; Lc. 18:18-30)

¹⁶ Jeeˆ ngooyˆ jaˆ, jaˆ jaaˆ dsaˆ mahˆ gaˆsiiyhˆ:

—Hneˆ hiˆ læˆ taˆjwohˆ lluuˆ, ¿heẽˆ hnøøˆ
jmeenˆ mahˆ tẽehˆ jeeˆ moˆsoˆ juunˆ?

¹⁷ Heˆ jaˆ gaˆjähˆ Jesús siiyhˆ:

—¿Cheˆ ñehˆ hneˆ heˆ læanˆ lluuˆ? Jẽehˆ niˆ jaaˆ
hiˆ lluuˆ saˆ chaãˆ, jaaˆ Dio baˆ hiˆ lluuˆ. Cherˆmahˆ
hnoohˆ tẽehˆ jeeˆ moˆsoˆ juuhˆ, jaˆ miˆtehˆ læˆjẽˆ
madaˆ kihˆ Dio.

¹⁸ —¿Heẽˆ gaˆ jaˆ miˆtenˆ? —gaˆjähˆ dsaˆ heˆ.

Heˆ jaˆ gaˆjähˆ Jesús siiyhˆ:

—Taˆ jngẽehˆ dsaˆ, taˆ kaahˆ hiˆ læˆ kyaaˆ jñahˆ,
taˆ hiiˆ kihˆ dsaˆ, taˆ jmeeˆ dsooˆ kihˆ juuˆ taˆjuuˆ.

¹⁹ Waˆ hnaahˆ täãˆ kyaahˆ maaˆ kyaahˆ. Waˆ hnaahˆ
dsaˆ kyaahˆ læˆkooˆ hnaahˆ hñahˆ.

²⁰ Heˆ jaˆ gaˆjähˆ dsaˆ heˆ siiyhˆ:

—Lä⁺jē⁺ he⁻ na⁻ ma⁻mi⁻ten⁻ lä⁺jiih⁺ ma⁺ mähn⁺.
¿Hee⁻ ga⁺ hnøø⁺ jmeen⁺?

²¹ He⁻ja⁻ ga⁺jäh⁺ Jesús siyh⁺ ka⁻läh⁺:

—Cher⁺mah⁺ hnooh⁻ leeh⁺ lluu⁺ go⁻te[~], gwaah⁻
go⁻hni⁺ lä⁺jē⁺ he⁻ cha⁻ kyah⁺ mah⁺ go⁻kwēeh⁻ hi⁻
tä⁻ñee⁺. Lä⁺ja⁻ ba⁺ lä⁺cha⁻ cha⁻miih⁻ kyah⁺ gyuu⁺
jmi⁻gyuu⁺. Ja⁻ga⁺ na⁺ ñeeh⁻ mah⁺ jmeen⁺ ko⁻jøh⁺ —
ga⁺jäh⁺ Jesús.

²² Ma⁺ ga⁺nuu⁺ dsa⁻ he⁺ juu⁺ ja⁻, ngaayh⁺
ti⁻meeh⁻ dsëy⁺, jēeh⁺, ma⁺ chay⁻ cha⁻miih⁻ kuu⁺.

²³ Ja⁻ga⁺ ga⁺jäh⁺ Jesús siyh⁺ jnääh⁺:

—Ma⁺ra⁻ ju⁺dsoo⁺ jwēēhn[~] hnäh⁺, jaa⁻ dsa⁻ cha⁻
kuu⁺, jwēēh⁻ la⁺ kiyh⁺ heyh⁺ jee⁺ jmee⁺ Dio hih⁺.
²⁴ Koo⁻ ka⁻läh⁺ jwēēhn[~] hnäh⁺, sa⁺ ga⁺ jwēēh⁻ la⁺
kih⁺ jaa⁻ camey[~], ngēē⁺ to⁻gwa⁺ koo⁻ hma⁻kuu⁺
lä⁺koh⁺ ga⁺ he⁻ heh⁺ jaa⁻ dsa⁻ cha⁻ kuu⁺ jee⁺ jmee⁺
Dio hih⁺.

²⁵ Ma⁺ ga⁺nuu⁺ jnääh⁺ hlēeyh⁺ lä⁺ja⁻, ga⁺tooh⁺
jnääh⁺ jēē⁻ dsah⁺ jnääh⁺, mah⁺ ga⁻chiih⁺ jnääh⁺:

—¿Hi⁺ ba⁺ lä⁺ä⁺ ja⁻?

²⁶ Lä⁺ ma⁻ jēey⁺ ja⁻ jnääh⁺, ga⁺jäyh⁺:

—He⁻ la⁻, sa⁺ lä⁺kēh⁺ dsa⁻ jmi⁺ jmee⁺, pero Dio
ga⁻lä⁺jē⁺ ba⁺ liyh⁺ jmeey⁺.

²⁷ Ja⁻ga⁺ ga⁺jäh⁺ Pee⁺ siyh⁺:

—Ma⁻jä⁺ ba⁺ lä⁺jē⁺ he⁻ cha⁻ kyaa⁺ jnääh⁺ mah⁺
jmee⁺ jnääh⁺ ko⁻jøh⁺ kyaah⁺ hne⁻. ¿Hee⁻ ba⁺ na⁻
hñah⁺ jnääh⁺?

²⁸ He⁻ja⁻ ga⁺jäh⁺ Jesús siyh⁺:

—Ma⁺ra⁻ ju⁺dsoo⁺ jwēēhn[~] hnäh⁺, wa⁺ra⁻
ga⁻tē⁺ jee⁺ le⁺ hmēē⁺ lä⁺jē⁺ go⁻te[~], ma⁺ja⁻ gya⁻
Hi⁻ga⁻lēē⁺ngo⁺ la⁻ jøøh⁺ jee⁺ jmeey⁺ hih⁺. Hi⁺
lä⁺jēē⁺ hnäh⁺ hi⁻ jmee⁺ ko⁻jøh⁺ kyaah⁺ jnä⁺, lä⁺ja⁻

ka-läh' nah' hnäh' nē' gya-to' hma-sii~ mah' llah' hnäh' ta' kih' lä-jëë' gya-to' nää' dsa- Israel. 29 Lä-jëë' hi- ma-tuu- dsē' ma-hwëë- cha'neh- kih', ma-beey' dsa-mē' øøyh- dsa-ñuu- øøyh-, ma-beey' cho'jmiy-, ma-beey' dsa-mē' kyaay', ma-beey' jooy', ma-bey' hwa' kiyh', cher'mah' ga-bey' lä-jë' he- ja- kwaat~ kin+, hi- he' hyoh+ hña-loo' ga-lä-koh' he- ga-jä' kiyh' jmi-gyuu- la-, hi- lä-ja- tēyeh' jee' mo-so+ juuy'. 30 Pero jwëë' hi- ya-nää' to-nē', hi- he' jä' kēë-. Hi- jwëë' hi- ya-nää' kēë-, hi- he' lee' to-nē'.

20

Juu' na-hmää' lä-koo- la' kih' hi- hña- dsē' kyaah' dsa juu' kyaay'

1 He- jāä+ Dio dsa- lä-hih+ kih', jeeh' kwee- lä-koo- ga'jmeē' jāa- dsa-juu' cha'neh+ hi- ñee' tiih~ go-te' na'hnaäh- hi- jmeē' ta' jee' na-jnää' chaah' wii- jēh' kiyh'. 2 Ma' ga-lä-ee+ kiyh' kyaah' lä-jëë' dsa- he' ha- lä-koo- te' mi-hmaayh' kih' koo- jmi+ ta', ga-cheey' jee' na-jnää' chaah' jēh' kiyh'. 3 Ya-hëëy' ka-läh' ko-hi' ñu' ta-la+ tiih~, jee' ja- ga-jëëy' dsa- hi- ma' tääh' je'hmooh' hi- sa+ cha- ta' kih'. 4 He-ja- ga-siiyh': "Hnäh' ka-läh' go-nää' hnäh' go-jmeē' ta' jee' na-jnää' chaah' jēh' kin+. Mi'hmaah' ba' jnä' na'tee' kyah' hnäh'." Hi- na'nää' ba' dsa- he'. 5 Dsa-juu' he' ya-hëë' lä-hmëë' ma' ga-tē' llä'hyoo+, hi- koo- ka-läh' ma' ga-tē' ko-hi' hnē- ta- ga-hloo'. Ja-ba' lä-ja- ga-hëëy' kih' jñah' ka-läh' hi- na'jmeē' ta' kiyh'. 6 Ma-ngoo' ga-tē' ko-hi' hña', ya-hëëy' ka-läh'

mah' ga'jnäy'h' jñah' ga' dsa- hi- sa- cha- ta' kih'. Mah' ga'siyh': "¿He-la' tääh' hnäh' jee' la- lä'taa' jmi' mah' sa- cha- ta' jmeeh- hnäh'?" 7 He-ja- ga'jäh' dsa- he' siyh': "Kih' he- sa- cha- ni- jaa- hi- ma-kwëeh' jnääh' ta', he-ja- ba' na- he- tøøh' jnääh' jee' la-." He-ja- ga'jäh' dsa- jmu' chaah' jeh' ja-, siyh': "Go-nää' hnäh' ka-läh', go-jmee' hnäh' ta' jee' chaah' jeh' kin'. Mi'hmaah' ba' jnä' na'tee' jñeeh' hnäh'."

8 'Ma' ga'nmu- jmi' ja-, ga'jmeey' dsa-jmu' mada- kih' hi- ma' jää- moz~, ga'jäyh' siyh': "Tee' ga-lä-jëe- dsa- hi- ma-na'jmeey' ta', mah' mi'hmaah' jñeey' na'tee' kih' ko- jmi' ta'. Løø' kyaah' hi- ma-na'nää' këe- go-te- mah' mi-lla- jaa' hi- ma-na'nää' to-në'." 9 Lä-jëe- hi- ga-taah' jmeey' ta', ma-ngoo' ga-të' ko-hi' hña', ya-näy' ma' jaa- ma' jaa- ga-ko- jñee' na'tee' kih' ma' ko- jmi' ta'. 10 Ja-ga' ga-lla-nää' hi- ga-taah' to-në' na'jmeey' ta'. Ma' tëeyh' cha-ga'mi- jñeey' 'ma' laay'. Pero ga-hyoyh' ja-ba' kih' ko- jmi' ta' ba' ka-läh'. 11 Ma' ga-kooy' jñeey' ga-løoy' cha-häy- dsa-jmu', 12 ga'jäyh': "Hi- ma-na'nää' këe- go-te', ga'jmeey' ta' ko- hor- ba', mah' ja-ba' kwee- ma-mi-hmaah' kiyh' lä-koh' te' he- ma-mi-hmaah' kya- jnääh' hi- ma-jëe- wi' cha-hyoo- lä-taa' jmi'", ga'jäyh' siyh' dsa-jmu' chaah' jeh'. 13 He-ja- ga'jäh' dsa-jmu' siyh' jaa- hi- ti-choo' juu' he': "Sa- cha- jmeen- hña- dsen- kyah' hne- ome-. ¿Ja' ma-tooh' jne' juu' kwee- he- mi'hmaahn' kyah' na'tee' kih' ko- jmi' ta'? 14 Kii' ba' hne- jñeeh' mah' gwaah- kyah'. Jëeh' lä-na-

hyoh⁻ dsen⁺ ma⁻kwëehn⁺ hi⁻ ma⁻he[~] këë⁻ go⁻te[!],
 ja⁻ba[!] lä⁺ko^o-te[!]he⁻ ma⁻kwëehn⁺ hne⁻. ¹⁵ ¿Che⁺ sa⁻
 na⁻ngën[!] jwë[!] jmeen⁻ lä⁺ hyoh⁻ dsen⁺ kyaah[!] kuu[!]
 kin⁻? ¿O che⁺ wii[!] hoh[!] kih[!] he⁻ jmeen⁺ llu[!] dsen⁻?”
 ga⁻jäh[!] dsa⁻juu[!] he[!]. ¹⁶ Lä⁺ja⁻ le[!], hi⁻ ya⁻nää[!] këë⁻,
 hi⁻ he[!] lee[!] to⁻në[!]. Hi⁻ ya⁻nää[!] to⁻në[!], hi⁻ he[!] jä[!]
 këë⁻. Jëeh[!], jwëë[!] hi⁻ na⁻teeh[!], pero miih⁻ go⁻te[!]
 ba[!] hi⁻ na⁻lleeh[!] —ga⁻jäh[!] Jesús.

Ngoo[!] hnë⁻ jiih[~] jmeeh[~] Jesús juu[!] he⁻ juuy[!]
(Mr. 10:32-34; Lc. 18:31-34)

¹⁷ Ma[!] hää[!] Jesús jwë[!] ngooy[!] ta⁺ Jerusalén,
 ga⁻tëyh[!] kah[!] lä⁺ jëë⁺ gya⁻tuu[!] jnääh[!] mah[!] ga⁻siih⁺
 jnääh[!]:

¹⁸ —Jëë⁻ da[!] hnäh[!], dsa⁻nø[!] jne[!] ta⁺ Jerusalén. Jee⁻
 oo⁺ ngëë[!] dsa⁻ Hi⁻ ga⁻lëë[!] ngo[!] la⁻ ja[!]goo⁻ jmi⁻ dsa⁻
 kaah[!] kyaah[!] ta⁻ jwoh[!] kyaa[!] ley. Hi⁻ he[!] bääh⁺ jnä[!]
 dsöö[!] mah[!] jngëeh[!] dsa⁻ jnä[!]. ¹⁹ Ja⁻ ga⁻ ngëëy[!] jnä[!]
 ja[!]goo⁻ dsa⁻ hi⁻ sa⁻ laa[!] judiu. Mah[!] mi⁻ kwayh[!]
 jnä[!], jmi⁻ baay[!] jnä[!], ja⁻ ga⁻ dsa⁻ täay[!] jnä[!] dsöh[!]
 hma⁻ cru⁻. Pero lä⁺ jiihn[!] ka⁻ läh[!] ga[!] ma⁻hya⁻ hnë⁻
 jmi[!].

Jacobo kyaah[!] Jwaa⁻ ga⁻ngiiy[!] he⁻ gyay[!] jwoo[!]
kih[!] Jesús
(Mr. 10:35-45)

²⁰ Ja⁻ ga⁻ ja[!] më[!] Zebedeo kyaah[!] lä⁻ uu[!] jo⁻ ñuu[!]yh⁻,
 ga⁻ juuyh[!] jnëy[!] cha⁻ në[!] Jesús mah[!] ga⁻ chuuy[!]
 kyaah[!]:

²¹ —¿Hee⁻ jwiih[!] jnä[!]? —ga⁻ jäh[!] Jesús siih⁺.

—Hi⁻h[!] lä⁻ uu[!] chih⁻ kyaan⁺, jmee[!] mada⁻
 dsa⁻ täayh[!] koo[!] kyah[!] wa⁻ ra⁻ ga⁻ tē[!] jee[!] jmeeh[!]

hih⁺, jaa⁻ jwoo¹ ra⁻lluu¹ kyah¹ hi⁺ jñah^ʔ jwoo¹ ra⁻kēh¹ kyah¹ —ga⁺jäh^ʔ dsa⁻mě^ʔ he^ʔ siiyh⁺ Jesús.

²² He⁻ja⁻ ga⁺jēeh⁻ Jesús juu¹ kiyh¹, siiyh⁺:

—Sa⁺ ñeh^ʔ hnäh^ʔ hee⁻ na⁻ ngiih^ʔ hnäh^ʔ. ¿Che^ʔ tääh⁺ hnäh^ʔ jēeh¹ hnäh^ʔ lli^ʔwii^ʔ he⁻ na¹ ga^ʔ jēen⁻? ¿Che^ʔ lä⁻be^ʔ hoh^ʔ hnäh^ʔ dsa⁻ngēeh^ʔ hnäh^ʔ he⁻ wii^ʔ he⁻ na¹ ga^ʔ dsa⁻ngēen⁻?

—Tää⁺ ba^ʔ jnääh¹ —ga⁺jäyh^ʔ.

²³ He⁻ja⁻ ga⁺jäh^ʔ Jesús siiyh⁺:

—Ma⁻ra⁻ he⁻ jēeh¹ ba^ʔ hnäh^ʔ lli^ʔwii^ʔ he⁻ na¹ ga^ʔ jēen⁻, hi⁺ dsa⁻ngēeh^ʔ hnäh^ʔ he⁻ wii^ʔ he⁻ na¹ ga^ʔ dsa⁻ngēen⁻. Pero he⁻ nah¹ hnäh^ʔ jwoo¹ ra⁻lluu¹ o jwoo¹ ra⁻kēh¹ kin⁺, sa⁺ ga⁺tēen⁻ kwan⁻. He⁻ ja⁻ hyoh⁺ hi⁻ na⁻lleeh^ʔ kyaa¹ Täa⁺ kyaan⁺ ba^ʔ ja⁻.

²⁴ Gyaa¹ discípulo dsa⁻kyaah^ʔ jnääh¹ ga⁺lä⁻lleey^ʔ kyaah^ʔ lä⁻uu^ʔ hi⁻ he^ʔ, ma^ʔ ga⁻nuuy^ʔ juu¹ ja⁻.

²⁵ Ja⁻ga⁺ ga⁺tēē⁺ Jesús kih¹ lä⁻jēē⁺ jnääh¹ mah¹ ga⁺siiyh⁺ jnääh¹:

—Ñeh^ʔ ba^ʔ hnäh^ʔ lä⁻koo⁻ jmee⁺ dsa⁻ta^ʔ hi⁻ jmee⁺ hih⁺ kih¹ dsa⁻gooy¹, kaayh⁻ lä⁺lla⁺ dsēy¹. Dsa⁻kaah^ʔ he^ʔ kaah⁻ lä⁺tē⁻ dsēy¹ dsa⁻gooy¹. ²⁶ Pero jee^ʔ kyah¹ hnäh^ʔ sa⁺ cha⁻ he⁻ kih¹ jmeeh¹ hnäh^ʔ lä⁻ja⁻. Hi⁻ hnøø¹ leē^ʔ jøøh¹ ga^ʔ kih¹ lä⁻jēē⁺ hnäh^ʔ, hi⁻ he^ʔ tēē⁻ jmee¹ ta^ʔhe¹ kih¹ lä⁻jēē⁺ ba^ʔ. ²⁷ Hi⁻ hnøø¹ ka¹ nē¹ kih¹ jee^ʔ lä⁻jēē⁺, hi⁻ he^ʔ tēē⁻ jmeey¹ ta^ʔhe¹ kih¹ lä⁻jēē⁺ ba^ʔ.

²⁸ Jēeh^ʔ, sa⁺ ma⁻ja⁻ Hi⁻ga⁺lēē^ʔngo¹ la⁻ mah¹ jmee¹ dsa⁻ ta^ʔhe¹ kiyh¹, ma⁻jan⁻ mah¹ jmeen⁻ ta^ʔhe¹ kih¹ dsa⁻ ba^ʔ. Ma⁻jan⁻ mah¹ kwaan⁻ hñiin⁻ juun^ʔ, he⁻ ja⁻ kēē¹ jma⁻ mah¹ lää^ʔ jwēē^ʔ dsa⁻.

*Ga⁻mi⁺hlää^ʔ Jesús uu¹ dsa⁻tuu^ʔ
(Mr. 10:46-52; Lc. 18:35-43)*

29 Lắkoō ma' ga'hwēēȳ jwiī Jericó, jwēē' jwēрте dsā ma' cháa' kaah' kiyh'. 30 Ma' tǎāh' uu' dsā-tuu' koo' jwē'. Lắkoō ma' ga'nuuy' ngoo' Jesús cha'jwē' jā, ga'løoy' hlēēyh' kī-gaā, ma' jāyh'.

—Dsā-jøøh' kyaan̄, hnē hī laa' sa'jū kih' David, wa' lă-ñih' hoh' kyaa' jnāäh'.

31 Hi' ga'juuh' dsā kiyh', mah' mo'so' ma' tooyh' miih'. Pero dsā-tuu' he' cha-ga'miuh' miuh' ma' tooyh'.

—Dsā-jøøh' kyaan̄, sa'jū kih' David, wa' lă-ñih' hoh' kyaa' jnāäh'.

32 Ja-ga' ga'noo' Jesús, mah' ga'tēēyh' ga'siiyh':
—¿Heē hnooh' hnäh' jmeen' kyah' hnäh'?

33 He-ja- ga'jäh' dsā-tuu' he' siiyh':

—Dsā-jøøh' kyaan̄, hnøø' jnāäh' lă'jnā' mi'nē' jnāäh'.

34 Ga'lă-ñih' dsē' Jesús kiyh', ga'sooyh' mi'nē' dsā-tuu' he'. Lă'chah' ja- ga'lă'jnā' mi'nēy'. Hi' ga'jmeey' kō-jøh' kyaah' Jesús.

21

*Ga'he' Jesús na-dsēē' burr' jwiī Jerusalén
(Mr. 11:1-11; Lc. 19:28-40; Jn. 12:12-19)*

1 Ja-ga' tēēy' Jerusalén ga'nāay' chuuh' jwiī Betfagé, koo' kih' moh' Olivo. He-ja- ga'jmeē' Jesús mada' kih' uu' dsā-kyaa' jnāäh'. 2 Ga'siiyh':

—Go-nāā' hnäh' ta' jee' jwiī he- nøø' ta' cha'nē'. Jee' oo', jnāäh' hnäh' jaa- burr' hyaa' hi- na-hñuuh' hi- jāā' gyuū. Ja- cheeh' hnäh' mah' ya'jāäh' hnäh' kin'. 3 Cher'mah' cháa- jaa- hi-

ga⁻ngii^ʔ juu[!] kyah[!] hnäh^ʔ, ja⁻ jwiih^ʔ hnih^ʔ: “Jmee⁻ bii[!] kih[!] Dsa⁻jøøh[!] kyaa[!] jnääh[!] ba[!] la⁻, चाह^ʔ ba[!] ya[!]jää^ʔ jnääh[!] ka⁻läh^ʔ”, jwiih[!] hnih^ʔ.

⁴ Lä⁻ja⁻ ga⁻la[!] mah[!] lä⁻te[!] lä⁻koo⁻ ga⁻jäh^ʔ jaa⁻ hi⁻ ga⁻ngëe⁻ juu[!] kih[!] Dio llo^ʔjoo[!], lä⁻ ma[!] ga⁻jäyh^ʔ:

⁵ Chiih[!] dsa⁻ hi⁻ tääh^ʔ jwii⁻ Sión:

“Jëe⁻ da[!], hiji⁻ Rey kyaah[!] hnäh^ʔ ja[!] jee[!] kyah[!] hnäh^ʔ. Hwaay[!] jwërte, na⁻dsëey[~] jaa⁻ burr[~], na⁻dsëey[~] joo^ʔ burr[~] hyaa[!] hi⁻ tēe[!] ka⁻løø[!].”

⁶ Na⁻nää[!] ba[!] hi⁻ he^ʔ, ga⁻jmeey^ʔ lä⁻koo⁻ te[!] mada⁻ he⁻ ga⁻jmeey^ʔ Jesús kiyh[!]. ⁷ Na⁻kyaay^ʔ jaa⁻ burr[~] hyaa[!] hi⁻ jää⁻ gyuu⁻, ja⁻ga[!] ga⁻kye⁻ dsa⁻ hmiih⁻ kih[!] ka⁻luu[!] burr[~] mäh[!] he^ʔ mah[!] ga⁻wii[!] Jesús.

⁸ Jwëe^ʔ jwërte dsa⁻ ma[!] tääh^ʔ jee[!] ngooy[!] ja⁻. Ko⁻llaa[!] ga⁻ja[!] hmiih⁻ kih[!] cha[!]jwë[!] hi⁻ jñah[!] ga⁻hnä[!] niih[!] hma⁻ ga⁻jay[!] cha[!]jwë[!]. ⁹ Dsa⁻ hi⁻ ma[!] chaa[!] kaah[!], kyaah[!] hi⁻ ga⁻nää[!] jää[!] ma[!] tooyh[~] cha⁻miih⁻ miih[!], ma[!] jäyh^ʔ:

—¡He⁻ ba[!] che⁻ lluu[!] sa[!]ju⁻ kih[!] David! ¡Dio kyaah[!] hi⁻ ja[!] lä⁻hih⁻ kiyh[!]! ¡He⁻ ba[!] che⁻ lluu[!] hi⁻ jøøh[!] hi⁻ gya[!] gyuu[!]!

¹⁰ Lä⁻koo⁻ ma[!] ga⁻he[!] Jesús Jerusalén, lä⁻kaa⁻ jee[!] jwii⁻ ga⁻chi[!] ga⁻jwaa[!] dsa⁻, ma[!] ngiiy⁻ juu[!]:

—¿Hiji⁻ ba[!] na⁻?

¹¹ Mah[!] ma[!] jäh^ʔ dsa⁻:

—Hi⁻ na⁻ he^ʔ Jesús, jaa⁻ hi⁻ ngëe[~] juu[!] kih[!] Dio hi⁻ chaa⁻ Nazaret hwa[!] Galilea.

Ga⁻hwëe[!] Jesús dsa⁻ hi⁻ ma[!] tääh^ʔ hñii⁻ jee[!] chih[!] gwah⁻

(Mr. 11:15-19; Lc. 19:45-48; Jn. 2:13-22)

12 Ma⁻ngëë' he⁻ ja⁻, ga⁻lloo' Jesús ho'hne⁻ kih' gwah⁺ juuh⁺. Ga⁻hëëy' kih' lä⁻jëë⁺ dsa⁻ hi⁻ ma⁻lla⁻ hmooh'. Ga⁻saa' ga⁻jaay' na⁻mes⁻ kih' dsa⁻ hi⁻ ma⁻ mi⁻sii' kuu', hi⁻ ga⁻saa' ga⁻jaay' jee' nøø' hmooh' kih' hi⁻ ma⁻ hnëë⁻ juu⁻. 13 Mah' ga⁻siiyh⁺:

—Lä⁻la⁻ lle⁻ juu' kih' Dio: “Hne' kin⁺ lä⁻chee⁻ hne' jee' ngii⁺ dsa⁻ kih' Dio.” Pero ma⁻jmeeh' hnäh' lä⁻koo⁻ too⁻ jee' dsa⁻taah' dsa⁻hii⁻ ba'.

14 Jee' ma⁻ chih' gwah⁺ juuh⁺ ja⁻, ya⁻nää' dsa⁻tuu' kyaah' dsa⁻jluuh' cha⁻në' Jesús mah' ga⁻mi⁻hlääy'. 15 Pero ga⁻lä⁻lee⁻ lä⁻jëë⁺ jmi⁻dsa⁻ kaah' kyaah' ta⁻jwoh' kyaa' ley ma⁻ ga⁻jëëy' lä⁻jë⁻ he⁻ juh⁻gaa⁻ he⁻ ga⁻jmeë' Jesús jee' ja⁻. Hi⁻ ga⁻lä⁻lee⁻y' ka⁻läh' lä⁻koo⁻ ma⁻ ga⁻jëëy' tääh' chih⁻ tooh⁻ miih' koo' gwah⁺ ja⁻:

—iHe⁻ ba' che⁻ lluu' hi⁻ laa' sa⁻ju⁻ kih' David! — ma⁻ jäh' chih⁻ he'.

16 He⁻ ja⁻ ga⁻jäh' dsa⁻kaah' he' siiyh⁺ Jesús:

—¿Che⁻ nuuh⁻, hee⁻ na⁻ hlëeh⁻ chih⁻ tääh' na⁻?

—Nuu⁺ ba' jnä⁻ —ga⁻jäh' Jesús—. Hnäh' na⁻ che⁻ sa⁻ ma⁻heh⁻ hnäh' jih⁻koh' jee' na⁻sii⁻ lä⁻la⁻:

Lä⁻jëë⁺ chih⁻pih', lä⁻kye⁻ hi⁻ tuh', hne⁻ Dio ma⁻mi⁻tëeh' hnih' kwee⁻ ha⁻ lä⁻ jmeey' juuh⁻ kyah'.

17 Mo⁻so⁻ ga⁻jmääy' he' dsa⁻ he'. Ya⁻hëë' Jesús jee' jwii⁻ Jerusalén ja⁻, ngaayh' ta⁻ jee' jwii⁻ Betania, jee' ja⁻ ga⁻jäy'.

Ga⁻jwä' Jesús dso⁻jwii⁻ kih' chaah' higo

(Mr. 11:12-14, 20-26)

18 Tiih⁻ ga⁻ jyoh' jmi⁻, ñee' ka⁻läh' Jesús ta⁻ jwii⁻ Jerusalén. Peer⁺ ja⁻ kyoyh⁺ jee' hääy' jwë'. 19 Koo'

jwē' jee' ngooy' ja- ga' jēy' koo- chaah' higo. Mah' ngooy' na' jēy- che' hii' mii'. Ma' ga' jēy', ni' koo- mii' sa' cha- hii', ma' la' moo- jmah' ba' choo'. Mah' ga' siyh' chaah' hma- ja-:

—Jih' koh' mo' so' hii' mii' kyah' hne-.

Lä' chah' ja- ga' lä' kii' chaah' higo ja-. ²⁰ Ma' ga' jēe' jnääh' ha- lä' ga' jmee' Jesús, ga' jēe' dsah' jnääh', mah' ga' jäh' jnääh':

—¿Ha- lä' ma' lä' kii' chah' go-te' chaah' higo na'?

²¹ He- ja- ga' jäh' Jesús siyh' jnääh':

—Ma' ra' ju' dsoo' jwēhn~ hnäh', cher' mah' dsoo' hoh' hnäh' hi' sa' jmeeh' hnäh' to' hu' dsē-, ja' ma' la' he- la- le' jmeeh' hnäh'. Le' jwih' hnäh' moh' chih' na-: “Jñuuh' jee' na-, jwää- hñah' cha' jmi- ñeeh”, hi' lä' ja- le'. ²² Lä' jē- he- ngi' hnäh' kih' Dio, cher' mah' dsoo' hoh' hnäh', hñah' ba' hnäh'.

*He- ja' gyuh' ba' hih' he- jmee' Jesús
(Mr. 11:27-33; Lc. 20:1-8)*

²³ Lä' koo- ma' ga' lloo' Jesús jee' chih' gwah' juh' ga' lōoy' mi- tēy' dsa-. Ma' ga' llä' nää' cha' nēy' dsa- kaah' kyaa' jmi- dsa-, kyaah' dsa- gyuh', ga' ngi' juu' kih' Jesús:

—¿Che' cha- jwē' kyah' he- jmeeh- lä' jē- he- na-? ¿Hii- kih' hih' he- jmeeh- lä' na-?

²⁴ He- ja- ga' jēeh- Jesús juu' kiyh', ga' siyh':

—Ngin' koo- mi' juu' kyah' hnäh' ka- läh'. Jēeh' da' hnäh' kin' jää', ja- ga' jwahn- hi- kih' hih' he- jmeen' lä' la-. ²⁵ ¿Hii- ga' jmee' hih' he- ga' chaa' Jwaa' dsa- jmi-, che' Dio o che' dsa- ñuh'?

Jee' tääh' ja- ma' llay- juu' kyaah' dsa- kyaayh', ma' jäyh':

—Cher'mah' ga-jäh' jne', hih- kih' Dio ba' ja-, Jesús jäh': “¿He-la' sa' ga-lä-dsoo' hoh' hnäh' kiyh' ga- ja-?” ²⁶ Hi- cher'mah' ga-jäh' jne', ja' hih- kih' dsa- ba' ja-, hii' goo- jnän' kyaah' dsa-, jëeh', lä-jëë- dsa- ma' jmää- kwaat- Jwaa- ma' laa' jaa- hi- ma' ngëë- juu' kih' Dio —ma' jäh' dsa-kaah' he'.

²⁷ He- ja- ga-jäh' dsa-kaah' he' ga-siiyh- Jesús:

—Sa- ñe' jnääh'.

Mah' ga-jëeh- Jesús juu' kiyh' ka-läh', ga-siiyh-:

—Ni- jnä' sa' jmeehn- juu' hi- ga-jmee' hih- he- jmeen- he- la-.

Juu' na-hmää' lä-koö- la' kih' uu' chih-ñüüh-

²⁸ He- ja- ga-ngii' Jesús juu' kiyh' ka-läh':

—¿Hee- hüüdsë- jmeeh- hnäh' kih' he- jwahn- la-? Jaa- dsa- ma' chaa- uu' chih- kyaä'. Ga-siiyh- jaa- chih- he': “Gyüü- kyaan-, goh' na' go'jmeeh' ta' jee' na-jnää' chaah' wii- jëh' kin-.” ²⁹ He- ja- ga-jäh' chih- he' siiyh- jmiiy-: “Sa- hnoon' nün-.” Ko-hwëë' ga' ja-, ga-lä-sii' hüüdsë- kiyh' mah' ngooy'. ³⁰ Ja-ga' ga-tëëyh' hi- jaa- he', ga-jmeey' mada- kiyh' lä-koö- ga-jmeey' mada- kih' hi- to-në' he'. Jooy' he' ga-jäh': “Nee'tää', nü' ba' jnä'.” Mah' sa- ñeey'. ³¹ ¿Hii- jaa- jee' lä-uu' ga-jmee' lä- hnø' jmiiy-?

Mah' ga-jäh' dsa- he':

—Hi- to-në' ba'.

He- ja- ga-jäh' Jesús siiyh-:

—Ma' ra- ju'dsoo' jwëëhn- hnäh'. Lä-jëë- hi- koö' ku'sih- kyaah' hyaa' hi- ga-nää' kyaah' wa'

hī- cha- hī-, dsa- taah` jee' jmee- Dio hih+ jaa' ga-
 lä'koh' ga' hnäh'. ³² Jëeh' ja' Jwaa- jee' kyah' hnäh',
 ma' mi-jnääy- ha- lä- ma' go'taah' hnäh' kyaah'
 he- llu' mah' sa- ga- lä' heeh' hnäh' kiyh'. Pero dsa-
 hī- koo' ku'sih- kyaah' hyaa' hlëeh' he' ga- lä' heey'
 kiyh'. Ma-ke- ga-jëeh` hnäh' ga- lä' hee' dsa- kih'
 Jwaa-, pero ni- lä' ja- sa- ga- lä' dsa~ hoh' hnäh'
 miih- mah' ma' lä' heeh' hnäh' kiyh'.

*Juu' na-hmää' lä' koo- la' kih' dsa- hi- ga-høø' ta'
 kih' jñah'*

(Mr. 12:1-12; Lc. 20:9-19)

³³ Nu- da' hnäh' jyoh' juu' na-hmää'. Ma' cha-
 jaa- dsa- juu' hi- ga-tää' koo- nää' chaah' wii- jeh'
 '. Ga-jney' lä'ku' lä' jii', ga-mi'lluy' jee' ma' hwëey'
 jmih' mi'jeh' ja-. Ga-chiyh' koo- na'hyah- he- ñii'
 jee' ga-wii' dsa- hi- ga-taah` ga-høø' jee' na-jnää'
 chaah' jeh'. Ma' ga-la' he- ja-, ga-tooyh- goo- dsa-
 he- høoy' ma' to'dsaah`. Ja-ga' ya'hëey' ngooy' uu'.
³⁴ Ma' ga-lloo' jii- kih' mi'jeh' ja-, ga-cheey' moz~
 kyaay' jee' ma' tääh' dsa- høø- ta' kiyh' mah' ma'
 kooy' heey' he- ma' tëey-. ³⁵ Ma' ga-lla- nää' moz~
 he' jee' na-jnää' chaah' wii- jeh' kih' dsa-juu'y', dsa-
 hī- ma' tääh' høø- he' ga-jney' jwë' kih' moz~ he'.
 Ko-llaa' ga-jmi' ga-baay', jñah' ga-jngëeyh' go-te-,
 hī- jñah' ko-llaa' ga-tey' kuu' kih'. ³⁶ Ga-cheey'
 lä-hmëe' jñah' ga' moz~, jwëë' ga- lä'koh' ga- hī-
 ga-cheey' to-në'. Ja-ba' lä' ja- ga-jmeey' kih' hī-
 he'. ³⁷ Jee' ga-dsaa' ga-cheey' jooy'. Ma' jmeey-
 huudse-: "Go- jmee' ga' dsa- oo- he' kih' chih-
 kyaan- la-". ³⁸ Ma' ga-jëe' dsa- hī- ma' høø- chaah'
 jeh' ja-, ja' chih- he', ga-taayh` ga'llay' juu' kyaah'

dsa⁻kyaayh': "Hi⁻ oo⁺ na⁻, hi⁻ ja⁺ kyaah' ta' jnan⁻. Wa' jngëeh' jnih' mah' jan' kyaah' heey' he⁻ ma' tēy⁻." ³⁹ He⁻ja⁻ ga⁻saah' dsih'. Ga⁻lleey⁻ ta⁻ ka⁻hne⁻ jee' ma' na⁻jnaä' chaah' jeh' ja⁻, mah' ga⁻jngëeh' dsih'. ⁴⁰ Wa⁻ra⁻ ga⁻lloo' dsa⁻j^uh' chaah' jeh' ja⁻, ¿hee⁻ ba' jmeey' kih' dsa⁻ hi⁻ jmee⁺ ta' kiyh' he', laah' hnäh'? —ga⁻jäh' Jesús.

⁴¹ Mah' ga⁻jēy⁻h⁻ kih' Jesús:

—Sa⁺ lä⁺ nih' dsē' jngëeyh' dsa⁻ hi⁻ hñaa⁻ dsē' he', mah' tooyh⁺ goo⁻ jñah' hi⁻ jmee' ta' kiyh'. Hi⁻ he' ba' ngēē' mi⁺jeh' wa⁻ra⁻ ga⁻tē' jii⁻ he⁻ chooyh' —ga⁻jäyh' siyh⁺ Jesús.

⁴² Mah' ga⁻jäh' Jesús siyh⁺ ka⁻läh':

—¿Che' jih'koh' sa⁺ ma⁻heh⁻ hnäh' juu' kih' Dio jee' na⁻sih⁻ lä⁻la⁻?:

Ja⁻ba' kuu⁻ he⁻ sa⁺ ga⁻tih' dsē' tē⁻hyah⁺, he⁻ja⁻ ba' ga⁻jä' lä⁻koo⁻ mi⁺kuu⁻ he⁻ kye⁻ dsa⁻ to⁻nē' kih' koo⁻ hne' j^uh⁻.

Dio ba' he' hi⁻ ga⁻jmee' lä⁻ja⁻, he⁻ja⁻ dsaa⁻ dsē⁻ jne', ga⁻jäh' Jesús.

⁴³ 'He⁻ja⁻ jwëëhn⁻ hnäh', jñuh' Dio ta' he⁻ ma⁻na⁻hñaa⁻ hnäh' jmeeh' mah' tooyh⁺ goo⁻ jñah' hi⁻ jmee⁺ ta' lä⁻lle' kih'. ⁴⁴ Hi⁻ täh⁺ nē' kuu⁻ ja⁻, hi⁻ he' chu⁻jøø' jmi⁻ngo' kih'. Hi⁻ wa⁻ra⁻ ga⁻to⁺h' kuu⁻ ja⁻ nē' kih' dsa⁺, jleeyh' go⁻te⁻.

⁴⁵ Lä⁺ ma' ga⁻nuuy' juu' lä⁺ dsoo⁻ he⁻ ga⁻hlëeh' Jesús, lä⁻jēē⁺ jmi⁻dsa⁻ kaah' he' kyaah' dsa⁻ fariseo ga⁻tah' dsēy' he⁻ ga⁻hlëeh' Jesús kiyh' kyaah' juu' na⁻hmää' ja⁻. ⁴⁶ Ma' hnooh⁻ dsa⁻kaah' he' ha⁻ lä⁺ jee' ma' saayh' Jesús. Pero ma' goyh⁺

kyaah' dsa-, jeeh' ma' jmaa~ dsa- kwaat~ Jesús
laay' jaa- hi- ngëe~ juu' kih' Dio.

22

*Juu' na-hmää' lä-koö- la' jmü' jee' dsa-jee' goo-
dsa-*

(Lc. 14:15-24)

¹ Koö- ka-läh' ga-hlëeh' Jesús juu' na-hmää',
ga-jäyh':

² —He- jää- Dio dsa- lä-hih- kih', jeeh' kwee-
lä-koö- ga-jmee' jaa- rey hi- ga-jmee' koö- jmü'
ma' ga-jee' goo- chih- kyaay'. ³ Ga-cheey' moz~
mah' dsa-tëeyh- lä-jëe- hi- ma-na-la- juu' ya-nää'
jmü' kih' hi- dsa-jee' goo-. Pero ni- jaa- dsa-
he' sa- ga-hii' ma' ya-nää'. ⁴ Ga-të' to' jiih-
ga-cheey' jñah' ga' moz~ mah' ga-siiyh-: “Chiih'
hi- ma-na-la- juu' ya-nää', ma-na-la- ba' ma' he-
kuyh-. Ma-jmeen' mada' ma-jngëeh- dsa- kya'
kyaah' jñah' ga' jah' hi- ga-mi-gyan'. Ya-nää' hnäh'
ja-, jee' le' jmü' kih' hi- jee' goo-, jëeh', ga-lä-jë- ba'
ma-na'llu.” ⁵ Pero dsa- hi- ma-na-teeh' he' sa-
ga-jmee' he'. Ga-nääy' jee' jyoh' ba'. Jaa- he' ñee'
na-jëe- hwa' kih'. Jñah' he' ñee' jee' nøø' hmooh'
kiyh'. ⁶ Hi- jñah' he' ga-saayh' moz~ kyaay' rey,
ga-jmeeyh- mah' ga-jngëeyh'. ⁷ Lä- ma' ga'llooh'
juu' kih' rey, ga-lä-lleey' jwërte. Ga-cheey' hløø'
kyaay' mah' ga-mi-llaay- lä-jëe- hi- ga-jngëeh-
moz~ kyaay', lä-jiih' ga-jëy' go-te~ jee' jwü- kih'
hi- he'. ⁸ Mah' ga-siiyh- lä-jëe- moz~ kyaay':
“Ga-lä-jë- ba' ma-na'llu' kih' jmü', pero lä-jëe- hi-
ma-na-teeh' he' mo-so- heh' ya-nääy' jee' la-
⁹ Na' go-nää' hnäh' lä-kaa- cha'jwë' juuh-. Lä-

jah' hi- jeeh' hnäh' teeh' mah' ya-nääh' jee' jmií' la-." 10 Lã'chah' ja- ga-hwëë- lä'jëë- moz' he' lä'kaa- cha'jwë' mah' ga-jøøyh- lä'jah' miih- hi- ga-jnääh' ba', hi- lluu' hi- hlëeh', lä'jwë' jee' ga'kah' ga-lã'kaa- cha'neh' jee' tē- jmií'.

11 'Ma' ga-he' rey jee' tääh' lä'jëë- hi- na-teeh' he', ga-jëëy' jaa- dsa-ññuh- hi- sa- ma' kyeh' hmiih- he- la' kih' jmií' ja-. 12 Mah' ga-siiyh': "Ome-, ¿ha- lä' ma-heh- jee' la- mah' sa' kyeh' hmiih- he- la' kih' jmií' la-?" Pero dsa- he', ga-gyay- ti'sih' ba'. 13 Ja-ga' ga-jmee' rey mada- kih' hi- ma' jmee- ta'he' cha'neh' ja-: "Hñññ' hnäh' goo- tiy' mah' jwää- hnäh' ta' ka'hne- jee' na-hoo-. Jee' ja- ki'hooyh' mah' jüüy' cha-jay'." 14 Jëeh' jwëë' hi- na-teeh', pero miih- go-te' ba' hi- na-lleeh'.

Kwaat' kih' ku'sih-

(Mr. 12:13-17; Lc. 20:20-26)

15 Ja-ga' ga-nää- dsa- fariseo mah' ga-taayh' juu' kwee-. Lä' taä' ga' ga-jmeey' ha- lä' jee' ma' kaa'h' juu' kih' Jesús. 16 He-ja- ga-cheey' dsa-kyaa'yh' ko-jøh' kyaah' dsa- kyaa' Herode mah' na-hlëëyh' kyaah' Jesús, ga-siiyh':

—Ta-jwoh', ñe' ba' jnääh', hne- hlëeh' ju'dsoo' jmah' ba', kyaah' ju'dsoo' ba' mi-tëeh' dsa- ha- lä- la' jwë' kih' Dio. Hi- sa- gah' kyaah' ni- jaa-, jëeh' sa- kyeh' kwaat' ha- lä- laa' lä'jaa- lä'jaa- dsa-. 17 Chiuh' da' jnääh' ja-, ha- lä- laah' hne-: ¿Che' llu' he- mi'hmaah' jne' ku'sih- kih' dsa-ta' César o sa- llu'?

18 Pero Jesús ky^{uu}yh[~] ba' h^{uu}dsë⁻ hli^h he⁻ ma' jmee⁻ dsa⁻ he', he⁻ ja⁻ ga⁻ sⁱⁱyh⁺:

—He⁻ ba' che⁻ ta⁻ juu^h hnäh'. ¿He⁻ la' kah⁻ hnäh' dsën? 19 Heeh` da' jnä' ha⁻ lä⁻ la' kuu' he⁻ kwah⁻ hnäh' kih' ku['] sih⁻.

Mah' ga⁻ heeyh' ko^o- kuu'. 20 Mah' ga⁻ jäh' Jesús sⁱⁱyh⁺:

—¿Hij⁻ kih' heeh⁻ to^o- la'? ¿Hij⁻ kih' jmⁱⁱ- na⁻ sⁱⁱ- la'?

21 Mah' ga⁻ jäh' dsa⁻ he':

—Kih' César ba' na⁻.

Ja⁻ ga⁻ ga⁻ jäh' Jesús sⁱⁱyh⁺ ka⁻ läh':

—He⁻ la' kih' César, kwëeh` ba' César. He⁻ la' kih' Dio, kwëeh` ba' Dio.

22 Ma' ga⁻ nuuy' juu' ja⁻, ga⁻ taayh` jëë[~] dsayh⁻. Mo⁻ so⁻ ga⁻ jmääy' he' Jesús, ga⁻ nää' bih' kiyh'.

Ga⁻ ngⁱⁱ dsa⁻ juu' ha⁻ lä⁻ le' wa'ra⁻ ga⁻ tē' jee' lä⁻ jiih' hi⁻ na⁻ juu'

(Mr. 12:18-27; Lc. 20:27-40)

23 Ja⁻ ba' jmⁱⁱ ja⁻ na⁻ nää' dsa⁻ saduceo na⁻ jëëy⁻ Jesús. Dsa⁻ he' na⁻, sa⁻ ma' heey' he⁻ lä⁻ jiih' dsa⁻ jee' kih' hi⁻ na⁻ juu'. Mah' ga⁻ ngⁱⁱy' juu' kiyh', ga⁻ jäh':

24 —Ta⁻ jwoh', ga⁻ sⁱⁱ Moisé jnän` kyaah' juu' la⁻. Wa⁻ ra⁻ ga⁻ juu' jaa⁻ dsa⁻ ñ^{uu}h⁻ hi⁻ sa⁻ chaa⁻ jo^o, dsa⁻ ñ^{uu}h⁻ øø^h hli['] he', lle⁻ kih' tëëy⁻ dsa⁻ më' mah' lä⁻ chaa⁻ jo^o sⁱⁱyh' hi⁻ lee⁻ kwaat⁻ kyaa⁻ hli['] øøy⁻. 25 Ga⁻ lä⁻ chaa⁻ jee' kyaa⁻ jnääh' gyeë⁻ dsa⁻ ñ^{uu}h⁻ jaa⁻ ba' cho⁻ jmiy⁻. Hi⁻ to⁻ nē' he' ga⁻ kaa⁻ dsa⁻ më' pero chah' ba' ga⁻ juuy'. Sa⁻ ga⁻ lä⁻ chaa⁻ jooy' he⁻ ja⁻ ga⁻ jäh' mëy' kyaah' jee' ga⁻ tē' uu' dsa⁻ ñ^{uu}h⁻ øøy⁻. 26 Ja⁻ ba' lä⁻ ja⁻ ga⁻ la'

kih' jee' ga'te' uu' dsa-ñuuh- he', hi' kih' jee' ga'te' uu- ka-läh', lä'jiih' ga'dsaa' ga'juu' lä'jöö' gye'e'. 27 Jee' ga'dsaa' go-te~ ga'juu' hñii' dsa-më' ka-läh'. 28 Wa'ra- ga'te' jee' lä'jiih' dsa- ja-, ¿hi- kih' jee' lä'jöö' gye'e' lee' kyaa' dsa-më' he'? Jëeh', ga-lä'jöö' gye'e' ba' ga-lä'kyayh` —ga'jäh' dsa-saduceo siyh- Jesús.

29 He-ja- ga'jeeh- Jesús juu' kiyh', ga'siyh':

—Na-hee' hoh' ba' hnäh' na-, jëeh', sa' kyuuh~ hnäh' lä'koo- na-sii- juu' kih' Dio, ni' sa' kyuuh~ hnäh' ha- lä' la' be' kiyh'. 30 Wa'ra- ga'te' jee' lä'jiih' hi- ma-na-juu', ni' jaa- dsa-më' dsa-ñuuh- mo-so' jee' goo-. Ma'ja- leey' lä'koo- laa' ángele hi- tääh' gyuuh'. 31 Pero he- lä'jiih' dsa- hi- ma-na-juu', che' sa' ma-heh- hnäh' lä'koo- ga'hleeh' Dio hnäh', lä' ma' ga'jäh': 32 “Jnä' laan' Dio kyaa' Abraham, Dio kyaa' Isaac, Dio kyaa' Jacob”, ga'jäh' Dio siyh- Moisé. He- ga'jäh' lä'ja-, sa' na-juu' dsa- ma-gyuh- jnän' he' kih' Dio, jëeh' Dio jnän' laay' Dio kyaa' hi- na'jiih- ba'.

33 Lä' ma' ga'nuu' dsa- juu' la-, ga'tayh' jëe- dsayh- ha- lä' la' nuh- he- ma'kwa- Jesús.

Nuuh- he- kye'e' ga' kih' jee' lä'jöö'
(Mr. 12:28-34)

34 Lä'koo- ma' ga'jöö' dsa- fariseo ga'jne' Jesús hoo' dsa- saduceo, he-ja- ga'tayh' juu' kwee-.

35 Lä'ja-, jaa- hi- ma' kyuuh~ llu' ley ga'ngiiy' juu' kih' Jesús mah' ma' kay' dsëy':

36—Ta-jwöh', ¿hee- koo- jee' lä'jöö' he- lle` në' ley kye'e' ga' miih-?

37 Mah' ga'jäh' Jesús siyh':

—Wa' hnaah⁺ Dio kyaah⁺ lä⁻kaa⁻ tuh⁻hoh⁺, kyaah⁺ lä⁻jë⁻ huu⁺dsë⁻ kyah⁺. ³⁸ He⁻ la⁻ ba⁻ nuuh⁻ he⁻ la⁻ to⁻në⁻ kih⁺ jee⁺ lä⁻jë⁻. Sa⁻ cha⁻ ga⁻ he⁻ kyeë⁺ lä⁻koh⁺ ga⁻ he⁻ la⁻. ³⁹ Hi⁻ cha⁻ ga⁻ jyoh⁺ he⁻ jeeh⁺ kwee⁻ kyaah⁺ he⁻ la⁻. Wa' hnaah⁺ dsa⁻kyaah⁺ lä⁻koh⁺ hnaah⁻ hñaah⁺. ⁴⁰ Kih⁺ lä⁻to⁻ nuuh⁻ la⁻ ga⁻hwëe⁻ lä⁻jë⁻ ley kyaah⁺ he⁻ ga⁻hlëeh⁺ lä⁻jëe⁻ hi⁻ ga⁻ngëe⁺ juu⁺ kih⁺ Dio.

Hì- kih' ja' hì- laa' Cristo

(Mr. 12:35-37; Lc. 20:41-44)

⁴¹ Ta⁻ko⁻jiih⁺ ma⁻ tääh⁺ fariseo ko⁻joh⁺ jee⁺ ja⁻, ga⁻ngii⁺ Jesús juu⁺ kiyh⁺:

⁴² —¿Hee⁻ huu⁺dsë⁻ jmeeh⁻ hnäh⁺ kih⁺ Cristo? ¿Hii⁻ kih⁺ sa⁻ju⁻ laay⁺? —ga⁻jäh⁺ Jesús.

—Sa⁻ju⁻ kih⁺ David ba⁻ he⁺ —ga⁻jäh⁺ dsa⁻ he⁺ siiyh⁺.

⁴³ Mah⁺ ga⁻jäh⁺ Jesús siiyh⁺:

—¿Ha⁻ lä⁻ja⁻ David hi⁻ ma⁻ jøø⁺ Jmi⁻lle⁺ kih⁺, ma⁻ tääyh⁺ “Dsa⁻jøøh⁺ kyaan⁺?”; lä⁻ ma⁻ ga⁻jäh⁺ lä⁻la⁻:

⁴⁴ Ga⁻jäh⁺ Dio ga⁻siiyh⁺ Dsa⁻jøøh⁺ kyaan⁺:

“Na⁻ jwoo⁺ ra⁻llu⁺ kin⁻ la⁻,

lä⁻jiih⁺ lloo⁺ jmi⁺ llaan⁻ huu⁺ tiih⁺ lä⁻jëe⁻ hi⁻ na⁻høøh⁺ kyah⁺.”

⁴⁵ ¿Ha⁻ lä⁻ja⁻ laa⁺ Cristo sa⁻ju⁻ kih⁺ David ga⁻ ja⁻, cher⁺mah⁺ hñii⁺ David ga⁻jäh⁺ kih⁺ Cristo: “Dsa⁻jøøh⁺ kyaan⁺”?

⁴⁶ Ni⁻ jaa⁻ sa⁻ ga⁻lih⁺ ma⁻ jeeh⁺ juu⁺ kiyh⁺. Ja⁻ jiih⁺ mo⁻so⁻ ga⁻tuu⁻ dsëy⁺ ma⁻ ngiiy⁺ jyoh⁺ ga⁻ juu⁺ kih⁺ Jesús.

23

Sa⁺ ga⁻tooh⁻ Jesús ta⁻ kih[!] ta⁻jwoh[!] kyaa[!] ley kyaah[!] fariseo

(Mr. 12:38-40; Lc. 11:37-54; 20:45-47)

¹ Kwee⁻ ba[!] ga⁻hlëeh[!] Jesús jnääh[!] kyaah[!] dsa⁻, ga⁻jäyh[!]:

² —Lä⁻jëë⁻ ta⁻jwoh[!] kyaa[!] ley kyaah[!] fariseo ga⁻kooy[!] né[!] kih[!] Moisé. ³ Ja⁻ jmeeh⁻ hnäh[!] lä⁻jë⁻ he⁻ jäyh[!], hi⁻ ja⁻ mi⁻teh⁻ hnäh[!] ka⁻läh[!]. Pero ta⁻ jmee⁻ hnäh[!] lä⁻kooy⁻ jmeey⁻. Jëeh[!], kooy⁻ hlëeh⁻ bih[!] mah[!] sa⁻ jmeey⁻. ⁴ Kyaay⁻ dsa⁻ løø[!] hii⁻ he⁻ sa⁻ lä⁻këh[!] dsa⁻ jmii[!] ka[!], pero hñiiy[!] ni⁻ ko⁻hi[!]pih[!] sa⁻ kway[!] be[!] wa⁻ra⁻ jäh[!] kih[!] kyaah[!] kooy⁻ mi[!]cha[!]gooy⁻ ga[!] kway[!] be[!]. ⁵ Lä⁻jë⁻ he⁻ jmeey[!] ja⁻, jmeey⁻ ha⁻ lä⁻ jee[!] jëe[!] dsa⁻ kiyh[!]. Tih⁻ dsëy[!] na⁻gyoh[!] cha[!]kyey[!] kyaah[!] lu[!]kyooy[!] jwi[!] sa[!]hmiih⁻ hu[!] he⁻ na⁻sii⁻ juu[!] kih[!] Dio. Cha[!]hoo[!] sa[!]hmiih⁻ kiyh[!] jmeey⁻ kyoo⁻ sa[!]hloh[!]. ⁶ Tih⁻ dsëy[!] dsa⁻taayh⁻ jee[!] la[!] llu[!] ga[!] miih⁻ jee[!] kuh⁻ dsa⁻ hi⁻ tääh[!] jmii[!], lä⁻ja⁻ jmeey⁻ ka⁻läh[!] neh⁻ gwah⁻. ⁷ Tih⁻ dsëy[!] jmee[!] dsa⁻ Dio kiyh[!] cha[!]jwë[!] juuh⁻, mah[!] tëeh[!] dsih[!] ta⁻jwoh[!]. ⁸ Pero hnäh[!], ta⁻ heeh⁻ hnäh[!] he⁻ tëeh[!] dsa⁻ hnäh[!] ta⁻jwoh[!], jëeh[!] jaa⁻ ba[!] laa[!] ta⁻jwoh[!] kyaah[!] hnäh[!]. Hi⁻ kooy⁻ ba[!] laa[!] lä⁻jëë⁻ dsa⁻. ⁹ Ta⁻ tëeh⁻ hnäh[!] Täa⁻ ni⁻ jaa⁻ hi⁻ tääh[!] né[!] hwa[!] la⁻, jëeh[!] jaa⁻ ba[!] hi⁻ laa[!] Täa⁻ jnä⁻n hi⁻ gya[!] gyuu[!] ya[!] jwi[!]. ¹⁰ Ta⁻ kwa⁻ hnäh[!] jwë[!] he⁻ tëeh[!] dsa⁻ hnäh[!] ta⁻jwoh[!], jëeh[!] jaa⁻ ba[!] hi⁻ laa[!] ta⁻jwoh[!] kyaah[!] hnäh[!], hi⁻ he[!] he[!] Cristo. ¹¹ Hi⁻ jøøh[!] ga[!] kyah[!] hnäh[!], wa[!] jmeey[!] ta⁻he[!] kih[!] lä⁻jëë⁻ ba[!]. ¹² Jëeh[!], hi⁻ jmää⁻ hñii[!] jøøh[!], hi⁻ he[!] jä[!] ta⁻ hwa[!] go⁻te⁻. Hi⁻ jmää⁻ hñii[!] hwaa[!], hi⁻ he[!] ba[!] lee⁻ jøøh[!].

13 'Jwii~ ba' hnäh' ta-jwöh' kyaa' ley kyaah' fariseo. Hnäh' hi- ta-juu'. Jneh- hnäh' jwë' kih' dsa- mah' sa- dsa-taayh' jee' jmee- Dio hih'. Ni- hnäh' sa- dsa-taah' hnäh' ni- sa- kwah' hnäh' jwë' dsa-taah' jñah' hi- hnøø'. 14 Jwii~ ba' hnäh' ta-jwöh' kyaa' ley kyaah' fariseo. Hnäh' hi- ta-juu'. Jñuuh' hnäh' hne' kih' dsa-më' hñi'. Mah' ko-taa' ga' jmeeh- hnäh' hlëeh' hnäh' ki-wëë' kyaah' Dio. Kih' he- na- na- chee' Dio cha-ga'miih- wii' në' kyah' hnäh'.

15 'Jwii~ ba' hnäh' ta-jwöh' kyaa' ley kyaah' fariseo. Hnäh' hi- ta-juu'. Ga-nääh' hnäh' lä-kaa- në' jmi-ñeeh- lä-kaa- hwa' hnooh' hnäh' ha- lä- jee' leeh- hnäh' dsa- hi- sa- ma-heeh- kih' Dio. Wa-ra- ga-lëeh- hnäh', jmääh- hnäh' hlëëyh' cha-ga'miih- mah' dsa-näay' cha-je- to' juh' ga- lä-koh' ga' hnäh'.

16 'Jwii~ ba' hnäh', hnooh- hnäh' kah' hnäh' në' kih' dsa', pero hi- tuu' ba' hnäh'. Mah' jawah' hnäh': "Hi- tää- hñii' kyaah' gwah', sa' jmee' bii' mi-tey' juu' kiyh'. Pero cher'mah' hi- ga-tää- hñii' kyaah' ku'nøø- kih' gwah', he- ja- ba' la' bii' mi-tey', jawah' hnäh'." 17 He- ba' che- taah- hnäh' dsa-tuu'. ¿Che' kyeë' ga' ku'nøø- lä-koh' ga' gwah' he- mi-jøø' ku'nøø'? 18 Lä-ja- ka-läh' jawah' hnäh': "Cher'mah' hi- ga-tää- hñii' kih' na'hyoo', sa' jmee' bii' mi-tey' juu' kiyh'. Pero cher'mah' hi- ga-tää- hñii' kih' he-tääh' në' na'hyoo', jmee' bii' mi-tey'." 19 ¿He- ba' che- taah- hnäh' dsa-tuu! ¿Che' kyeë' ga' he- hla- në' na'hyoo', lä-koh' ga' na'hyoo' he- mi-jøø' he- hla- në' kih'? 20 Hi- tää- hñii' kih' na'hyoo', kih'

na'hyoo' ba' ja- tääy- hi- lä'kye- kih' he- hla- në
kih' ja-. ²¹ Hi- tää- hñii' kih' gwah-, kih' gwah- ba'
ja- tääy- hi- lä'kye- kih' Dio hi- gya- neh- gwah-
ja-. ²² Lä'ja- ka-läh', hi- tää- hñii' kih' gyuuh'
ya'jwii', jee' gya' Dio ba' ja- tääy- hi- lä'kye- kih'
hñii' Dio ka-läh'.

²³ 'Jwii- ba' hnäh' ta-jwoh' kyaa' ley kyaah'
fariseo, hnäh' hi- ta-juu'. Kwëeh' ba' hnäh' Dio
miih- lä'koo- jäh' ley, lä- la- lä-jë- o-mee' kih'
ñe', anís, mii' ki-ma'. Pero sa- mi-teh- hnäh' he-
kyee' ga' kih' ley. Sa- jmeeh- hnäh' he- llu' jmah',
sa- dsa-lä-ñih' hoh' hnäh' dsa-, ni- sa- mi-teh-
hnäh' juu' kyah' hnäh'. He- la- ba' ja- jmee- bii'
jmeeh' hnäh' ko-jøh' kyaah' he- kwah- hnäh' na-.
²⁴ Hnäh' hi- kye- në', hi- tuu' ba' hnäh'. Laah' hnäh'
lä'koo- dsa- hi- ngëe- jmii- he- tääh' lu- mah' sa-
ngëey- jmii- he- tääh' jah' kaah'.

²⁵ 'Jwii- ba' hnäh' ta-jwoh' kyaa' ley kyaah'
fariseo, hnäh' hi- ta-juu'. Laah' hnäh' lä'koo-
jaa- hi- gyih- ma-la- ta- ka'luu' kyah'wii'. Jëeh'
kwëeh' ba' hnäh' Dio miih- he- la- heey- mah' neh-
tuh-hoh' hnäh' na-ka' ba' huudse- hii- hi- lä-jë-
he- hliih' jmah'. ²⁶ Hnäh' fariseo hi- tuu'. Gyih-
da' hnäh' to-në' ta- neh' kyah'wii', mah' lä-ja- jä'
na-jngii' ta- ka'luu' ka-läh'.

²⁷ 'Jwii- ba' hnäh' ta-jwoh' kyaa' ley kyaah'
fariseo, hnäh' hi- ta-juu'. Laah' hnäh' lä'koo-
to-høø- he- na-su- hee- tøø-. Ta- në' kih' jnä'
na'hñaa', pero ta- neh- na-ka' moo' hlii' kyaah'
lä-jë- nëe' he- soh'. (Véase: Nu. 19:16) ²⁸ Lä-ja-
hnäh' ka-läh', ma-ra- he- dsoo' go-te-, ta- në'
jmääh- hnäh' hñaa' lluu' mah' jëe' dsa-. Pero ta-

neh⁺ tuh⁻hoh⁺ hnäh⁺ na⁻kah⁺ juu⁺ ta⁻juu⁺ kyaah⁺
lä⁺jë⁻ he⁻ hlih⁺.

29 Jwih[~] ba⁺ hnäh⁺ ta⁻jwoh⁺ kyaa⁺ ley kyaah⁺
fariseo, hnäh⁺ hi⁻ ta⁻juu⁺. Jmeeh⁻ hnäh⁺ hne⁺ nē⁻
to⁻høø⁻ jee⁺ na⁻haa⁺ hi⁻ ga⁻ngëe⁺ juu⁺ kih⁺ Dio. Hi⁻
jmeeh⁻ hnäh⁺ na⁻hñaah⁺ nē⁻ na⁻hyah⁻ jee⁺ na⁻haa⁺
lä⁺jëe⁻ hi⁻ lluu⁺ he⁺. 30 Jwah⁺ hnäh⁺, wa⁻ra⁻ jäh⁺
kih⁺ ma⁺ chaa⁻ jne⁺ jii⁻ kih⁺ dsa⁻ ma⁻gyuh⁻ jnän⁺ sa⁻
ma⁺ kwan⁺ be⁺ kih⁺ hi⁻ ga⁻jngëeh⁺ hi⁻ ma⁺ ngëe[~] juu⁺
kih⁺ Dio. 31 He⁻ hlëeh⁺ hnäh⁺ lä⁺na⁻, mi⁻jnää⁺ hnäh⁺
hñaah⁺ he⁻ laah⁺ hnäh⁺ sa⁺ju⁻ kih⁺ hi⁻ ga⁻jngëeh⁺ hi⁻
ma⁺ ngëe[~] juu⁺ kih⁺ Dio. 32 He⁻ja⁻ na⁺, ja⁻ mi⁻hña⁺
hnäh⁺ ta⁺ kyah⁺ hnäh⁺, jee⁺ hii⁺ nē⁻ ta⁺ kih⁺ dsa⁻
ma⁻gyuh⁻ jnän⁺.

33 He⁻ ba⁺ che⁻ hlëeh⁺ hnäh⁺. Ma⁻ra⁺ hi⁻ he⁺ jëe⁻,
joo⁺sih⁺ mi⁻h⁻ laah⁺ hnäh⁺. Ha⁻ ba⁺ lä⁺ja⁻, lääh⁺
hnäh⁺ kih⁺ cha⁺je⁻ he⁻ na⁻bääh⁻ hnäh⁺. 34 He⁻ja⁻
cheen⁻ jee⁺ kyah⁺ hnäh⁺ hi⁻ ngëe⁺ juu⁺ kin⁺ kih⁺ dsa⁺,
cheen⁻ dsa⁻ hi⁻ kyuh[~], hi⁺ cheen⁻ ta⁻jwoh⁺ kyaan⁺
ka⁻läh⁺. Ko⁻llaa⁺ hi⁻ he⁺ jngëeh⁺ hnäh⁺ mah⁺ jñah⁺
tääh⁺ hnäh⁺ dsoh⁺ hma⁻cru⁻, hi⁺ jñah⁺ jmi⁻baah⁺
hnäh⁺ neh⁺ gwah⁺ mäh⁻ kyah⁺ hnäh⁺. Hi⁺ go⁺chaah⁺
hnäh⁺ jee⁺ tääyh⁺ lä⁺koø⁻ lä⁺koø⁻ jee⁺ jwih⁻ mah⁺
jmeeh⁺ hnih⁺. 35 Lä⁺ja⁻, na⁻bääh⁻ hnäh⁺ jma⁻ kih⁺
lä⁺jëe⁻ hi⁻ sa⁺ ää⁺ dsoo⁺ he⁻ ga⁺tuu⁻ hwa⁺ la⁻, he⁻
ga⁻løø⁺ kih⁺ Abel hi⁻ lluu⁺ he⁺, lä⁺jiih⁺ kih⁺ Zacaría
joo⁺ Berequía hi⁻ ga⁻jngëeh⁺ dsa⁻ ta⁺ ka⁻hne⁻ kih⁺
gwah⁺ koo⁺ na⁻hyoo⁺. 36 Ma⁻ra⁺ ju⁻dsoo⁺ jwëeh[~]
hnäh⁺, kih⁺ lä⁺jë⁻ he⁻ ja⁻, ja⁺ dso⁺jwih⁺ nē⁻ kih⁺ lä⁺jëe⁻
hi⁻ tääh⁺ na⁺!

Meeh- dsē' Jesús kih' jw#- Jerusalén
(Lc. 13:34-35)

³⁷ Hnäh' dsa- chaa- Jerusalén, hnäh' hi- jngëeh- hi- ngëe- juu' kih' Dio mah' teh' hnäh' kuu' kih' hi- chee- Dio, joh' jiih- sa- ma' hnoon' ma' jøøhn- hnäh' lä- koo- jøøh- chaah' hyaa- gyuu- chaah' kyaa' taayh- neh- sa'kyooy', pero sa- ga- hiih' hnäh'.
³⁸ Kih' he- ja-, jä' ta- jmah' ba' hne' kyah' hnäh'.
³⁹ Jwëehn- hnäh', na' ta- cha- nē' mo- so- jëeh' ga- jnä' ta- ko- jiih' sa- ma- jah' hnäh': "Na- jää- hi- ja' kyaah' hih- kih' Dio."

24

Lloo- koo- jm#- hla' gwah- juu#-
(Mr. 13:1-2; Lc. 21:5-6)

¹ Ya- hëe- Jesús gwah- ngaayh'. Jee' ja- ga- ya- jäh- jnääh' koo' kiyh' mah' ga- chiih' jnääh':
—Jëe- da- ha- koh' na- hñaa- sa- la' gwah- jnän'.
² Mah' ga- jäh' Jesús siiyh- jnääh':
—Lä- jë- he- jëeh' hnäh' na-, ma- ra- ju- dsoo' jwëehn- hnäh', ni- koo- mi- kuu' na-, sa- jä- nē' kih' øøh-, lä- jë- ba- sa- hla'.

Jää- ja- ga- llaa- jmi- gyuu-, joh' nëe' sa- jmee' lii-
(Mr. 13:3-23; Lc. 21:7-24; 17:22-24)

³ Jee' ma' gyay' nē' moh' Olivo, ga- ya- jäh- jnääh' koo' kiyh' mah' na- lla' jnääh' juu' kyaayh' ta- ko- jiih' sa- chaa- dsa-.
—Chiih' jnääh' lih' le- lä- jë- he- ma- jah', hee- lii- jmee' wa- ra- ga- tē' jee' ñeh- hi- wa- ra- ga- tē' jee' llaa- jmi- gyuu- —ga- chiih' jnääh' Jesús.
⁴ Mah' ga- jëeh- Jesús juu' kyaa' jnääh':

—Hnøø¹ leeh⁻ hnäh^ʹ mah¹ ni⁺ jaa⁻ sa⁺ chaa⁻ hi⁻ mi-gaa⁺ hnäh^ʹ. ⁵ Jëeh^ʹ, jwëë^ʹ dsa⁻ ya⁻nää^ʹ hi⁻ ka⁺ né⁺ kin⁺, jäyh⁺: “Jnä^ʹ he^ʹ laan¹ Cristo hi⁻ ma⁻chee¹ Dio.” Hi⁻ jwëë^ʹ dsa⁻ mi-gaay⁺. ⁶ Nuuh¹ hnäh^ʹ kih¹ hnii⁻ hi⁻ lä⁺cha⁻ juu¹ kih¹ hnii⁻ ta⁺ lä⁺ ta⁺ jnø⁺. Pero ta⁺ wa^ʹ jeh⁺ hoh^ʹ hnäh^ʹ. Lä⁻ja⁻ lle⁺ kih¹ le^ʹ ba^ʹ, pero sa⁺ ga^ʹ ma⁻dsëë¹ jmi^ʹ. ⁷ Tee¹ dsa⁻ hi⁻ chaa⁻ koo⁻ hwa¹ kyaah^ʹ jyoh^ʹ hwa¹. Hi⁻ tee¹ dsa⁻ta⁺ kyaah^ʹ jñah^ʹ dsa⁻ta⁺. Lä⁻cha⁻ dsoo^ʹ he⁻ dsa⁻kwah^ʹ, lä⁻cha⁻ hoo^ʹ, lä⁻kaa⁻ ba^ʹ jeh¹ wii^ʹ hwa¹. ⁸ Kyaah^ʹ lä⁻jë⁺ he⁻ ja⁻, koo⁻ ma⁻løø¹ jëë[~] dsa⁻ wii^ʹ ba^ʹ.

⁹ Ja⁻ ga^ʹ ngëë¹ dsa⁻ hnäh^ʹ mah¹ jmeeyh⁺ hnäh^ʹ lä⁺ tē⁻ dsëy¹ hi⁻ jngëëyh¹ hnäh^ʹ. Ga⁻lä⁻jëë⁺ ba^ʹ dsa⁻ jmee¹ na⁻høø^ʹ kyah¹ hnäh^ʹ lä⁻kaa⁻ jmi⁻gyuu⁺ kwaat[~] kin⁺. ¹⁰ Ma⁻ja⁻ jwëë^ʹ dsa⁻ tuy¹ he⁻ ma⁻dsoo^ʹ dsëy¹, ngëëy¹ dsa⁻kyaayh^ʹ cha⁺nē⁺ dsa⁻ta⁺, mah¹ jmeey¹ na⁻hääyh^ʹ øøyh⁻. ¹¹ Jwëë^ʹ dsa⁻ jmee¹ lä⁻koh^ʹ hi⁻ ngëë[~] juu¹ kih¹ Dio mah¹ ya⁻nääy^ʹ jee⁺ kyah¹ hnäh^ʹ hi⁻ mi-gaay⁺ jwëë^ʹ dsa⁻. ¹² Lä⁻cha⁻ cha⁻miih⁻ he⁻ hliih¹. Kih¹ he⁻ja⁻, jwëë^ʹ dsa⁻ mo⁻so⁺ lä⁻hnäy¹ dsa⁻kyaayh^ʹ. ¹³ Pero hi⁻ kwëëh¹ dsë¹ lä⁻jiih¹ llaa⁺, hi⁻ he^ʹ ba^ʹ lää⁺. ¹⁴ Ju¹hmëë^ʹ la⁻, he⁻ mi-jnäa⁺ lä⁻koo⁻ jää⁺ Dio dsa⁻ lä⁻hih⁺ kih¹, lloo[~] lä⁻kaa⁻ lä⁻juh¹ jmi⁻gyuu⁺ mah¹ lä⁻kyuu^h lä⁻jëë⁺ dsa⁻ hi⁻ sa⁺ ga^ʹ ma⁻heeh⁻ kih¹ Dio. Ja⁻ga^ʹ jä⁺ jmi^ʹ juu^h jmi^ʹ goo⁻ kih¹ Dio.

¹⁵ Wa⁻ra⁻ ga^ʹ lloo¹ jmi^ʹ jëeh¹ hnäh^ʹ neh⁺ gwah⁺ juuh⁺ cheh¹ jaa⁻ jah^ʹ laa¹ na⁻høø^ʹ ngëë¹ jee⁺ na⁻jngii¹ ja⁻, lä⁻koo⁻ ga⁻jäh^ʹ Daniel hi⁻ ga⁻ngëë¹ juu¹ kih¹ Dio, (hi⁻ hē⁻ juu¹ la⁻, wa^ʹ lä⁻ngëëy^ʹ), ¹⁶ ma⁻ja⁻, hnäh^ʹ hi⁻ tääh^ʹ hwa¹ Judea kyuu^ʹ hnäh^ʹ ta⁺ moh^ʹ.

17 Hī- tāäh' jee' ga-tē' to' jwēē' hne', wa' jñāay' mah' wa' kyuu' bih'. Sa' wa' kyey' he- cha- cha'neh'.
 18 Hī- tāäh' jee' nuu- kih', ta' wa' lla-nāāy' kiyh' he- dsa-kyey' sa'hmiih'. 19 Peer- jwi- dsa-mē' hī- kyaa- gyuu- ma'ja-, hi- lä-ja- hī- jāā- gyuu- gyuu- ka-läh'. 20 Ngii' hnäh' kih' Dio mah' sa- la' jii- gyuu' ni- sa- la' jmi- he- teeh- dsa- dsē' wa'ra- ga-tē' jee' kyuu' hnäh'. 21 Ma'ja- jēē' dsa- wi- jwēte he- sa- ma-jēē' dsa- lä- ma' ga-nøø' jmi-gyuu- lä- jiih' na'. Ja- jiih' mo-so- jēē' gyih' jih'koh'. 22 Wa'ra- jāh' kih' ngoo' ba' jēē' dsa- wi- ma'ja-, ni- jaa- dsa- jiih' sa- jā'. Pero ta-la' kih' hī- na-lleeh' kyaa' Dio, चाह' ba' llaa- jmi- he- jēēy' wi'.

23 'Ma'ja- cher'mah' chaa- ko-llaa' dsa- jāh': "Hii- Cristo cheh' la-", o "hii- Cristo cheh' jee' oo-", ta' wa' heeh' hnäh' kiyh'. 24 Jwēē' dsa- ta-juu' ya-nāā', jāyh': "Jnä' laan' Cristo, jnä' ngēēn' juu' kih' Dio". Ja' he- koo- nēē' he- juh-gaa- jmeey', lä-jwē' jee' mi-gaay- dsa-, lä-jiih' hī- na-lleeh' kyaa' Dio mi-gaay- cher'mah' ga-la'. 25 Ma-ñeh' ba' hnäh' na', jēēh' ma-jwah' ba' jnä' jāā' ha- lä- le'.

26 'Lä-ja-, cher'mah' hī- jāh- siih- hnäh': "Hii- gya' jee' oo' hwa' kii- jee' sa' kwa- ni' miih-", ta' go-jēē' hnäh'. Hi- cher'mah' jāyh': "Hii- gya' cha'neh- oo-", ta' wa' lä-heeh' hnäh'. 27 Jēēh', lä-koo- jmee- je-ñih' he- jmee- dsa-lä-jnä' lä-kaa- jmi-gyuu-, lä-ja- lä-jnä' lä-kaa- jmi-gyuu- wa'ra- jāh' Hī-ga-lēē'ngo' la-. 28 Jēēh', wa' ha- cha- ha- jee' kyaa' hī- ma-na-juu', jee' ja- kuh' tu-siih'.

*Wa'ra- ga-tē' jee' jāh' Hī-ga-lēē'ngo'
 (Mr. 13:24-37; Lc. 21:25-33; 17:26-30, 34-36)*

29 'Chah' ba' ga' ma-ngëe' ma-jëe' dsa-lä-jë' he-wii' ja-, ja-hnih' mo'so' lä-jnä' jmëe' kih' hyoo-, ni' jmëe' kih' sih- sa' lä-jnä'. Lä-sii' høø' nuu' hi- hëe' gyuu' jmi-gyuu', hi- lä-jë' he- ga' cha-gyuu' sa'jeh'. 30 Ja-ga' jmee' lii' gyuu' jmi-gyuu' jee' jäh' Hi-ga-lëe'ngo' la-. He-ja- ki'hooh' lä-jëe' nee' dsa- hi- tääh' hwa' jëey' Hi-ga-lëe'ngo' la- hi- jäh' gyuu' jee' jnii' kyaah' cha-miuh- be', laay' jøøh'. 31 Mah' cheey' ángele kyaay'. Kyaah' miuh' kih' luu' hoo' jøøyh' lä-jëe' hi- na-lleeh' kyaay' hi- tääh' lä-jë' kye' kiih' jmi-gyuu', ta' ko-taa- lä-ga-të' jyoh' ko-taa-.

32 'Jëe' da' hnäh' kwee- ha- lä' dsoo' juu' kih' chaah' higo mah' mi-tëe' hnäh' hñah'. Wa-ra-ga-hyo' sih'jñoh' sa'jih' kih', løø' dsa-hyo' moo' kih', ma-ñeh' ba' hnäh' ngoo' ga-të' jii- jma' ba' ja-. 33 Lä-ja- hnäh' ka-läh', wa-ra- ga-jëeh' hnäh' dsa-la' lä-jë' he- ma-jwahn' la-, wa' lä-ñeh' hnäh' he- ma-chehn' ho'haah' kyaah' he- jahn' ba' ja-. 34 Ma-ra' ju'dsoo' jwëehn' hnäh', sa' llaa' dsa- hi- tääh' na' ta'ko-jiih' sa' ga' ma-lä-te' lä-jë' he- ma-jwahn' la-. 35 Ngëe' ba' lä-jë' he- cha- gyuu' hwa', pero juu' kin' lä' ma-cha- ja-ba'.

36 'Pero ni' jaa- sa' ñe- hee- jmi' ja-, hee- hor- ja-, ni- ángele hi- tääh' gyuu' sa' ñe-, ni' Joó' Dio sa' ñe-. Hñii' ba' Täa' kyaan' ñe-. 37 Lä'koø- ga-la' jii- kih' Noé, ja-ba' lä-ja- le' wa-ra- ga-të' jee' jäh' Hi-ga-lëe'ngo' la-. 38 Jëeh', jää' sa' ga' ma-ja' jma' ma' tääh' dsa- kuh-hih-, ma' tääh' dsa- jee- goo- lä-jiih' ga-he' Noé neh- barco. 39 Ni' miuh- sa' ga-lä-liih' dsa- lä-jiih' ja' jmi- he- ga-jngih' kih'

lä⁺jëë⁺. Lä⁺ja⁻ ka⁻läh⁺ ni⁺ sa⁺ liih⁻ ga⁺ dsa⁻ wa⁺ra⁻
 ga⁺të⁺ jee⁺ jäh⁺ Hi⁻ga⁻lëë⁺ngo⁺ la⁻. ⁴⁰Ma⁺ja⁻ tääh⁺
 uu⁺ jmee⁺ ta⁺ jee⁺ nuu⁻ kih⁺, jaa⁻ he⁺ sah⁺, hi⁺ hi⁻
 jaa⁻ he⁺ jä⁺. ⁴¹Ma⁺ja⁻ tääh⁺ uu⁺ dsa⁻më⁺ dsë⁻. Jaa⁻
 he⁺ sah⁺, hi⁺ hi⁻ jaa⁻ he⁺ jä⁺. ⁴²He⁻ja⁻ mi⁻jnøø⁺
 hnäh⁺ mi⁺nëh⁺, jëëh⁺ sa⁺ ñeh⁺ hnäh⁺ hee⁻ hor[~] jäh⁺
 Dsa⁻jøøh⁺ kyaah⁺ hnäh⁺. ⁴³Wa⁺lä⁻ngëëh⁺ hnäh⁺ he⁻
 la⁻. Cher⁺mah⁺ jaa⁻ dsa⁻juu⁺ cha⁺neh⁺ ga⁻lä⁺ñey⁺
 hee⁻ hor[~] dsa⁻he⁺ dsa⁻hii⁻ cha⁺neh⁺ kiyh⁺, jmeey⁺
 bii⁺ sa⁺ gwiiy⁻ mah⁺ sa⁺ kway⁺ jwë⁺ he⁻ jä⁺ dsa⁻hii⁻
 cha⁺neh⁺ kiyh⁺. ⁴⁴Ja⁻ba⁺ lä⁺ja⁻, hnøø⁺ ma⁻na⁺lluuh⁺
 hnäh⁺. Jëëh⁺, ha⁻ ga⁻ che⁻ jmi⁺ he⁻ sa⁺ jøøh⁺ hnäh⁺,
 jäh⁺ Hi⁻ga⁻lëë⁺ngo⁺ la⁻.

Dsa⁻ hi⁻ mi⁻teh⁺, hi⁺ dsa⁻ hi⁻ sa⁺ jmee⁺ ta⁺he⁺
(Lc. 12:41-48)

⁴⁵Jaa⁻ dsa⁻ hi⁻ mi⁻teh⁺ hi⁻ cha⁻ huu⁺dsë⁻ llu⁺
 kih⁺, hi⁻ he⁺ ba⁺ na⁻hña⁺ mah⁺ hääy⁺ hi⁻ tääh⁺
 cha⁺neh⁺ kih⁺ dsa⁻juu⁺, kwëëyh⁺ kuh⁺ hor[~] kih⁺.
⁴⁶Llu⁺ la⁺ kih⁺ dsa⁻ hi⁻ jmee⁺ ta⁺he⁺, cher⁺mah⁺
 mi⁻teyh⁺ lä⁺jë⁺ mada⁻ he⁻ nuuyh⁻ wa⁺ra⁻ jäh⁺ juu⁺.
⁴⁷Ma⁻ra⁻ ju⁺dsoo⁺ jwëëhn[~] hnäh⁺, ga⁻lä⁺jë⁺ ba⁺ he⁻
 cha⁻ kih⁺ dsa⁻juu⁺ tooyh⁺ gooy⁻. ⁴⁸Pero jaa⁻ hi⁻
 sa⁺ hnøø⁺ jmee⁺ ta⁺he⁺, jmeey⁺ huu⁺dsë⁻: “Lä⁺hëë⁺
 ga⁺ miih⁻ dsa⁻jøøh⁺ kyaan⁺.” ⁴⁹He⁻ja⁻ løøy⁺
 jmi⁺baay⁺ dsa⁻kyaayh⁺ mah⁺ kuh⁺hiyh⁺ kyaah⁺ hi⁻
 laa⁺ lla⁺hiih⁺. ⁵⁰Pero dsa⁻ hña⁻ dsë⁺ he⁺, jmi⁺ he⁻
 sa⁺ jøøy[~] hi⁻ hor[~] he⁻ sa⁺ kyey⁻ ni⁺ miih⁻ huu⁺dsë⁻,
 jäh⁺ dsa⁻juu⁺. ⁵¹Sa⁺ lä⁻ñih⁺ dsëy⁺ kih⁺ dsa⁻ he⁺
 heeyh⁺ wii⁺ mah⁺ kwëëyh⁺ hee⁻ ko⁻jøh⁺ kyaah⁺ dsa⁻
 ta⁺juu⁺. Jee⁺ ja⁻ ki⁺hooyh⁺ mah⁺ juu⁺ cha⁻jay⁺.

25

Juu' na-hmää' lä'koo' la' kih' gyaa' chih-më'

¹ He- jää⁺ Dio dsa- lä'hih⁺ kih⁺, jeeh⁺ kwee-
 kih⁺ gyaa⁺ chih-më' hī- na'nää' chooh- mi'së'
 na-hih~ je- mah⁺ dsa-heeyh` dsa-ñuu^h- hī- jee'
 goo-. ² Hñaa' chih-më' he' ma' cha- huu'dsë- llu'
 kih⁺, hñaa' he' sa' cha- he' ma' jmeey⁺. ³ Lä'jēē⁺
 hī- sa' ma' jmee- he' he' ga'näy⁺ kyey- mi'së'
 kiyh⁺, mah⁺ sa' ga'kay⁺ ga' miih- naa` he- koo-.
⁴ Pero lä'jēē⁺ chih-më' hī- ma' cha- huu'dsë- llu'
 kih⁺ he', ga'kay⁺ mi'së' kiyh⁺ ko-joh' kyaah' jee' ma'
 haa' naa` he- koo-. ⁵ Pero ga'lä'hēē' ga' dsa-ñuu^h-
 hī- ma' jee' goo- he'. He-ja- ga'tē' gwii' kih'
 lä'jēē⁺ lä'juh' ga'gwiiy-. ⁶ Ma' ga'tē' koo- lla'ñuu^h
 ', ga'tooh⁺ dsa- miih', ma' jäyh': "Hij' dsa-ñuu^h-
 hī- jee' goo- ja'. Noo- hnäh' mah⁺ go-mi-jeeh-
 hnih'." ⁷ Ga'lä'jēē⁺ chih-më' he' ga'nooy- mah'
 ga'taayh` ga'mi'lluy⁺ mi'së' kiyh⁺. ⁸ Lä'jēē⁺ hñaa'
 chih-më' hī- sa' jmee- he' ga'siiyh⁺ chih-më' hī-
 ma-na'lluu` he': "Kwēeh` jnääh⁺ miih- naa' kyah'
 hnäh'. Jēeh' ma'ngoo' ga'uu- mi'së' kyaa' jnääh'."
⁹ Mah⁺ ga'jeeh- lä'jēē⁺ hī- ma-na'lluu` he' siiyh⁺:
 "Llu' go-läh⁺ hnäh' jee' hñii⁺ dsa-, jēeh' he- kye'
 jnääh⁺ sa' lee⁺ kih⁺ jee' lä'jēē⁺ jne'." ¹⁰ Ta'ko-juh'
 ga'näy⁺ ga'läy⁺ naa` he- koo- ja-, ja' dsa-ñuu^h-
 hī- jee' goo- he'. Lä'jēē⁺ chih-më' hī- ma-na'lluu`
 he' ga'taayh` kyaayh' jee' ga'la' jmií'. Ja- hñiih'
 ga'jnē' ho'haah'. ¹¹ Ko-hwēē' ja'ba' ma-ya-nää'
 chih-më' hī- na'lä- naa` he', ma' jäyh': "Dsa-jøøh'
 kyaan⁺, Dsa-jøøh' kyaan⁺, nä' ho'haah' kyaa' jnääh'
 '." ¹² Mah⁺ ga'jeeh- dsa- he' juu' kiyh⁺, ga'siiyh⁺:

“Ma⁺ra⁺ju⁺dsoo⁺jwëehn[~]hnäh⁺,sa⁺kyuun⁺hnäh⁺.”
 13 He⁻ja⁻mi⁻jnøø⁺hnäh⁺mi⁻nëh⁺,jëeh⁺sa⁺ñeh⁺
 hnäh⁺hee⁻jmii⁻ni⁻hee⁻hor[~]jäh⁺Hi⁻ga⁻lëë⁺ngo⁺
 la⁻.

*Juu⁺na⁻hmää⁺lä⁻koo⁻la⁺kih⁺uu⁻dsa⁻hi⁻
 ga⁻hyoh⁺kuu⁺*
(Lc. 19:11-27)

14 He⁻jää⁺Dio⁺dsa⁻lä⁻hih⁺kih⁺,jëeh⁺kwee⁻
 lä⁻koo⁻ga⁻jmee⁺jaa⁻dsa⁻,jää⁺ja⁻ga⁻dsooy⁺koo⁻
 jee⁺jwii⁻uu⁺.Ga⁻tëeyh⁺dsa⁻hi⁻ma⁺jmee⁺ta⁺
 kiyh⁺mah⁺ga⁻tooyh⁻goo⁻kuu⁺he⁻kyaa⁺h⁺jmeey⁺
 ta⁺. 15 Jaa⁻he⁺ga⁻kwëeyh⁺hña⁺mil⁺kuu⁺.Jee⁺
 ga⁻të⁺uu⁺he⁺ga⁻kwëeyh⁺to⁺mil.Jee⁺ga⁻të⁺uu⁻
 he⁺ga⁻kwëeyh⁺koo⁻mil⁺ba⁺.Lä⁻jaa⁻lä⁻jaa⁻
 ga⁻kwëeyh⁺lä⁻koo⁻te⁺täy⁺jmeey⁺ta⁺.Ja⁻ga⁻na⁻
 ngooy⁺uu⁺. 16 Hi⁻ga⁻hyoh⁺hña⁺mil⁺kuu⁺he⁺,
 ga⁻jmeey⁺ta⁺kyaa⁺h⁺mah⁺ga⁻liyh⁺jyoh⁺ga⁻hña⁺mil⁺
 na⁻dsë[~]lle⁺. 17 Ja⁻ba⁻lä⁻ja⁻ga⁻jmee⁺hi⁻ga⁻hyoh⁺
 to⁺mil⁺kuu⁺he⁺,mah⁺ga⁻liyh⁺jyoh⁺ga⁻to⁺mil⁺
 na⁻dsë[~]lle⁺. 18 Pero⁺hi⁻ga⁻hyoh⁺koo⁻mil⁺kuu⁺he⁺,
 ngooy⁺na⁻jmeey⁺too⁻hwa⁺mah⁺na⁻hmää⁺kuu⁺
 kih⁺dsa⁻jii⁺y⁺.

19 Ma⁻ngëë⁺cha⁻miih⁻jmii⁺,ja⁻ga⁻jäh⁺dsa⁻juu⁺
 lä⁻jëë⁺uu⁻dsa⁻he⁺.Mah⁺ga⁻ngiiyh⁺kwaat[~]kih⁺
 lä⁻jaa⁻lä⁻jaa⁻. 20 To⁻në⁺ga⁻lloo⁺hi⁻ga⁻hyoh⁺hña⁺
 mil⁺kuu⁺,na⁻koooy[~]jyoh⁺ga⁻hña⁺mil⁺na⁻dsë[~]lle⁺.
 Mah⁺ga⁻jäyh⁺siiyh⁺:“Dsa⁻jøøh⁺kyaan⁺,ga⁻kwëeh⁺
 jnä⁺hña⁺mil⁺kuu⁺.Hee⁻la⁻kiin⁺jyoh⁺ga⁻hña⁺
 mil⁺he⁻ga⁻lihn⁺na⁻dsë[~]lle⁺kuu⁺ja⁻.” 21 Mah⁺
 ga⁻jäh⁺dsa⁻jii⁺y⁺siiyh⁺:“Lluu⁺ba⁺hne⁻moz[~]
 kyaan⁺hi⁻mi⁻teh⁺kyaa⁺h⁺jnä⁺.Kih⁺he⁻ma⁻lä⁻teh⁺

kyaah' ko-hi'pih' he- ga-hñah', he-ja- kwëëhn- hne- cha-ga'miih-. Ña- kyaah' jnä' mah' wa' dsa'toohn' jee' chaa- jne'llu'."

22 'Ga'lloo' ka-läh' hi- ga-hyoh' to' mil kuu'. Ga-jäyh': "Dsa-jøøh' kyaan', to' mil kuu' ga-kwëëh' jnä'. Hee- la- kiin' jyoh' ga' to' mil he- ga-lihn' na-dsë~ lle' kuu' ja-." 23 Mah' ga-jäh' dsa-juy' syih': "Lluu' ba' hne- moz~ kyaan' hi- mi-teh' kyaah' jnä'. Kih' he- ma-lä-teh' kyaah' ko-hi'pih' he- ga-hñah', he-ja- kwëëhn- hne- cha-ga'miih-. Ña- kyaah' jnä' mah' dsa'toohn' jee' chaa- jne'llu'."

24 'Jee' ga-dsaa', ja' hi- ga-hyoh' koo- mil kuu'. Mah' ga-jäyh': "Dsa-jøøh' kyaan', kyuun' hne- he- hääh'. Chooh' ta' jee' sa' ma-jñeeh', juuh' mi'ju- jee' sa' na-jnäá' kyah'. 25 Kih' he-ja-, ga-lä' gohn' mah' ga-hmän' kuu' kyah' neh' hwa'. Jee' la- kiin' he- la' kyah'." 26 Mah' ga-jäh' dsa-juy': "He- ba' che- hlëëh' hne- moz~ jwih'. Ñeh' ba' hne- kwee- he- choohn~ jee' sa' ma-jngëen' mah' juuhn' mi'ju- jee' sa' na-jnäá' kin'. 27 Kih' he-ja-, ma-ää- jmií' ma' mi-hääh' dsa- kuu' kin', mah' ma-la' ma-jahn~, ma' ngëeh' kin' na'tee' kyaah' sa'joo'. 28 Jñuuh' hnäh' kuu' na- mah' kwëëh' hi- cha- kih' gya' mil. 29 Jëeh', hi- cha- kih', hyoyh' ga' mah' lä-cha- kiyh' cha-ga'miih-. Hi- cha- miih- kih', dsa-jñuh' go-te~ he- cha- kiyh'. 30 Moz~ jwih' na-, jwää' ta' ka'hne- jee' na-hoo-. Jee' ja- ki'hooyh' mah' juy' cha-jay'."

Lä-la- le' kih' dsa' wa'ra- ga-të' jee' lla' Dio ta'

31 'Wa'ra- ga-tē' jee' jāh' Hī-ga-lēē'ngo' la-,
 jee' ba' je- tō-jlēē- ñih' jāyh' ko-jōh' kyaah'
 ángele kyaay', ja-ga' gyay' laay' jōōh' jmeey' hih'.
 32 Cha'nēn' ja- kuh' lä-jēē- nēē' dsa- hī- chaa- hwa'
 la- mah' llaa- jnih' ma- kih-kih'. Jmeen' kiyh'
 lä-koō- jmee- dsa- hī- häā- jah' wa'ra- ga-jmeey'
 ma- kih-kih' borrego kyaah' chivo. 33 Llaan- bor-
 rego jwoo' ra-lluū' kin- mah' chivo llaan- jwoo'
 ra-kēh'.

34 'Mah' jawah- jnä', hī- laa' Dsa-ta' jōōh', jwīn-
 hī- tääh' jwoo' ra-lluū' kin': "Ya-nää' hnäh' hī-
 ma-na-jää- kyaā' Täā' kyaan-. Kyah' ba' hnäh'
 jee' jmee- Dio hih- la- he- ma-na'llu' kyah' hnäh'
 lä- ma' hūū' jmi-gyūū-. 35 Jēēh', lä- ma' kyōhn-
 ga-kwēēh' ba' jnä' he- ga-kuhn'. Lä- ma' lä-kii-
 dsēn-, ga-kwēēh' ba' jnä' jmi- he- ga-huhn'. Lä-
 ma' ngēn- cha'jwē' jūūh- ga-teeh' ba' jnä' cha'neh-
 kyah' hnäh'. 36 Ma' sa- cha- he- ma' kēhn-,
 ga-kwēēh' ba' jnä' hmi- he- ga-kēhn-. Lä- ma'
 kyaan' dsaahn' na'nääh' hnäh' kin-. Lä-koō- ma'
 hään' neh-ñe', na-jēēh' hnäh' jnä'."

37 'Ma'ja- jāh- lä-jēē- hī- lluū' he' sūyh- jnä':
 "Dsa-jōōh' kyaan-, ¿Lih' ba' ga-jēē' jnääh' hne-
 ngēh- kyaah' mah' ga-kwa' jnääh' he- ga-kuh'?"
 ¿Lih' ba' ga-jēē' jnääh' ngēh- na-kii- hoh' mah'
 ga-kwa' jnääh' jmi- he- ga-hih'? 38 ¿Lih' ba' ga-jēē'
 jnääh' ngēh- cha'jwē' jūūh- mah' ga-tee' jnääh'
 hne-? ¿Lih' ba' ga-jēē' jnääh' sa- cha- hmi-
 ma' kyeh' mah' ga-kwēēh' jnääh' hne- hmi- he-
 ga-kyeh'?

39 '¿Lih' ba' ga-jēē' jnääh' dsaah' hne-? ¿Lih'

ba' ga'jēē' jnääh' hne- hääh' neh-ñe' mah' na'jēē' jnääh' hne-?" jäh- siyh- jnä'.

40 'Ja- ga' na' jwah- jnä', hi- laa' Dsa-ta' jøøh', jwii- jnih': "Ma-ra' ju'dsoo' jwēēhn- hnäh', he- ga'jmeeh' hnäh' kih' øøhn' hi- tä-ñee' tääh' la-, he- ga'jmeeh' hnäh' kin- ba' ja-."

41 'Lä- चाह' ja- jwii- hi- tääh' jwoo' ra-kēh' he': "Jñuuh' hnäh' kin- hi- kyaah' dso'jwii', ta- cha'je- ba' kyah' hnäh' jee' sa- uu- jih'koh', jee' ma-na-jää' kih' hi-sa-llu' kyaah' ángele kyaay'. 42 Jēēh' lä- ma' kyohn- sa- ga'kwēēh- jnä' he- ma' kuhn-. Lä- ma' lä- kii- dsen-, sa- ga'kwēēh- jnä' jmi- ma' huhn-. 43 Lä- ma' ngēn- cha'jwē' juuh-, sa- ga'teeh- jnä' cha'neh- kyah' hnäh'. Ma' sa- ga-lä-cha- he- ma' kēhn-, sa- cha- hmiih- ga'kwēēh- jnä'. Lä- ma' kyaan' dsaahn' hi- ma' hään' neh-ñe', hnäh' sa- na'jēēh- jnä'."

44 'Ma'ja- ngii' dsa- he' juu' kin-, jäh-: "Dsa-jøøh' kyaan-, lih' ba' ga'jēē' jnääh' ngēh- kyaah', ngēh- na-kii- hoh', sa- cha- hmiih- ma' kēh', ma' na-hēēh' cha'jwē' juuh-, ma' dsaah' o ma' hääh' neh-ñe' mah' sa- ga'jmee' jnääh' be' kyah'?"

45 'Ja- ga' na' jwah- jnä', hi- laa' Dsa-ta' jøøh', jwii- jnih': "Ma-ra' ju'dsoo' jwēēhn- hnäh', he- sa- ga'jmääh- hnäh' he' hi- tä-ñee' tääh' la-, jnä' ba' he' sa- ga'jmääh- hnäh' he'. 46 Lä-jēē- hi- hlēēh' he' dsa-näay' jee' sa- llaa- jēey' wii'. Mah' lä-jēē- hi- lluu' he' dsa-näay' jee' mo-so- juuy'."

*Ma' hnooh⁻ dsa⁻ ha⁻ lä⁺ jee' ma' saayh' Jesús
(Mr. 14:1-2; Lc. 22:1-2; Jn. 11:45-53)*

¹ Ma⁻la⁺ ba' ma⁻kwa' Jesús lä⁺jē⁺ juu' ja⁻, ga⁻jäyh' siyh' jnääh' discípulo kyaay':

²—Ma⁻ñeh' ba' hnäh', na' jee' to' jmi⁺ ma⁻la' jmi⁺ he⁻ kuh⁻ dsa⁻ borrego mäh'. Jee' ja⁻ ngēē' dsa⁻ Hī⁻ga⁻lēē' ngo' la⁻ mah' tääy' dsöh' hma⁻cru⁻.

³ Ma' ja⁻ ga⁻kuh' jmi⁻dsa⁻ kaah' kyaah' lä⁺jēē⁺ ta⁻jwoh' kyaa' ley kyaah' lä⁺jēē⁺ dsa⁻gyuuh' nē'ta⁻ kih' Caifá, jmi⁻dsa⁻ hī⁻ kye⁻ nē'. ⁴ Mah' ga⁻taayh' juu' kwee⁻, ha⁻ lä⁺ jee' saayh' Jesús kyaah' juu' ta⁻juu' mah' jngēēyh'.

⁵ —Sa⁺ le' kaah' jnih' jee' jmi⁺ la⁻, mah' sa⁺ chí'jwaa' dsa⁻ jee' jwi⁺ la⁻ —ga⁻jäyh'.

*Jaa⁻ dsa⁻mē' ga⁻huu' jmi⁻ mi⁻jwi⁻ lle' Jesús
(Mr. 14:3-9; Jn. 12:1-8)*

⁶ Ma' gya' Jesús ka⁻läh' jee' jwi⁺ Betania cha⁻neh⁻ kih' Simón hī⁻ ma' dsaah' dsoo' hmih' høø'. ⁷ Jee' ja⁻ gyay' kuh⁻hiyh', ma' ga⁻lloo' jaa⁻ dsa⁻mē' hī⁻ ma' kye⁻ koo⁻ sē' alabastro he⁻ haa' jmi⁻ mi⁻jwi⁻ he⁻ kyeē' hmooh'. Mah' ga⁻huuy' lle' Jesús. ⁸ Ma' ga⁻jēē' jnääh' lä⁺koo⁻ ga⁻jmeē' dsa⁻mē' he', ga⁻lä⁺lleē' jnääh', mah' ga⁻jäh' jnääh':

—¿He⁻la' ma⁻hee' dsa⁻mē' na⁻ jmi⁻ mi⁻jwi⁻ kih'? ⁹ Llu' wa⁻ra⁻ jäh' kih' ga⁻hniy' go⁻te⁻ ba' mah' kuu' ja⁻ ma' kwēēyh' hī⁻ tä⁻ñee'.

¹⁰ Pero ga⁻lä⁺kyuuh' Jesús hu⁺dsē⁻ kyaa' jnääh', he⁻ja⁻ ga⁻siyh' jnääh':

—¿He⁻la' jmeeh⁻ hnäh' jwi⁺ kih' dsa⁻mē' la⁻? Llu' ba' he⁻ ma⁻jmeey' lä⁺la⁻ kin'. ¹¹ Jēēh', lä⁺ ma⁻tääh' na⁻ ba' hī⁻ tä⁻ñee' kyaah' hnäh'.

Pero jnäʹ, mo˘so˘ gyan` ki-wëëʹ jeeʹ kyahʹ hnähʹ.
 12 Kyaahʹ he˘ ma-huuy˘ jnäʹ jmii˘ mi-jwii˘, he˘
 ma-mi-lluuyʹ jnäʹ jääʹ baʹ la˘, ja-gaʹ haaʹ dsa-
 jnäʹ. 13 Ma-ra˘ ju˘dsooʹ jwëëhn˘ hnähʹ, lä-kaa˘
 jmi-gyuu˘ jeeʹ kwaʹ dsa˘ ju-hmëëʹ kin˘, lä-cha˘ juuʹ
 ha˘ lä-koo˘ ma-jmeeʹ dsa-mëʹ la˘, mahʹ lä-ja˘
 lä-dsooh˘ dsëʹ dsa˘ kiyhʹ.

Juda ga-ngëëʹ Jesús

(Mr. 14:10-11; Lc. 22:3-6)

14 Ma-ngëëʹ he˘ ja˘, jaa˘ dsa-kyaahʹ jnäähʹ hi-
 chee˘ Juda Iscariote ngooyʹ kihʹ dsa-kaahʹ kyaa˘
 jmi-dsa˘. 15 Mahʹ ga-jäyhʹ:

—¿Johʹ kwëehʹ jnäʹ mahʹ ngëëʹ jnihʹ ja-gooh˘
 hnähʹ? —siyh˘.

He-ja˘ ga-jiihʹ dsa˘ heʹ kiyhʹ gyiiʹ gyaʹ kuuʹ tøø˘.
 16 He-ja˘ ga-løøʹ Juda hnooh˘ ha˘ lä-jmeeyʹ mahʹ
 ngëëyʹ Jesús ja-goo˘ dsa˘ heʹ.

*Ga-jmeeʹ Dsa-jøøhʹ jnäñ˘ ma-nuu˘ kyaahʹ ga-hiyhʹ
 juuʹ*

*(Mr. 14:12-25; Lc. 22:7-23; Jn. 13:21-30; 1 Co.
 11:23-26)*

17 To-nëʹ jmi˘ he˘ ga-løøʹ dsa-taahʹ dsa-jmeey˘
 jmi˘ kuyh˘ he-ñiih˘ he˘ sa˘ kyaahʹ levadura,
 ga-ya-jäh˘ jnäähʹ kooʹ kihʹ Jesús mahʹ ga-ngii˘
 jnäähʹ juuʹ kiyhʹ:

—¿Ha˘ jawahʹ miʹllu˘ jnäähʹ jeeʹ kihnʹ ma-nuu˘?

18 He-ja˘ ga-jäyhʹ siyh˘ jnäähʹ:

—Go-nääʹ hnähʹ ta˘ jeeʹ jwii˘ juuuh˘. Cha-jwëʹ ja˘,
 jeeh˘ hnähʹ jaa˘ dsa˘. Ja˘ jwiihʹ dsa˘ heʹ: “Lä-la˘
 jähʹ ta-jwohʹ kyaa˘ jnäähʹ: Ma-ngooʹ ga-dsëëʹ jmi˘

kin⁺. Cha'neh⁺ kyah⁺ kyeh⁺ jnääh⁺ borrego mäh⁺ kyaah⁺ discípulo kyaan⁺.”

19 He⁻ja⁻ ga⁻nøø⁺ jnääh⁺ lä⁻koø⁻ mada⁻ he⁻ ga⁻jmeē⁺ Jesús kyaa⁺ jnääh⁺ hi⁺ ga⁻mi⁻llu⁻ jnääh⁺ jee⁺ ga⁻kuyh⁻ ma⁻nuu⁺.

20 Ma⁺ ga⁻nuu⁻ jmii⁺ ja⁻, ga⁻gya⁻ Jesús nē⁻ na⁻mes⁻ kyaah⁺ lä⁻jēē⁺ gya⁻tuu⁺ jnääh⁺. 21 Ta⁻ko⁻jiih⁺ ma⁻ tøøh⁺ jnääh⁺ kih⁻hih⁻ jnääh⁺, ga⁻jäh⁺ Jesús:

—Ma⁻ra⁻ ju⁻dsoo⁺ jwēēhn⁻ hnäh⁺, jaa⁻ jee⁻ lä⁻jēē⁺ hi⁻ kuh⁻ kyaah⁺ jnä⁺, ngēēy⁺ jnä⁺.

22 Peer⁺ ja⁻ meeh⁻ dsē⁻ jnääh⁺ ma⁺ ga⁻nuu⁻ jnääh⁺ juu⁺ ja⁻, mah⁺ lä⁻jaa⁻ lä⁻jaa⁻ jnääh⁺ ga⁻ngii⁺ jnääh⁺ juu⁺ kiyh⁺:

—¿Ché⁺ ja⁻ he⁺ jnä⁺ na⁻ hlēēh⁺? —ga⁻jäh⁺ jnääh⁺.

23 He⁻ja⁻ ga⁻jēeh⁻ Jesús juu⁺ kyaa⁺ jnääh⁺:

—Hi⁻ tä⁻ goo⁻ kyaah⁺ jnä⁺ neh⁺ wii⁺ la⁻, hi⁻ he⁺ ba⁻ na⁻ hi⁻ ngēē⁺ jnä⁺. 24 Ma⁻ra⁻ ju⁻dsoo⁺, Hi⁻ga⁻lēē⁺ngo⁺ la⁻ le⁺ kiyh⁺ lä⁻koh⁺ ma⁻na⁻sii⁻. Pero jwii⁻ dsa⁻ hi⁻ ngēē⁻ Hi⁻ga⁻lēē⁺ngo⁺ la⁻. Llu⁺ ga⁻ la⁻ kih⁺ dsa⁻ñuu⁻ he⁺ wa⁻ra⁻ jäh⁺ kih⁺ sa⁻ ga⁻lä⁻chaay⁻ go⁻te⁻ ba⁻.

25 Ja⁻ga⁻, ga⁻jēeh⁻ Juda hi⁻ ga⁻ngēē⁺ Jesús, ga⁻jäh⁺:

—O ché⁺ jnä⁺ ba⁻ ta⁻jwoh⁺.

—Hñaa⁺ ba⁻ hne⁻ ma⁻jäh⁺ —ga⁻jäh⁺ Jesús siiyh⁺.

26 Ko⁻jiih⁺ tääyh⁺ kuyh⁻, ga⁻ka⁺ Jesús he⁻ñiih⁻ mah⁺ ga⁻kway⁺ ti⁻hmaah⁺ kih⁺ Dio. Ma⁻ngēē⁻ ma⁻kway⁺ ti⁻hmaah⁺ kih⁺ Dio, ga⁻llaay⁺ he⁻ñiih⁻ ja⁻, mah⁺ ga⁻kwēēyh⁺ jnääh⁺, ga⁻jäh⁺:

—Kye⁻ hnäh⁺ mah⁺ kuh⁺ hnäh⁺, he⁻ la⁻ na⁻ jmi⁻ngo⁺ kin⁺.

27 Lăˊjaˊ kaˊlăhˊ gaˊkayˊ waˊkyaahˊ, gaˊkwayˊ tiˊhmaahˊ kihˊ Dio, jaˊgaˊ gaˊkwëeyhˊ jnäähˊ, gaˊjäyhˊ:

—Hihˊ hnähˊ läˊjëëˊ hnähˊ. 28 Jëehˊ, heˊ laˊ naˊ jmaˊ kinˊ heˊ kyaahˊ jmeeˊ Dio koõˊ hmoohˊ hmëëˊ. Heˊjaˊ tyyˊ jmaˊ kinˊ kihˊ jwëëˊ dsaˊ mahˊ dsaˊcheˊ dsoˊkyeˊ kiyhˊ. 29 Lăˊlaˊ jwëëhnˊ hnähˊ, moˊsoˊ huhˊ gaˊ jnäˊ jmihˊ miˊjêhˊ maˊääˊ, läˊjiihˊ llooˊ jmiiˊ huhnˊ kaˊlăhˊ läˊhmëëˊ kyaahˊ hnähˊ jeeˊ jmeeˊ Tăäˊ kyaanˊ hihˊ —gaˊjăhˊ Jesús siyhˊ.

Gaˊhmăˊ Peeˊ juuˊ heˊ saˊ kyuyyˊ Jesús
(Mr. 14:26-31; Lc. 22:31-34; Jn. 13:36-38)

30 Maˊngëëˊ maˊhăˊ jnäähˊ kihˊ Dio, gaˊnøøˊ jnäähˊ taˊ mohˊ Olivo. 31 Jaˊgaˊ gaˊjăhˊ Jesús siyhˊ jnäähˊ:

—Lăˊjëëˊ baˊ hnähˊ beehˊ jnäˊ naˊ hwëˊ. Lăˊjaˊ naˊsihˊ juuˊ kihˊ Dio: “Jmeenˊ dsooˊ kihˊ hiˊ hääˊ läˊjëëˊ borrego, hiˊ läˊjëëˊ borrego kyaayˊ saˊjneeˊ.” 32 Pero gaˊ maˊläˊjiihnˊ kaˊlăhˊ, hiiˊ jnäˊ ninˊ naˊjäänˊ hnähˊ taˊ Galilea.

33 Heˊjaˊ gaˊjăhˊ Peeˊ:

—Maˊkeˊ läˊjëëˊ gaˊbeëˊ hneˊ, pero jnäˊ jihˊkohˊ saˊ beenˊ hneˊ.

34 Heˊjaˊ gaˊjăhˊ Jesús siyhˊ Peeˊ:

—Maˊraˊ juˊdsooˊ jwëëhnˊ hneˊ, naˊ hwëˊ, jăäˊ jaˊgaˊ hoochˊ chaahˊ dsooˊ, hneˊ maˊtëˊ hnëˊ jiihˊ maˊhmăhˊ juuˊ heˊ saˊ kyuyhˊ jnäˊ.

35 —Maˊkeˊ gaˊjuunˊ koˊjøhˊ kyaahˊ hneˊ, saˊ jwahnˊ läˊnaˊ —gaˊjăhˊ Peeˊ.

Lăˊjaˊ kweeˊ baˊ gaˊjăhˊ jnäähˊ läˊjëëˊ jnäähˊ.

Ñee' Jesús Getsemaní na' chuuy' kyaah' Dio
(Mr. 14:32-42; Lc. 22:39-46)

³⁶ Ma-ngëë' he- ja-, ga-nøø' jnääh' kyaah' Jesús koo- jee' chee- Getsemaní. Ma' ga-lla-nøø' jnääh' jee' ja-, ga-siiyh' lä-jëë' jnääh':

—Jee' la- ba' go-taah' hnäh' ta'ko-jiih' na' chuun' kyaah' Dio.

³⁷ Ga-jäy' ma-la' Pee', kyaah' lä-uu' joo' Zebedeo ba'. Chah' ba' ja' meeh- dsëy' hi- chaay- cha-miih- huu-dsë-. ³⁸ He-ja- ga-jäh' Jesús siiyh':

—Peer- meeh- dsën', lä-jiih' juun' go-te-la' kin'. Jee' na- ba' jää' jnä'. Kwëeh' hoh' hnäh', ta' gwii- hnäh'.

³⁹ Ja-ga' ngoo' Jesús miih- ga' ta- cha'në'. Jee' ja- ga-juuyh' jney' mah' ga-jluuy' lley' lä- ga-të' hwa', ga-chuuy' kyaah' Dio:

—Tää' kyaan-, cher'mah' le', lää' jnä' kih' he- wii' he- jëen- na'. Pero sa- wa' le' lä- hnoon' hñiin-, wa' le' lä- hnooh- hñaaah' ba'.

⁴⁰ Ma' jah' Jesús ka-läh' jee' ma' tääh' discípulo kyaay', ga-jëey' ma-na-gwiiy-. He-ja- ga-siiyh' Pee':

—¿Che' ni- koo- hor- sa- ma-lä-be' hoh' he- ma-nah' na-nëh' kyaah' jnä'? ⁴¹ Wa' na-nëh' hnäh', ngii' hnäh' kyah' kih' Dio mah' sa- leh- he- hliih' hnäh'. Hnøø' ba' jmi-lle' jnän' kwa' be'. Pero jmi-ngo' jnän' sa- beë' —ga-jäyh'.

⁴² Ngooy' ka-läh' na' chuuy' kyaah' Dio jee' ga-të' to' jiih':

—Tää' kyaan-, cher'mah' sa- le' lääh' jnä' kih' he- wii' la-, cher'mah' ma-ra- he- huhn- ba' jnä', wa' le' lä- hnooh- hñaaah' ba' —ga-jäyh'.

43 Ma' jayh' ka-läh', ga-jëey' lä-jëë' ba' ma-na-gwii'. Jëeh', lä-gwiiy' jwërte. 44 Ngoo' Jesús ka-läh' lä-hmëë' jee' ga-të' hnë- jiih~ na' chuuy' kyaah' Dio, ja-ba' kyaah' juu' he- ma-hlëëyh' jää' ja-. 45 Ma' jayh' ka-läh' jee' ma' tøh' jnääh' lä-jëë' jnääh', ga-siiyh' jnääh':

—Gwii- ba' hnäh' kyah', teeh` hnäh' hoh'. Ma-lloo' hor~ jaa' Hi-ga-lëë' ngo' la-, ngëë' dsih' goo- dsa- hñaa- dsë'. 46 Noo- hnäh', mah' ma-nøøn. Ma-ngoo' ya-jäh' hi- ngëë' jnä' — ga-jäyh'.

Ga-saayh' Jesús

(Mr. 14:43-50; Lc. 22:47-53; Jn. 18:2-11)

47 Lla' gyih' juu' ja- ma' ja' Juda, jaa- jee' lä-jëë' gya-tuu' dsa-kyaah' jnääh'. Jay' kyaah' koö- nää' dsa-, hi- ma' kye- ñe', hi- ma' kye- hma-, lä-hih' kih' ta-jwoh' kyaa' ley kyaah' dsa-kaah' kyaa' jmi-dsa-, kyaah' dsa-gyuh'. 48 Juda hi- ga-ngëë' Jesús, jää' ga-taayh- dsa- he' juu':

—Hi- chuhn' kih', hi- he' he'. Ja- saah- hnäh' — ga-jäyh'.

49 He-ja- jay' chuh- kih' Jesús.

—Ha- ma-ñeh' ta-jwoh' —ga-jäyh'.

Na- ma-hii' ga-chuyh' kih' Jesús. 50 Ja-ga' ga-jäh' Jesús siiyh':

—Ome-, ¿hee- kih' ma-ñeh' hne-?

Lä-chah' ja- ga-ya-jäh' dsa- he' mah' ga-sooh' kih' Jesús.

51 Pero jaa- dsa-kyaah' jnääh', ga-sëëyh' ñe' ga-jmeey' dsoo' kih' jaa- hi- ma' jmee' ta'he' kih'

jmi-dsa-jøøh'. Ga-kuy' lo-gwa'. ⁵² He-ja- ga-jäh' Jesús siyh':

—Tøøh' ñe' kyah' neh' loo- kih' ka-läh'. Jëeh', lä-jëë' hi- kooh~ ñe', kyaah' ñe' juuy'. ⁵³ ¿Che' sa' ñeh', le' ba' ngiin' kih' Täa' kyaan', mah' lä-cha' la- cheey' kin' gya-to' nää' ángele? ⁵⁴ Pero cher'mah' lä-ja- ga-la', ¿ha- ba' la' lä-te' lä-ko- na-sii- juu' kih' Dio, jee' lle' lä-jëë' he- ää- jmii' le'?

⁵⁵ Ja-ba' hor- ja-, ga-jäh' Jesús siyh' dsa- hi- ga-sooh' kiyh':

—¿Che' dsa-hii- jnä', he- ma-ya-nääh' hnäh' kyaah' ñe' kyaah' hma-, mah' saah' jnä'? Lä-jëë' jmii' ma' hään' jee' kyah' hnäh', ma' kwan- juu' koo' gwah' mah' sa' ga-chaah' jnä'. ⁵⁶ Pero lä-jëë' he- la- lle' kih' le' mah' lä-te' juu' he- ga-sii' lä-jëë' hi- ga-ngëë' juu' kih' Dio —ga-jäh' Jesús siyh'.

Hi' lä-jëë' jnääh' ga-bee' jnääh' Jesús jee' ja-, mah' ga-kyuu' jnääh'.

Na'jäay- Jesús cha'në' dsa-ta' kaah' kyaa' dsa- judiu

(Mr. 14:53-65; Lc. 22:54-55, 63-71; Jn. 18:12-14, 19-24)

⁵⁷ Lä-jëë' dsa- he', lä- ma' ga-saayh' Jesús, na'jäay- cha'në' Caifá hi- ma' kye- në' kih' lä-jëë' jmi-dsa- kaah'. Jee' ja- ma' tääh' jøø- k-jøh' lä-jëë' ta-jwoh' kyaa' ley kyaah' lä-jëë' dsa-gyuu'. ⁵⁸ Pero Pee' uu' ba' ngooy' lleey' kaah' kih' Jesús, lä- ga-të' ho'hne- në'ta' kih' jmi-dsa-jøøh' he'. Jee' ja- ga-he' Pee' ga-jmeey' k-jøh' kyaah' poo- hi- ma' tääh' jee' ja-, ma' jëey- ha- lä- hii' juu' ja-.

59 Lă-jëë⁻ jmi⁻dsa⁻ kaah['] kyaah['] dsa⁻gyuuh['], kyaah['] lä-jëë⁻ hi⁻ laa['] ta['], ma['] hnaayh⁻ dsa⁻ hi⁻ ma['] bääh⁻ Jesús kyaah['] juu['] ta⁻juu['], lä-jwë['] jee['] ma['] jngiiyh['] kih[']. 60 Pero sa⁻ ga⁻jmaa['] juu['] kiyh['], ma⁻ke⁻ jwëë['] dsa⁻ ma['] bääh⁻ dsih['] kyaah['] juu['] ta⁻juu[']. Kyaah['] jee['] ga⁻dsaa['] ga['], ga⁻lla⁻nää['] ga['] uu['] hi⁻ kye⁻ juu['] ta⁻juu['], 61 ga⁻jäyh[']:

—Ga⁻n^{uu}['] jnääh['] ga⁻jäh['] dsa⁻n^{uu}⁻ na⁻: “Le⁻ hlan⁻ gwah⁻ j^{uu}⁻ kih['] Dio mah['] kyaah['] hnë⁻ jmi['] ba['] choohn['].”

62 He⁻ja⁻ ga⁻noo⁻ jmi⁻dsa⁻ hi⁻ ma['] kye⁻ nē['] he['], ga⁻ngii['] juu['] kih['] Jesús:

—¿Hee⁻ jwah['] hne⁻, heh['] lä⁻koh['] hni[~] dsa⁻ la⁻ kyah[']? ¿He⁻la['] sa⁻ hlëeh['] ni⁻ miih[']?

63 Pero sa⁻ ga⁻ngii['] go⁻te⁻ Jesús. Koo⁻ ka⁻läh['] ga⁻jäh['] jmi⁻dsa⁻ jøøh['] he['] siiyh⁻:

—Ma⁻ra⁻ ju[']dsoo['] kih['] Dio jiih['], jäh['] ¿ché['] hne⁻ he['] Cristo, Joø['] Dio?

64 —Hne⁻ ba['] ma⁻jäh[']. Hi⁻ cha⁻ ga['] koo⁻ he⁻ jwëëhn[~] hnäh[']. Na['] ta⁻ cha[']nē['] jëëh['] hnäh['] Hi⁻ga⁻lëë['] ngo['] la⁻ gya['] jwoo['] ra⁻llu['] kih['] Dio Jøøh['], hi⁻ jëëh['] hnäh['] jäyh['] ka⁻läh['] jee['] jnii['] hii['] gyuuh['] — ga⁻jäh['] Jesús.

65 He⁻ja⁻ lä⁻ ma⁻kyeh['] ja⁻ jmi⁻dsa⁻ jøøh['] he['] hmiih⁻ kih['] ga⁻gii['], ga⁻jäyh[']:

—jMa⁻mi⁻kwayh['] Dio jëë[']! ¿Hi⁻ ga['] jwaah⁻ jne['] jñah['] hi⁻ jmee['] ju[']dsoo[']? Jee['] na⁻ ma⁻n^{uu}⁻ hnäh['] he⁻ ma⁻mi⁻kwayh['] Dio. 66 ¿Hee⁻ jwah['] hnäh[']? — ga⁻jäh['] dsa⁻jøøh['] kyaa['] jmi⁻dsa⁻ he['].

He⁻ja⁻ ga⁻lä⁻jëë⁻ ba['] ga⁻jäh[']:

—Ää⁻ jmi['] juuy['].

67 Lă'chah' ja- ga'ti' ga'hñey¹ mo-nē' Jesús. Ga'ki' ga'jnooy¹ kiyh¹. 68 Mah¹ ma' jāyh':

—Hne- Cristo, jāh' da', ħhi- na- ma-kwa' kyah'?

Ga-hmä' Pee' juu' he- sa- kyuyy- Jesús

(Mr. 14:66-72; Lc. 22:56-62; Jn. 18:15-18, 25-27)

69 Ho'hne- ja- ma' gya' Pee', ma' ja' jaa- dsa-mē' hi- ma' jmee' ta' kih¹ jmi-dsa- jøøh¹ he', mah¹ ga-jāyh' sīyh':

—Hne- ka-lāh' ma' ngēh- kyaah' Jesús hi- chaa- Galilea.

70 To-lo- nē' jee' lä-jēē- dsa- he' ga-hmä' Pee' juu', ga-jāyh':

—Sa- man- ħhi- kih¹ na- hlēeh'.

71 Lă'chah' ja- ya'hēē¹ Pee' na'nooy- lä- ga-tē' ho'haah' jee' dsa-taah' dsa-. Jñah' dsa-mē' ga-jēēy¹, mah¹ ga-sīyh' lä-jēē- hi- ma' tääh' jee' ja-:

—He' ba' dsa-kyaah' Jesús hi- chaa- Nazaret na-.

72 Koo- ka-lāh' ga'juu¹ Pee', ga-täay- Dio:

—Ni- ko- ħi-pih¹ sa- kyuyun- dsa- oo- —ga-jāyh'.

73 Ko-hwēē' ga'ja-, ga-jāh' dsa- hi- ma' tääh' jee' ja-, ga-sīyh' Pee' ka-lāh':

—Ma-ra- ju'dsoo', hne- he' laa¹ jaa- dsa-kyaah' hi- oo-. He-ja- sa- na-hee- juu¹ lä- hlēeh'.

74 He-ja- ga-løø¹ Pee' hlēeh- kyaah' dso'jwii' hi- ga-täay- Dio:

—Ma-ra- ju'dsoo', sa- kyuyun- dsa- ñuuh- na- —ga-jāyh'.

Na- ma-hii' ga-hooh¹ chaah' dsoo'. 75 Ja-ga' ga-lä-dsooh- dsē¹ Pee' juu¹ he- ga-jāh' Jesús

ga⁻siyh⁺ jāā⁺: “Jāā⁺, ja⁻ga⁺ hoo⁺h⁺ chaah⁺ dsoo⁺, hnē⁻ jiih[~] ma⁻hmāh⁺ juu⁺ he⁻ sa⁻ kyuuh⁺ jnā⁺.”

He⁻ja⁻ ya⁻hēy⁺ ta⁻ ka⁺hne⁻, ga⁻hooyh⁺ lā⁻jiih⁺ lla⁺ dsēy⁺.

27

Ga⁻jāā⁺ dsa⁻ Jesús cha⁻nē⁻ Pilato

(Mr. 15:1; Lc. 23:1-2; Jn. 18:28-32)

¹ Ma⁺ ga⁻jnā⁺, ga⁻kuh⁺ lā⁻jēē⁺ dsa⁻kaah⁺ kyaā⁺ jmi⁻dsa⁻, kyaah⁺ lā⁻jēē⁺ dsa⁻gyuuh⁺. Ga⁻taayh⁺ juu⁺ kwee⁻ ha⁻ lā⁻jmeey⁺ mah⁺ jngiih⁺ dsa⁻kih⁺ Jesús.

² He⁻ja⁻ na⁻jāā⁻ dsih⁺ na⁻hñuuy⁻, ga⁻ngēy⁺ goo⁻ Poncio Pilato hi⁻ ma⁺ laa⁺ lle⁺moh⁺.

Ga⁻juu⁺ Juda

³ Juda he⁺ hi⁻ ga⁻ngēē⁺ Jesús, ga⁻kay⁺ cha⁻miih⁻ huud⁻dsē⁻ ma⁺ ga⁻jēy⁺ he⁻ ma⁻jmeē⁺ dsa⁻ he⁺ hih⁺ juu⁺ Jesús. He⁻ja⁻ ñeey⁺ na⁻ngēy⁺ ka⁻lāh⁺ lā⁻jē⁺ gyii⁺gya⁺ kuu⁺ tøø⁻ he⁻ ga⁻jiih⁺ lā⁻jēē⁺ jmi⁻dsa⁻ kaah⁺ kyaah⁺ dsa⁻gyuuh⁺ he⁺. ⁴ Mah⁺ ga⁻jāyh⁺:

—Na⁻bāāhn⁻ dso⁺kye⁻, ma⁻ngēēn⁻ jāā⁻ hi⁻ juu⁺ hi⁻ sa⁻ cha⁻ dsoo⁺ cha⁻ kih⁺.

Mah⁺ ga⁻jāh⁺ dsa⁻kaah⁺ he⁺ siyh⁺:

—¿Hee⁻ ga⁻tēē⁺ jnāāh⁺ jēē⁺ jnāāh⁺ kyah⁺? Kwaat[~] kyah⁺ ba⁺ hne⁻ na⁻.

⁵ He⁻ja⁻ ga⁻jwā⁺ Juda kuu⁺ ja⁻ neh⁺ gwah⁺ juuh⁺, mah⁺ ya⁻hēy⁺ jee⁺ ja⁻, ngooy⁺ na⁻tāy⁻ che⁺ luuy⁺.

⁶ Ja⁻ga⁺ ga⁻juuh⁺ jmi⁻dsa⁻ kaah⁺ he⁺ kuu⁺ ja⁻ mah⁺ ga⁻jāyh⁺:

—Sa⁺ le⁺ tøøh⁺ jne⁺ kuu⁺ la⁻ ko⁻jøh⁺ kyaah⁺ kuu⁺ he⁻ kwēēh[~] dsa⁻ Dio, jēēh⁺, ma⁻hlāāh⁺ jma⁻ kyaah⁺ kuu⁺ la⁻.

7 He-ja- ga-taayh` juu' kwee- lay' koo- hwa' kyaah' kuu' ja- jee' haay' dsa- chaa- 𐄂𐄂𐄂. Hwa' ja- ma' chee- hwa' kih' të- mi'hya-. 8 He-ja- lä-jiih' jmi' na', hwa' ja- chee-: Hwa' he- ga-këë' jma-. 9 Lä-ja- ga-lä-te' lä-koo- ga-jäh' Jeremía hi- ga-ngëë' juu' kih' Dio llo'joo', ma' ga-jäyh': "Ga-kay' gyii'gya' kuu' tøø-, he- ma' jmee' dsa- Israel kwaat' ko-ja- jiuh' kyeë' jaa- dsa-, 10 mah' ga-lay' hwa' kih' të- mi'hya-, lä-koo- mada' he- ga-jmee' Dio kin-."

Ga-ka' Pilato ju'dsoo' kih' Jesús

(Mr. 15:2-5; Lc. 23:3-5; Jn. 18:33-38)

11 Ma' cheh' Jesús cha'në' lle'moh', he-ja- ga-ngii' lle'moh' juu' kiyh':

—¿Che' hne- he' dsa-jøøh' kyaa' dsa- judiu?

He-ja- ga-jeeh- Jesús juu' kiyh':

—Ma-jäh' ba' hne-.

12 Lä-jëë- jmi-dsa- kaah' kyaah' dsa-gyuh' ma' bääyh- dsoo', pero ni' miih- sa- cha- ga-jeeh- Jesús. 13 He-ja- ga-jäh' Pilato:

—¿Che' sa- nuuh- joh' juu' sa- hnoo- dsa- kyah'?

14 Pero ni' koo- mi'juu' sa- ga-jeeh- Jesús kiyh', he-ja- cha-ga-miih- ma' jëë- dsah- Pilato. 15 Lä-jëë- jiuh- ma' të- jmi' he- kuh- dsa- judiu borrego mäh' ma' lää- Pilato jaa- jee' lä-jëë- hi- tääh' neh-ñe' hi- ma' tih- dsë' dsa- ba'. 16 Jmi' ja- ma' hää' neh-ñe' 'jaa- hi- ma' chee- Barrabá hi- ma' hii' juu' kih'. 17 He-ja- ga-ngii' Pilato juu' kih' hi- ga-kuh' jee' ja-:

—¿Hi- hnook- hnäh' lään'? ¿Che' lään' Barrabá o che' lään' Jesús hi- chee- Cristo? —ga-jäh' Pilato.

18 Jëehʻ, läˊlaˊ baˊ maˊ ñeyˊ heˊ naˊ høøhˊ baˊ dsaˊ heˊ kihˊ Jesús, hehˊ gaˊ ngëëˊ dsihˊ jaˊ gooyˊ. 19 Maˊ gyaˊ Pilato nëˊ taˊ kihˊ, maˊ gaˊ llooˊ jaˊ hiˊ maˊ kyeˊ juuˊ kihˊ mëyˊ, maˊ jäyhˊ:

—Jähˊ dsaˊ mëˊ kyaahˊ: “Taˊ bäähˊ hñaaˊhˊ kyaahˊ dsaˊ ñuuˊhˊ lluuˊˊ heˊ. Jëehˊ, taˊ yaˊ jnäˊ maˊ këëˊ jnihˊ naˊ høøˊ jwërte.”

20 Pero jmiˊ dsaˊ kaahˊ kyaahˊ dsaˊ gyuuˊhˊ maˊ taayˊhˊ dsaˊ juuˊ mahˊ waˊ ngiiyˊ heˊ lääˊ Barrabá mahˊ waˊ juuˊ Jesús. 21 Kooˊ kaˊ lähˊ gaˊ jähˊ Pilato:

—¿Hiˊ jeeˊ läˊ uuˊ hnoohˊ hnähˊ läänˊ?

Läˊ jëëˊ baˊ gaˊ jähˊ:

—Lääˊ Barrabá.

22 Mahˊ gaˊ jähˊ Pilato siiyhˊ:

—¿Heeˊ naˊ jmeenˊ kyaahˊ Jesús hiˊ cheeˊ Cristo?

Maˊ jäyhˊ:

—Waˊ dsaˊ taayˊ dsohˊ hmaˊ cruˊ.

23 Kooˊ kaˊ lähˊ gaˊ jähˊ lleˊ mohˊ heˊ siiyhˊ:

—¿Heeˊ hliihˊ maˊ jmeeˊ dsaˊ laˊ?

Pero chaˊ gaˊ miihˊ miihˊ gaˊ toohˊ dsaˊ heˊ, maˊ jäyhˊ:

—Tääyˊ dsohˊ hmaˊ cruˊ.

Gaˊ jäˊ juuˊ juuˊ Jesús

(Mr. 15:6-20; Lc. 23:13-25; Jn. 18:38-19:16)

24 Maˊ jëëˊ Pilato saˊ hiiˊ liyhˊ kyaahˊ dsaˊ, chaˊ gaˊ miihˊ gaˊ chiˊ gaˊ jwaaˊ dsaˊ heˊ. Heˊ jaˊ gaˊ kayˊ miihˊ jmiiˊ, gaˊ gyiyhˊ gooyˊ chaˊ nëˊ läˊ jëëˊ dsaˊ heˊ, mahˊ gaˊ jäyhˊ:

—Saˊ bäähnˊ hñiinˊ kyaahˊ jmaˊ kihˊ dsaˊ lluuˊ laˊ. Naˊ hñiihˊ maˊ naˊ laˊ kwaatˊ kyahˊ hnähˊ.

25 He-ja- ga-jäh' ga-lä-jëë dsa- he':

—Wa' na-bääh' jnääh' jma- kiyh', lä-kye-
joo'siih' jnääh'.

26 Ja-ga' ga-lää' Pilato Barrabá mah' ga-jmeey'
hih' ga-jmi' ga-baa' dsa- Jesús. Ma-ngëë' he-
ja-, ga-ngëëy' Jesús ja'goo- hløø' mah' dsa-tääy'
dsoh' hma-cru'. 27 He-ja- ga-jää' hløø' kyaa' Pi-
lato Jesús ta- nē'ta' kiyh', mah' ga-kuyh' lä-jëë-
hløø' lä-ku' lä-jii' kiyh'. 28 Hi- ga-llee' hløø'
hmih- kih' Jesús mah' ga-kyeh- dsih' koo- hmih-
gyuu' läh- lä-koh' he- kēh- rey. 29 Ga-kay' wii-
toō' ga-jmeey' koo- he- lih- mah' ga-tooyh- lle'
Jesús lla- coron. Ga-tooyh- koo- hma-tah- gooy-
ra-lluu', ma' jmää- dsih' lä-koo- jaa- dsa-ta' jøøh'.
Ja-ga' ga-juuyh' jney' cha'nëy' mah' ga-mi-kwayh'
ma' jäh':

—Peer- jøøh' dsa-ta' kyaa' dsa- judiu.

30 Ga-ti' ga-hñe' dsih', ga-kay' hma-tah- mah'
ga-bay' lley'. 31 Ma-ngëë' ma-mi-kwah' dsih',
ga-llee' dsa- hmih- gyuu' he- ga-kyeyh- ja-, mah'
ga-kyeyh- ka-läh' hmih- kiyh', ja-ga' ga-jäy'
na-täy' dsoh' hma-cru'.

Ga-täy- Jesús dsoh' hma-cru'

(Mr. 15:21-32; Lc. 23:26-43; Jn. 19:17-27)

32 Lä- ma' ga-hwëëy- nē'ta' ja-, ga-jëëy' jaa-
dsa- chaa- Cirene hi- ma' chee- Simón. Ga-jmee'
hløø' bii' ga-ka' dsa- he' hma-cru- kih' Jesús.
33 Ga-jäy' Jesús lä- ga-tē' jee' chee- Gólgota, he-
hnøø' jäh': Moo' Lle' Hlii'. 34 Jee' ja- ga-kwëeh'
dsih' jmii- jiih- he- na-kaah- jmii- llih'. Koo-
ga-hlayh' miih- ba', sa- ga-hiyy' ma' hiyh' jmii- ja-.

35 Ma⁻ngëë' ma⁻tää⁻ dsih' dsoh' hma⁻cru⁻, ga⁻ti' ga⁻llooyh' hmiih⁻ kih' Jesús kooyh⁻ suert. Lä⁻ja⁻ ga⁻lä⁻te' lä⁻koō⁻ ga⁻jäh' hi⁻ ga⁻ngëë' juu' kih' Dio: "Ga⁻ti' ga⁻llooyh' hmiih⁻ kin' kyaah' dsa⁻kyaayh', ga⁻kooyh' suert mah' jëëy' hij⁻ tëë' hmiih⁻ kin'."

36 Mah' ga⁻taayh' ga⁻høøy' jee' ja⁻.

37 Ga⁻tøø' dsa⁻ ta⁻ gyuu⁻h' lley' koō⁻ hwëh' he⁻ jäh' ha⁻ lä⁻ la' dsoo' he⁻ bääh⁻ dsih': "Hi⁻ la⁻ na⁻ Jesús hi⁻ laa' Dsa⁻jøøh' kyaa' dsa⁻ judiu."

38 Koo' kiyh', ma' tøø' to' hma⁻cru⁻ jee' ma⁻na⁻taa⁻ uu' dsa⁻hi⁻, jaa⁻ jwoo' ra⁻llu⁻u' kiyh', jaa⁻ jwoo' ra⁻këh' kiyh'. 39 Lä⁻jëë' hi⁻ ma' dsa⁻ngëë' ta⁻ ja⁻ ma' jiiyh⁻ lley' hi⁻ ma' mi⁻kwayh' kih' Jesús. 40 Ma' jäyh':

—Hne⁻ hi⁻ ma' tu' gwah' juuh⁻ mah' kyaah' hnë⁻ jmi⁻ ma' chooh', lää⁻ hñaah'. Jñaa⁻ në' hma⁻cru⁻ na⁻, cher'mah' dsoo' laah' Joō' Dio.

41 Ja⁻ba' lä⁻ja⁻ ga⁻jmeë' lä⁻jëë' dsa⁻kaah' kyaa' jmi⁻ dsa⁻ kyaah' ta⁻jwoh' kyaa' ley, kyaah' lä⁻jëë' dsa⁻gyuu⁻h', ma' jäyh':

42 —Ga⁻lääy' ba' jñah' dsa⁻ mah' sa⁻ liyh' lääy' hñiiy'. Cher'mah' dsoo' laay' Dsa⁻jøøh' kyaa' dsa⁻ Israel, wa' jñaa⁻y' hñiiy' na' dsoh' hma⁻cru⁻, ja⁻ga⁻ lä⁻heeh' jne' kiyh'. 43 Ga⁻kay' o⁻jøh' dsë⁻ kih' Dio. He⁻ja⁻ cher'mah' Dio hnäay', hñii' Dio wa' lääy' na', jëëh' he' ba' hñiiy' ma' jäyh' laay' Joō' Dio.

44 Lä⁻ja⁻ ka⁻läh' ga⁻mi⁻kwah' hi⁻ hij⁻ hi⁻ ma' taa⁻ jyoh' hma⁻cru⁻ koo' kiyh'.

Ga⁻juu' Jesús

(Mr. 15:33-41; Lc. 23:44-49; Jn. 19:28-30)

45 Ma' ga'tē' llā'hyoo', lä'kaa' jmi'gyuu' ga'nuu' lä'jiih' ga'tē' ko'hi'hnē' ta' ga'hloo'. 46 Ja'ba'hor' ja', ga'hleeh' Jesús koo' ki'gaa', ga'jäyh':

—Elí, Elí, ¿lama sabactani? —he' la' hnøø' jäh': Dio kyaan', Dio kyaan', ¿he'la' ma'beeh' jnä'?

47 Ko'llaa' hi' ma' tääh' jee' ja' ga'nuuy' he' ga'hleeyh', he'ja' ga'jäyh':

—Jëè da', tëeyh' Elía.

48 Lä'chah' ja' ngoo' ko'chih' jaa' dsa'kyaayh', ga'kay' koo' wa'joo', ga'mi'gyuyh' joo' kyaah' jmi' jiih'. Ga'lla'lley' lle' hma' mah' ga'chooy' ma' hi' Jesús. 49 Ko'llaa' ma' jäh':

—Ta' jmäy' he'. Wa' jëè da' jne' che' ja' Elía mah' lääy'.

50 Koo' ka'läh' ga'hoo'h' Jesús koo' ki'gaa', ja'ga' ga'ngëey' jmi'lle' kiyh'. 51 Lä'chah' ja' ga'gii' hmi'h' he' ma' na'jnē' llah' gwah', ga'løø' ta' gyuu'h' lä' ga'tē' hwa'. Ga'jeh' wii' jwërte hwa' lä'jiih' ga'llaa' kuu' hloo'. 52 Hi' ga'na' to'høø' kih' jwëë' hi' na'jngëe' kyaa' Dio mah' ga'lä'jiiyh' hi' ma' na'juu'. 53 Lä'chah' ja' ga'hwëë' hi' he' neh' to'høø' ma' ga'lä'jiih' Jesús, ja'ga' ga'näy' ta' jee' jwii' na'jngii' jee' ga'mi'jnäy' hñiiy' jee' kih' jwëë' dsa'. 54 Ga'jwaayh' jwërte juu' hloo' kyaah' dsa'kyaayh' hi' ma' hää' Jesús, ma' ga'jeh' wii' hwa' hi' ma' ga'jëey' lä'jë' he' ga'la' ja'. Ga'jäyh':

—Ma'ra' ju'dsoo', he' ba' Joo' Dio na'.

55 Ko'niih' ga' ja' ma' tääh' ka'läh' jwëë' dsa'më' hi' ma' jëë'. Dsa'më' he' ya'näa' kyaah' Jesús lä' ga'tē' hwa' Galilea. Hi' he' ma' jmee'

ta'he¹ kiyh¹. ⁵⁶ Jee' ja⁻ ma' hää' María Magdalena kyaah' María choo' Jacobo kyaah' José, kyaah' choo' chih⁻ kyaa¹ Zebedeo.

Ga⁻haay¹ Jesús

(Mr. 15:42-47; Lc. 23:50-56; Jn. 19:38-42)

⁵⁷ Ta⁻ ga⁻hloo' jmi¹ ja⁻, ja¹ jaa⁻ dsa⁻ cha⁻ kuu' hi⁻ ma' chaa⁻ Arimatea hi⁻ ma' chee⁻ José. Hi⁻ he' ka⁻läh' ga⁻läa¹ discípulo kyaa¹ Jesús. ⁵⁸ Nee' dsa⁻ he' na⁻hlëeh' kyaah' Pilato mah' kway¹ jwë' jyooy' jmi⁻ngo¹ kih¹ Jesús dsoh' hma⁻cru⁻. Ga⁻kwa' bih¹ jwë' mah' kooy⁺ jmi⁻ngo¹ kih¹ Jesús. ⁵⁹ He⁻ ja⁻ ga⁻jyoo' José he' jmi⁻ngo¹ kih¹ Jesús mah' ga⁻lääy⁻ koo⁻ ta⁻jmaah⁻ na⁻jngii¹. ⁶⁰ Mah' ga⁻taayh⁻ neh⁻ koo⁻ to⁻høø⁻ hmëë' he⁻ ma' na⁻hë⁻ kiyh¹ në' kuu' hloo⁻. Ma⁻ngëë' he⁻ ja⁻, ga⁻bäy¹ koo⁻ mi¹kuu' juuh⁻ mah' ga⁻jlëy¹ ho⁻too⁻ ja⁻. Ja⁻ga⁻ ngaayh¹. ⁶¹ Cha⁻në' kih¹ to⁻høø⁻ ja⁻, ma' gya¹ María Magdalena kyaah' ga⁻jñah¹ María.

Ma' tääh' hløø' høø⁺ to⁻høø⁻

⁶² Ma' ga⁻jnä¹ jyoh' jmi¹, ga⁻lla⁻nää¹ jmi⁻dsa⁻ kaa¹ kyaah' dsa⁻ fariseo cha⁻në' Pilato. Ma⁻goh⁻ jmi¹ he⁻ ma' mi⁻llu¹ dsa⁻ hñii¹ kih¹ jmi¹ he⁻ teeyh⁻ dsëy¹. ⁶³ Mah' ga⁻siiyh⁺:

—Ma⁻lä⁻dsooh⁻ dsë⁻ jnääh¹ he⁻ ga⁻jäh¹ hi⁻ ta⁻juu¹ he¹. Lä⁻koo⁻ ma' chaay⁻ ga⁻jäyh⁺: Ga⁻ ma⁻hya⁻ hnë⁻ jmi¹ na⁻juun¹, lä⁻jiihn¹ ka⁻läh¹. ⁶⁴ He⁻ ja⁻ jmee' mada⁻ høø¹ dsa⁻ to⁻høø⁻ lä⁻jiih¹ të¹ hnë⁻ jmi¹. Jëeh¹, goo⁻ la¹ wa⁻ra⁻ ga⁻lla⁻nää¹ discípulo kyaay¹ ta⁻lä⁻ hwë¹, lleey⁻ hli¹ mah' mi⁻gaay⁺ dsa⁻, jäyh⁺: “Ma⁻lä⁻ jiiyh⁻ ba' jee' kih¹

hī mā-nā-juū”. Lǟjā lē juuy¹ chā-gāmiih̄
lǟkoh̄ gā hē gā-juu¹ Jesús lǟ mā tō-nē.

65 Hē-jā gā-jäh̄ Pilato s̄iyh̄:

—Hī hløø̄ tääh̄ nā. Gō-jääȳ mah̄ høøȳ
tō-høø̄ hā koh̄ j̄ih̄ lē.

66 Hē-jā gā-nääy¹ kyaah̄ hløø̄ jeē lā tō-høø̄
mah̄ høøȳ kweē. Gā-jmeeȳ liī hoō tō-høø̄
mah̄ sā tǟ dsā goō. Hī gā-llaay¹ hløø̄ høø̄
kā-läh̄.

28

Gā-lǟ-j̄ih̄` Jesús

(Mr. 16:1-8; Lc. 24:1-12; Jn. 20:1-10)

1 Mā-goh̄ j̄m̄ī hē teēh̄ dsā dsē¹, lǟkoh̄
gā-jnǟ tō-nē j̄m̄ī kih̄ seman̄, ngoo¹ María Mag-
dalena kyaah̄ j̄ñah̄ María nā-jēeȳ tō-høø̄. 2 Nī
sā liī gā mā gā-jeh̄ w̄ī jwēte hwa¹. Gā-jñaā¹
gyuuh̄ jaā ángel kyaā Dio. Mā gā-llooy¹ jeē mā
lā tō-høø̄, gā-bäy¹ mīkuū hē mā nā-jnē̄ mah̄
gā-gyaȳ nē̄ kih̄. 3 Ángel hē mā j̄nǟ lǟkoh̄
jēñih̄. Sāhm̄ih̄ kiyh̄ mā lā t̄j̄l̄ēē̄ lǟkoō t̄øø̄
tǟhmoō. 4 Mā gā-jēē̄ hløø̄ hī mā tääh̄ høø̄
jeē jā gā-lǟgoyh̄ jwēte lǟ-j̄ih̄¹ gā-jlǟȳ¹, gā-saā¹
gā-jaaȳ hwa¹ lǟkoh̄ hī nā-juū bā. 5 Mah̄ gā-jäh̄
ángel s̄iyh̄ dsā-mē̄ hē:

—Tā wā gah̄ hnäh̄. Mā bā j̄nǟ, mā-yā-nääh̄
hnäh̄ hnaah̄ hnäh̄ Jesús hī gā-täǟ dsā dsoh̄
hmā-crū. 6 Sā chāā jeē lā, hī mā-lǟ-j̄ih̄
lǟkoō gā-jäyh̄ j̄äǟ¹. Yā-näǟ hnäh̄ yā-jēē̄ jeē
gā-kyaā dsih̄. 7 Mah̄ gō-näǟ hnäh̄ kō-chih̄
gō-jmeeh̄ hnäh̄ juu¹ kih̄ lǟ-jēē̄ discipulo kyaaȳ

he- ma-lä-jiiyh` jee' kih' hi- na-juu'. Hii- dsoo' dsa-jää` hnäh' ta' Galilea. Jee' ja- jëeh' hnih'. He- la- na- juu' he- ma-jmeehn' kyah' hnäh'.

8 Ma-la- ma-jëe- dsa-më' he' neh' to-høø- ja-, ga-jwaayh' jwërte hi- ta- ko-taa- ga-jëe' dsëy' go-te-. Mah' ga-näy` cha-hliiy- na-jmeeyh' juu' kyaa' jnääh'. Jee' ga-näy` ja-, 9 ga-mi-jnäa- Jesús hñii' ta- cha'nëy', ga-jmeey' Dio kih'. Hi- dsa-më' he' ga-nää' chuh- mah' ga-iiy' tii' Jesús, ga-jmeey' juuh- kiyh'. 10 He-ja- ga-jäh' Jesús siiyh'.

—Ta- wa' gah' hnäh'. Go-nää` hnäh' go-jmeeh' juu' kih' øøhn' mah' wa' lla-näy` ta' Galilea. Jee' ja- jëey' jnä'.

Ga-juu' dsa-, ga-jäyh' ga-hëe' discípulo hlii' kyaa'

11 Ma-ngëe' ma-näy` ja-, ko-llaa' hløø' hi- ma-høø' to-høø-, na-nää' ta' jee' jwii- na-jmeeyh' juu' kih' dsa-kaah' kyaa' jmi-dsa- lä-jë- he- ga-la'. 12 He-ja- ga-kuh' jmi-dsa- he' kyaah' dsa-gyuh' ga-jwayh' juu', mah' ga-kwëeyh' cha-miih- kuu' lä-jëe- hløø' he'. 13 Mah' ga-taayh- juu':

—Hnäh' ba' na- jwah': “Ta-ko-jiih' na-gwii- jnääh', ga-lla-nää' discípulo mah' ga-hëey' hlii' kyaay'”, lä-ja- jwah' hnäh'. 14 Cher'mah' ga-lä-ñe- lle'moh' lä-jë- he- ma-la-, ma-ñe' ba' jnääh' ha- lä- chiih' jnih' mah' sa- bäayh- hnäh'.

15 Ga-ka' ba' hløø' he' kuu' ja-, mah' ga-jmeey' lä-koø- juu' he- ga-taah- dsih'. He-ja- lä- ma-chooh- ja-ba' dsa- judiu juu' ta-juu' ja-, lä-jiih' na'.

Ga^ˆcheę^ˆ Jesús discípulo kyaa^ˆ mah^ˆ dsa^ˆkay^ˆ ju^ˆhmëë^ˆ lä^ˆkaa^ˆ jmi^ˆgyuu^ˆ

(Mr. 16:14-18; Lc. 24:36-49; Jn. 20:19-23)

¹⁶ Lä^ˆ jëë^ˆ gya^ˆkaa^ˆ jnääh^ˆ ga^ˆnøø^ˆ jnääh^ˆ ta^ˆ Galilea, ta^ˆ moh^ˆ jee^ˆ ga^ˆjmeë^ˆ Jesús mada^ˆ he^ˆ dsa^ˆnøø^ˆ jnääh^ˆ. ¹⁷ Lä^ˆ ma^ˆ ga^ˆjëë^ˆ jnääh^ˆ ga^ˆjmeë^ˆ jnääh^ˆ juu^ˆh^ˆ kiyh^ˆ, pero ko^ˆllaa^ˆ dsa^ˆkyaa^ˆahn^ˆ ma^ˆ jmeë^ˆ to^ˆ dsë^ˆ. ¹⁸ He^ˆja^ˆ ja^ˆ Jesús chuh^ˆ kyaa^ˆ jnääh^ˆ mah^ˆ ga^ˆsiiyh^ˆ jnääh^ˆ lä^ˆla^ˆ:

—Ma^ˆna^ˆngën^ˆ jwë^ˆ jmeen^ˆ hih^ˆ kih^ˆ lä^ˆjëë^ˆ hi^ˆ tääh^ˆ gyuu^ˆ hwa^ˆ. ¹⁹ He^ˆja^ˆ jwahn^ˆ, go^ˆnää^ˆ hnäh^ˆ go^ˆkwa^ˆ hnäh^ˆ juu^ˆ lä^ˆkaa^ˆ jmi^ˆgyuu^ˆ jee^ˆ tääh^ˆ dsa^ˆ, mah^ˆ lä^ˆjwëë^ˆ discípulo kyaan^ˆ. Ja^ˆ chaayh^ˆ jmi^ˆ lä^ˆkoø^ˆ mada^ˆ he^ˆ jmeë^ˆ Tää^ˆ, kyaah^ˆ Jooy^ˆ, hi^ˆ kyaah^ˆ Jmi^ˆlle^ˆ Na^ˆjngii^ˆ. ²⁰ Ja^ˆ mi^ˆtëeh^ˆ hnäh^ˆ he^ˆ mi^ˆtey^ˆ lä^ˆjë^ˆ mada^ˆ he^ˆ ma^ˆjmeen^ˆ kyah^ˆ hnäh^ˆ. Mah^ˆ hii^ˆ jnä^ˆ hään^ˆ jee^ˆ kyah^ˆ hnäh^ˆ ga^ˆlä^ˆjë^ˆ jmi^ˆ, lä^ˆjiih^ˆ llaa^ˆ jmi^ˆgyuu^ˆ. Wa^ˆla^ˆ lä^ˆja^ˆ.

Hmooh hmëë he- ga-jmee Jesucristo; Salmos New Testament and Psalms in Chinantec, Ozumacín (MX:chz:Chinantec, Ozumacín)

copyright © 2003 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Chinantec, Ozumacín

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Chinanteco, Ozumacín [chz], Mexico

Copyright Information

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament and Psalms

in Chinantec, Ozumacín

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

CXXX

2014-04-22

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files
dated 29 Jan 2022

77bbb809-d78b-5d8c-9c0b-2363ea7f466b